

ឆ្នាំទី ២១ លេខ ៤

ទស្សនាវដ្តី

អភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ខែធ្នូ ២០១៧

កម្រៃ ១.៥០០៛

ឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយរបស់
វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ពិពិធកាតនៃឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា៖ ការវិវត្ត នៅក្នុងកាតខុសប្លែកពីគ្នា ឬភាពដូចគ្នាទាំងអស់ ?

សេចក្តីផ្តើម

ក្នុងប៉ុន្មានទសវត្សរ៍ កន្លងទៅនេះ ការរីកចម្រើនទាំងផ្នែកការចូលរៀន និងប្រភេទកម្មវិធីនៃ គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា (HEIs) នៅទូទាំងសកលលោក មានលក្ខណៈធំធេងមិនធ្លាប់មានពីមុនមក និងជាបដិវត្តន៍មួយក្នុងការអប់រំថ្នាក់ឧត្តមសិក្សា (Altbach 2017) ។ ការទទួលបានការអប់រំឧត្តមសិក្សាទ្រង់ទ្រាយធំ (massification) បាននាំឲ្យមានការផ្តល់សេវាអប់រំ កាន់តែស្មុគស្មាញ និងចម្រុះបែបឡើង ក្នុងចំណោម គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា។ បញ្ហាចោទកាន់តែបន្ទាន់នៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍នានា គឺអ្នកពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗ មានការរំពឹងទុកខុសប្លែកគ្នា អំពី គុណភាពលទ្ធផល និងតួនាទីរបស់ គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា។ នាពេលបច្ចុប្បន្ន មានគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា កំពុងបើកដំណើរការនៅតាមបណ្តាខេត្តចំនួន ១៩ និងនៅក្រុងភ្នំពេញ។ ស្ថាប័នរដ្ឋចំនួន ១៥ ជាអ្នកត្រួតពិនិត្យលើគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាចំនួន ១២១ ដែលធ្វើឲ្យអភិបាលកិច្ច និងការត្រួតពិនិត្យគុណភាព ក្លាយជាវិធានការលំបាកស្មុគស្មាញ។ ភាពមិនស៊ីគ្នារវាងការអប់រំ នឹងតម្រូវការទីផ្សារការងារ ធ្វើឲ្យជំនាញដែលនិស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សាទទួលបានពី កម្មវិធីសិក្សារបស់ខ្លួន មិនសូវឆ្លើយតបទៅនឹង ជំនាញបច្ចេកទេស ចំណេះដឹង និងអាកប្បកិរិយា ដែលនិយោជក សហគ្រាស និងសង្គម ទាមទារចង់បានក្នុងសតវត្សរ៍ទី២១ នេះ (Khieng, Madhur and Chhem 2015) ។ ក្នុងនេះ មានការយល់ស្របគ្នាជាទូទៅថា គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាភាគច្រើននៅកម្ពុជា ផ្ដោតជាសំខាន់លើការបង្រៀន ដោយយកចិត្តទុកដាក់តិចតួចទៅលើ ការស្រាវជ្រាវ នវានុវត្តន៍ និងទំនាក់ទំនងជាមួយឧស្សាហកម្ម។ ហេតុដូច្នេះ គេអាចនិយាយ

វិទ្យាស្ថានបច្ចេកវិទ្យាកម្ពុជា ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ២០១៧

បានថា គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា នៅកម្ពុជា (ជាពិសេសសាកលវិទ្យាល័យ) ស្ថិតក្នុងប្រភេទតែមួយពោលគឺ សាកលវិទ្យាល័យដែលមានតែការបង្រៀន។

នៅកម្ពុជា ទាំងគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាសាធារណៈ និងឯកជន បានប្រឈមមុខនឹងបញ្ហាច្រើនណាស់ ដូចជា កង្វះមូលនិធិ គុណភាពគ្រូ ការគ្រប់គ្រងទន់ខ្សោយ និងសន្ទុះកំណើនសមាហរណកម្មឧត្តមសិក្សានិងសេដ្ឋកិច្ច នៅក្នុងតំបន់ និងក្នុងសកលលោក។ ម្យ៉ាងទៀត រដ្ឋាភិបាលមានការរំពឹងទុកខ្ពស់ពីគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា ក្នុងការចូលរួមចំណែកអភិវឌ្ឍជាតិ ដោយ

មាតិកា

ពិពិធកាតនៃឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា៖
 ការវិវត្តទៅរកភាពខុសប្លែកពីគ្នា ឬភាពដូចគ្នាទាំងអស់ ? ១
 ការកំណត់បរិបទនៃការអប់រំនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ៖ ទេ
 ប្រព័ន្ធ៖ ការពិនិត្យឡើងវិញពីវិធីសាស្ត្រ និងបញ្ហាប្រឈម.. ៧
 តាមដានសេដ្ឋកិច្ច — ស្ថានភាពក្រៅប្រទេស ១៤
 — ស្ថានភាពក្នុងប្រទេស..... ១៦
 ព័ត៌មានថ្មីៗពីវិទ្យាស្ថាន CDRI ២៤

អត្ថបទនេះ រៀបរាប់ដោយបណ្ឌិត យ៉ាង សុផី អ្នកស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់ បណ្ឌិតឡើង ភីរម្យ អ្នកស្រាវជ្រាវ និង បណ្ឌិត ឆែម វិទ្យុ នាយកប្រតិបត្តិ ដោយមានជំនួយពីលោកស្រី តេក មួយឡើង ជំនួយការស្រាវជ្រាវ។ សូមយោងឯកសារនេះថា៖ Khieng Sothy, Leng Phiom and Chhem Rethy, with Tek Muytieng, 2017. "Cambodian Higher Education Diversity: Towards Differentiation or Homogeneity?" *Cambodia Development Review* 21 (4): 1–6.

អ្នកនិពន្ធសូមថ្លែងអំណរគុណដល់ ក្រសួងការបរទេស និងពាណិជ្ជកម្ម អូស្ត្រាលី ដែលបានផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុដល់ការស្រាវជ្រាវនេះ និងក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាកម្ពុជា ដែលជាដៃគូដល់ការស្រាវជ្រាវនេះ។

បានចែងពីតួនាទីរបស់គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាក្នុងគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្មកម្ពុជា ឆ្នាំ២០១៥-២០២៥ ផែនការមេជាតិស្តីពីវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យាឆ្នាំ២០១៤-២០២០ និងផែនទីបង្ហាញផ្លូវឧត្តមសិក្សាឆ្នាំ២០៣០។

ទោះបីជាចំនួនគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា និងការចុះឈ្មោះចូលរៀន បានកើនឡើងយ៉ាងលឿនក្តី ក៏មានភស្តុតាងតិចតួចណាស់ដែលបង្ហាញថា ការអភិវឌ្ឍទាំងនេះ បានបង្កើតនូវមូលដ្ឋានគ្រឹះសម្រាប់ ប្រព័ន្ធជាតិឧត្តមសិក្សាចម្រុះបែបមួយដែលអាចបំពេញតម្រូវការផ្សេងៗរបស់និស្សិត និយោជក សេដ្ឋកិច្ច និងប្រទេសជាតិទាំងមូល (Schubert, Bentley, and Goedegebuure 2016)។ បញ្ហានេះបានចោទជាសំណួរសំខាន់មួយថា តើការរីកចម្រើនយ៉ាងលឿននៃ គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជាក្នុងរយៈពេលពីរទសវត្សរ៍កន្លងមកនេះ បាននាំឲ្យមានប្រព័ន្ធជាតិឧត្តមសិក្សាមួយដែលផ្តល់កម្មវិធីដូច ឬស្រដៀងគ្នាទាំងអស់ ឬក៏ប្រព័ន្ធមួយទៀតដែលមានផ្តល់វគ្គបណ្តុះបណ្តាល និងគុណវិធីច្រើនបែប ដែលអាចឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការទើបកើតមានថ្មីៗ និងខុសៗគ្នា របស់និស្សិត និងសង្គម? បើពិនិត្យពីផ្នែកគោលនយោបាយវិញ កង្វះប្រព័ន្ធបែងចែកប្រភេទឲ្យច្បាស់លាស់បែបនេះ គឺជាបញ្ហាប្រឈមធំមួយសម្រាប់រដ្ឋាភិបាល ជាពិសេសក្នុងការផ្តល់ជំនួយគាំទ្រសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ និងការកែលម្អគុណភាព។ ដូចគ្នាដែរ ដៃគូអន្តរជាតិនានាដែលកំពុងព្យាយាមចូលរួម និងជួយគាំទ្រដល់ គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សានៅក្នុងស្រុកជារឿយៗនៅខ្វះព័ត៌មានស្តីពី ទិសដៅ និងគុណភាពរបស់គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា ។

អត្ថបទនេះពិនិត្យឡើងវិញពី សំណួរខាងលើ ដោយចាប់ផ្តើមពីការពិភាក្សាពីសារៈសំខាន់នៃ ពិពិធកាតនៃឧត្តមសិក្សា។ បន្ទាប់មក មានការពិភាក្សាពីក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ និងការស្រាវជ្រាវកន្លងមកលើ ពិពិធកាតឧត្តមសិក្សា និងការធ្វើចំណាត់ក្រុមគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា ។ បន្ទាប់មកទៀត មានការវិភាគពីចំណុចខ្វះខាតក្នុងវិធីសាស្ត្រប្រើប្រាស់កន្លងមក ដើម្បីសិក្សាពី ពិពិធកាតការធ្វើចំណាត់ក្រុម^១ និងការកំណត់ប្រភេទនៃឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា។ នៅចុងបញ្ចប់ មានការលើកជាសំណួរមួយចំនួននិងការផ្តល់មតិពិចារណាខ្លះ សម្រាប់ការស្រាវជ្រាវបន្ថែមលើប្រធានបទនេះ ។

ហេតុអ្វីបានជាពិពិធកាតការអប់រំឧត្តមសិក្សាមានសារៈសំខាន់?

ឯកសារជាច្រើន (van der Wende 2008; van Vught and Huisman 2013; Varghese 2014) បានកត់ត្រានូវអត្ថប្រយោជន៍នៃ ប្រព័ន្ធអប់រំថ្នាក់ក្រោយមធ្យមសិក្សាដែលមានពិពិធកាត និងលក្ខណៈខុសប្លែកពីគ្នា។ ជាឧទាហរណ៍ ក្រុមលោក Goedegebuure (2017, 8) បានលើកថា៖

ប្រព័ន្ធកាន់តែចម្រុះបែប (ឬមានពិពិធកាត) បំពេញមុខងារបានល្អជាងប្រព័ន្ធផ្សេងទៀត ព្រោះវាអាចបំពេញបានតាមតម្រូវការរបស់និស្សិត, វាមានលក្ខណៈប្រសើរ ដើម្បីឲ្យនិស្សិតអាចផ្លាស់ប្តូរចុះឡើងបានកាន់តែងាយរវាងគន្លងឧត្តមសិក្សា និងការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ, វាមានភាពស៊ីគ្នាទៅនឹងទីផ្សារពលកម្ម ដែលទាមទារកាន់តែខ្លាំងឲ្យមាននិស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សាប្រភេទខុសៗគ្នា, និងវាជួយឲ្យមានការផ្តល់នូវការអប់រំ និងការស្រាវជ្រាវ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព តាមរយៈឯកទេសនីយកម្ម។

បើគិតពីអភិបាលកិច្ច និងគោលនយោបាយវិញ លោកស្រី van der Wende (2008, 52) បានអះអាងថា "ពិពិធកាតមានសារៈសំខាន់ដូចគ្នានឹងស្វ័យភាពដែរ ដើម្បីទទួលបាននូវការអប់រំកាន់តែធំទូលាយ និងគុណភាពខ្ពស់"។ មានភស្តុតាងខ្លះបង្ហាញថា ពិពិធកម្មឧត្តមសិក្សាអាចមានប្រយោជន៍ទៅបាន លុះត្រាតែវាមានភាពខុសគ្នាទាំងនៅកម្រិតស្ថាប័ន និងកម្រិតកម្មវិធី។ ដូច្នេះហើយបានជា អ្នកអធិប្បាយខ្លះបានត្រឹមត្រូវលើកថា ពិពិធកាតដោយគ្មានភាពខុសប្លែកពីគ្នា ឬ ការធ្វើពិពិធកម្មហួសពេក (ដូចជាការចាកពីគន្លងបេសកកម្ម 'mission drift' និងការប្រកួតប្រជែងក្នុងចំណោម គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាឯកជន) អាចនាំឲ្យមានបញ្ហា "សញ្ញាបត្រក្រោមស្តង់ដារ" (Ford 2013) និង "ការប្រណាំងប្រជែងដណ្តើមកេរ្តិ៍ឈ្មោះ" (van der Wende 2008) ។

បញ្ហាកាន់តែស្មុគស្មាញមួយទៀត គឺ ពិពិធកាតនិងចំណាត់ក្រុមគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា បានវិវត្តទៅជា ចំណាត់ថ្នាក់គ្រឹះស្ថានអប់រំ ហើយត្រូវបានរដ្ឋាភិបាលយកទៅប្រើ ដើម្បីប្រៀបធៀបគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា ពីប្រទេសមួយទៅមួយ ក្នុងដំណើរការប្រកួតប្រជែងចំណេះដឹងសកលនេះ (Altbach 2012, 27) ។ និស្សិត និងឪពុកម្តាយរបស់ពួកគេបានយកចំណាត់ថ្នាក់នេះមកថ្លឹងថ្លែងដើម្បីជ្រើសរើសគ្រឹះស្ថានអប់រំ ហើយគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាបានប្រើវាសម្រាប់វាស់ស្ទង់ជាន់នៃសកម្មភាពរបស់ខ្លួន រីឯរដ្ឋាភិបាលក៏បានប្រើវាសម្រាប់បែងចែកថវិកា និងធនធានផ្សេងៗដែរ។ ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍និងកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ជាច្រើន បានចូលរួមក្នុងការប្រកួតប្រជែងចំណាត់ថ្នាក់គ្រឹះស្ថានអប់រំនេះ ដើម្បីបង្កើតអ្វីដែលគេហៅថា គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាកម្រិតពិភពលោក។

ការធ្វើចំណាត់ថ្នាក់គ្រឹះស្ថានអប់រំកម្រិតសកលនេះ មិនមែនសុទ្ធតែជារឿងល្អ សម្រាប់សាកលវិទ្យាល័យដែលមានធនធានមានកំណត់នោះទេ ពីព្រោះសូចនាករសម្រាប់ការធ្វើចំណាត់ថ្នាក់នេះ វាលំអៀងទៅខាងប្រព័ន្ធនិងបរិបទបែបអង់គ្លេស-សាត់ស្កុង ហើយអាចមិនមានអត្ថប្រយោជន៍សម្រាប់ការវាយតម្លៃ គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សានៅក្នុងប្រទេសមិនមែនលោកខាងលិច។ ចំណាត់ថ្នាក់ឬចំណាត់ក្រុម គ្រឹះស្ថានអប់រំ អាចនាំឲ្យមានការបែងចែកធនធានមិនស្មើភាពគ្នាដោយសាកលវិទ្យាល័យលំដាប់ជាន់ខ្ពស់ឬសាកលវិទ្យាល័យស្រាវជ្រាវលំដាប់ពិភពលោក ទទួលបានធនធានច្រើនជាងសាកលវិទ្យាល័យដទៃទៀតៗ។ ជាឧទាហរណ៍ ការបង្រៀនគឺជាបេសកកម្មស្នូលរបស់ គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា ប៉ុន្តែការដាក់

១ ក្នុងអត្ថបទនេះ "ចំណាត់ក្រុម" សំដៅទៅពាក្យអង់គ្លេស "classification", "ចំណាត់ថ្នាក់" សំដៅទៅពាក្យអង់គ្លេស "ranking" ហើយពាក្យ "ចំណាត់ប្រភេទ" សំដៅទៅពាក្យអង់គ្លេស "typology"។

គ្រឹះស្ថានអប់រំតាមលំដាប់ថ្នាក់អន្តរជាតិភាគច្រើនមិនបានចាត់ទុកការបង្រៀនជា មូលដ្ឋានសម្រាប់វាស់វែងមួយទេ។ បញ្ហានេះបាននាំឲ្យ គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សានៅប្រទេសជាច្រើន ដើរចាកគន្លងបេសកកម្មរបស់ខ្លួន នៅពេលប្រកួតប្រជែងគ្នាដណ្តើមយកមូលនិធិស្រាវជ្រាវ (van der Wende 2008)។ បញ្ហាចម្បងគឺមុខវិជ្ជានៅតាមគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា ដូចជា វិទ្យាសាស្ត្រវិស្វកម្ម និង វិជ្ជាពេទ្យ ជាមុខវិជ្ជាសំខាន់ជាងគេនៅក្នុងការដាក់គ្រឹះស្ថានអប់រំតាមលំដាប់ថ្នាក់ ដែលធ្វើឲ្យ វិទ្យាសាស្ត្រសង្គម និងមនុស្សសាស្ត្រ ក្លាយជាមុខវិជ្ជាបន្ទាប់បន្សំ។ សាកលវិទ្យាល័យចំនួន ១០០ ដែលមានចំណាត់ថ្នាក់នៅលើគេ តំណាងឲ្យត្រឹមតែ ០,៥% នៃគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាចំនួន ១៨.០០០ ក្នុងទូទាំងពិភពលោក ឬ ត្រឹមតែ ០,៤% នៃការចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់ឧត្តមសិក្សាក្នុងពិភពលោកប៉ុណ្ណោះ (Altbach and Hazelkorn 2017)។ ដូច្នេះ ការសង្កត់ធ្ងន់លើចំណាត់ថ្នាក់គ្រឹះស្ថានអប់រំខ្លាំងពេក អាចនាំឲ្យមានការមើលរំលង តម្រូវការការអប់រំជាទូទៅ។ ជារួម ការពិភាក្សាពីពិពិធកាតក្នុងឧត្តមសិក្សា គឺមិនមែនលើបញ្ហាថា វាជារឿងល្អ ឬមិនល្អនោះទេ ប៉ុន្តែគឺដើម្បីកំណត់ថា ពិពិធកាតប្រភេទណា និងកម្រិតណា ដែលប្រទេសនីមួយៗគួរស្វែងរក៖ ជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធ ជាលក្ខណៈស្ថាប័ន ឬជាលក្ខណៈកម្មវិធី? សំណួរសំខាន់មួយគឺថា តើការធ្វើពិពិធកម្មបាននាំឲ្យមានភាពខុសប្លែកពីគ្នា និងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សបានច្រើនគ្រប់គ្រាន់ ស្របតាមតម្រូវការអភិវឌ្ឍន៍សង្គមរបស់សាមីប្រទេសដែរឬទេ (van der Wende 2008)។

សរុបមក ពិពិធកម្មឧត្តមសិក្សាមានគោលដៅសំខាន់ ក្នុងការផ្តល់នូវជម្រើសគ្រឹះស្ថាន កម្រិត និងកម្មវិធីផ្សេងៗបន្ថែម ដូចជា សាលាបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេសនិងវិជ្ជាជីវៈ សាលាពហុបច្ចេកទេស ស្ថាប័នឧត្តមសិក្សាមានវគ្គខ្លីៗ និង មហាវិទ្យាល័យសម្រាប់តំបន់ ឬខេត្តជាក់លាក់ណាមួយ ជាដើម។ តួនាទីរបស់វិទ្យាស្ថានអប់រំបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេសនិងវិជ្ជាជីវៈ (TVET) ទាំងនេះគឺ ដើម្បីផ្តល់ព័ត៌មានប្រកបដោយជំនាញ និងគុណភាពសម្រាប់បំពេញតម្រូវការក្នុង ទីផ្សារពលកម្មរបស់ប្រទេសជាតិ (Chhem 1997; Phan 2015)។ គោលបំណងមួយទៀតគឺដើម្បីបង្កើនជម្រើសឲ្យនិស្សិត និងបន្ស៊ីឧត្តមសិក្សាជាមួយនឹងសមត្ថភាព ចំណូលចិត្ត និងតម្រូវការរបស់និស្សិត (Machado et al. 2008)។

ការអភិវឌ្ឍឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា៖ ការឈានទៅកាន់ភាពខុសប្លែកពីគ្នា ឬភាពដូចគ្នាទាំងអស់

ច្បាប់អប់រំនៅកម្ពុជាបានកំណត់ គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាថាជា "មជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ការអប់រំ និងការសិក្សា ដែលផ្តល់នូវកម្រិតអប់រំ និងបណ្តុះបណ្តាលមានជំនាញឯកទេស បន្ទាប់ពីការអប់រំទូទៅ (មធ្យមសិក្សា)" (RGC 2007, 16)។ ចំនួនគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា បានកើនពី ៨ (ភាគច្រើននៅរាជធានីភ្នំពេញ) នៅឆ្នាំ១៩៩៦ រហូតដល់ ១២១ នៅក្នុង ១៩ខេត្ត និងក្នុងរាជធានី នៅឆ្នាំ២០១៨ ដែលក្នុងនេះមាន ៦០% ជាប់សំណង់។ ចំនួនអ្នកចុះឈ្មោះចូលរៀនបានកើនយ៉ាងខ្លាំង ក្នុងពីរ

ទសវត្សរ៍ចុងក្រោយ ពី ១៣.៤៦៤នាក់ នៅឆ្នាំ១៩៩៦ រហូតដល់ ២១៧.៨៤០នាក់ នៅឆ្នាំ២០១៥-១៦ ឬប្រមាណ ១២% នៃប្រជាជនក្នុងក្រុមអាយុ ១៨-២៣ឆ្នាំ (MOEYS 2017)។ ទោះបីមានកំណើនបែបនេះក្តី ក៏ការចុះឈ្មោះចូលរៀនឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា មានអត្រាទាបជាងគេបំផុតក្នុងអាស៊ាន និងនៅទាបជាងកម្រិតការទទួលបានការអប់រំទ្រង់ទ្រាយធំ ១៥% ដែល Martin Trow (2007) បានកំណត់ឡើង។

ការស្រាវជ្រាវនាពេលថ្មីៗបានបង្ហាញថា សាកលវិទ្យាល័យជាច្រើនដែលមានអាជ្ញាប័ណ្ណមិនទាន់បំពេញបានតាម លក្ខខណ្ឌផ្នែកបច្ចេកទេសផ្សេងៗ ដើម្បីក្លាយជាសាកលវិទ្យាល័យពេញលក្ខណៈនោះទេ (Ford 2013, 15-16)។ មួយឆ្នាំក្រោយការទទួលតំណែងនៅឆ្នាំ២០១៣ ជាដើមនៃក្រសួងអប់រំ ឯកឧត្តមបណ្ឌិត ហង់ ជួន ណារ៉ុន បានអំពាវនាវឱ្យមានការផ្អាកមួយភាគនូវការចេញអាជ្ញាប័ណ្ណសម្រាប់ គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាថ្មីៗ ដោយបានបញ្ជាក់ថា សាកលវិទ្យាល័យមានតួនាទីចម្បង ផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលឲ្យមនុស្សអាចរកការងារធ្វើបាន បើមិនដូច្នោះទេ គេមិនអាចហៅថា សាកលវិទ្យាល័យបានឡើយ គឺគួរហៅថា រោងចក្រសម្រាប់ផលិតសញ្ញាបត្រវិញ (Brito 2015, 1)។ វិទ្យាស្ថានមួយចំនួន ក្នុងចំណោមនោះ ជាគ្រឹះស្ថានឯកជនមានទិសដៅធ្វើពាណិជ្ជកម្ម និងផ្តោតលើជំនាញជុំវិញ ហើយមិនអើពើដល់ជំនាញ ដែលមានតម្រូវការខ្លាំងខាងកសិកម្ម វិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យានោះទេ។ ភាពមិនស្របគ្នារវាងទិសដៅរបស់សាកលវិទ្យាល័យ គុណភាពអប់រំ និងការអភិវឌ្ឍសង្គម (Chet, Ford, and Ahrens in press) បានទាក់ទាញការយកចិត្តទុកដាក់ និងវិនិយោគជាច្រើន ពី ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ទីភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍន៍ទ្វេភាគីនិងពហុភាគី និងវិស័យឯកជន។ ដំណើរការនេះ អាចបង្ហាញពីជ្រុងមួយនៃការធ្វើអាកាដេមិកនីយកម្ម (academicisation) (ឧ. ការផ្តល់នូវបរិញ្ញាបត្រ បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ នៅគ្រឹះស្ថានបណ្តុះបច្ចេកទេសឬវិជ្ជាជីវៈ) និងការធ្វើវិជ្ជាជីវនីយកម្ម (vocationalisation) (ឧ. ការផ្តល់នូវកម្មវិធីរយៈពេលខ្លី បែបបច្ចេកទេស ឬវិជ្ជាជីវៈ នៅគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា)។

ជំនួយ និងធនធានច្រើនៗ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា នាពេលថ្មីៗអាចចាត់ទុកថា ការធ្វើពិពិធកម្មការអប់រំថ្នាក់ក្រោយមធ្យមសិក្សាបាន។ គិតតាមទ្រឹស្តី ពាក្យថា "ពិពិធកម្ម" អាចមានន័យច្រើនយ៉ាង។ វាអាចមានន័យថា "ការខិតខំខាងមុខវិជ្ជាបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ឬមុខវិជ្ជាពាក់ព័ន្ធនឹងការងារដែលអនុញ្ញាតឲ្យកម្មវិធីសិក្សា អាចមានភាពបត់បែនខ្លះបាន" (Varghese 2014,17)។ ក្នុងប្រព័ន្ធផ្នែកឧត្តមសិក្សាថ្នាក់ជាតិពិពិធកម្ម អាចមានន័យថា "កំណើនភាពខុសប្លែកពីគ្នានៃទិសដៅនិងប្រតិបត្តិការរបស់ឧត្តមសិក្សា" (Varghese 2014, 26)។ ទម្រង់មួយទៀតនៃពិពិធកម្ម គឺ ការពង្រីកទីតាំងគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា ទៅតាមទីរួមខេត្ត ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងកំណើនតម្រូវការរបស់ក្រុមអតិថិជនខុសៗគ្នា និងនៅតាមទីតាំងខុសៗគ្នា (Ford 2006)។

កិច្ចពិភាក្សា និងការផ្តល់យោបល់ក្នុងមជ្ឈដ្ឋានសិក្សាអប់រំ ស្តីពីពិពិធកាត មិនទាន់បានផ្តល់នូវទិន្នន័យជាក់ស្តែង និងជា លក្ខណៈប្រព័ន្ធ ហើយក៏មិនទាន់មានការសិក្សាស្រាវជ្រាវដោយ ផ្ទាល់អំពីពិពិធកាត នៃឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជាដែរ។ ទោះបីមានការ សិក្សាខ្លះបានបង្ហាញថាមានពិពិធកម្មឧត្តមសិក្សា (Chhem 1997; Ford 2006) ប៉ុន្តែនៅមិនទាន់ច្បាស់ទេថា ពិពិធកម្មនេះវាជួយ ឲ្យកើតមានភាពខុសប្លែកពីគ្នា ដូចក្នុងគោលគំនិតរបស់ Altbach et al. (2017, 22) ដែលលើកពីចំណុចនេះថាជា "យុទ្ធសាស្ត្រ និងការសម្របសម្រួលមួយ ដែលមានការសំគាល់ដាច់ពីគ្នារវាង ស្ថាប័ននានា ដោយផ្អែកលើគោលដៅរបស់ស្ថាប័នទាំងនោះ"។ យោងតាមការសិក្សាមួយពីមុន "ភាពមិនជាប់ទាក់ទង និង ពិពិធកម្មកម្រិតទាបនៃកម្មវិធីសិក្សា និងការបង្រៀន" ជាមូលហេតុ ចម្បងនៃបញ្ហាដែលជំនាញសព្វថ្ងៃ មិនស៊ីគ្នានឹងតម្រូវការ (Phan 2015, 77)។ ក្នុងករណីនេះ កម្មវិធីសិក្សាទាក់ទងនឹងធុរកិច្ចដ៏ ចង្អៀត ដែលផ្តល់ដោយគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាជាច្រើននោះ អាច បង្ហាញឲ្យឃើញថា គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាមានលក្ខណៈដូចគ្នា (Ford 2013; ADB 2012)។

ទាំងអស់នេះបានបំផុសសំណួរថា តើកិច្ចប្រឹងប្រែងរបស់ រដ្ឋាភិបាល ក្នុងការអភិវឌ្ឍពិពិធកាតឧត្តមសិក្សា បាននាំឱ្យមាន កម្មវិធី និងវគ្គសិក្សា ដែលខុសប្លែកពីគ្នាសម្រាប់បំពេញតម្រូវការ របស់ក្រុមនិស្សិតខុសៗគ្នា ឬក៏ នៅតែមានភាពដូចគ្នាទាំងអស់ ទោះបីស្ថាប័នទាំងនោះមានច្រើនប្រភេទខុសៗគ្នាក្តី?

តារាងប្រៀបធៀប និងចំណាត់ក្រុម នៃ

គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា

ផ្អែកនេះចាប់ផ្តើមឡើងតាមការពិភាក្សាលើ និយមន័យតាម ផ្លូវច្បាប់នៃ គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា។ បន្ទាប់មកមានការពិនិត្យ ល្អិតល្អន់នូវ ឯកសារមានស្រាប់នានា (Chhem 1997; Phan 2015; MOEYS 2017; Sam 2017) ស្តីពី ពិពិធកាត ចំណាត់ក្រុម និងចំណាត់ប្រភេទ (typology) នៃគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សានៅ កម្ពុជា។

ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់

សេចក្តីប្រកាសឆ្នាំ២០០៧ ស្តីពី លក្ខខណ្ឌ និងលក្ខណៈ វិនិច្ឆ័យលំអិត សម្រាប់ការបង្កើតគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា បានចាត់ ថ្នាក់គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា (HEIs) ជាបីប្រភេទ គឺ បណ្ឌិត្យសភា, សាកលវិទ្យាល័យ, និង មហាវិទ្យាល័យតាមជំនាញឯកទេស។ តួនាទីចម្បងនៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា (RAC) គឺធ្វើការស្រាវជ្រាវ និងផ្តល់កម្មវិធីសិក្សាថ្នាក់ក្រោយឧត្តមសិក្សា។ ប៉ុន្តែធនធានមិន គ្រប់គ្រាន់អាចបង្កភាពតានតឹងរវាងតួនាទីទាំង ២ ពោលគឺ តួនាទី ជាមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវ និង កាតព្វកិច្ចបង្រៀននិស្សិតឲ្យបាន ច្រើននាក់បំផុត។ របាយការណ៍មួយបានស្នើឲ្យមាន ការពិនិត្យ ឡើងវិញលើរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា ដើម្បីបញ្ជាក់ពីមុខងារជា គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា និងឋានៈតួនាទីនាពេលអនាគត (Innes-Brown 2006)។ មាត្រា ៦ នៃអនុក្រឹត្យស្តីពី លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ សម្រាប់ការបង្កើតសាកលវិទ្យាល័យ បានចែងថា "រចនាសម្ព័ន្ធ

អប់រំរបស់សាកលវិទ្យាល័យ ជាការរួមផ្សំរវាងមហាវិទ្យាល័យ និង ដេប៉ាតឺម៉ង់ផ្សេងៗទៀត ដើម្បីផ្តល់កម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលរហូត ដល់កម្រិតបរិញ្ញាប័ត្រដែលមានរយៈពេលយ៉ាងតិច ៣ឆ្នាំ ឬ ច្រើនជាងនេះ"។ មាត្រា ៧ បានចែងថា សាកលវិទ្យាល័យមួយ ត្រូវមាន ៣ មហាវិទ្យាល័យ (សិល្បៈ មនុស្សសាស្ត្រ និងភាសា, គណិតវិទ្យា និងវិទ្យាសាស្ត្រ, និង វិទ្យាសាស្ត្រសង្គម) និងមាន យ៉ាងហោចណាស់ មហាវិទ្យាល័យ ២ ផ្សេងទៀតដែលផ្តល់នូវ ជំនាញឯកទេស (RGC 2002, 3)។ ទោះយ៉ាងនេះក្តី គ្រឹះស្ថាន ឧត្តមសិក្សាបច្ចុប្បន្នជាច្រើន មិនទាន់បំពេញបានតាមការតម្រូវ ទាំងនេះទេ។

ការសិក្សាពីពិពិធកាត

តាំងពីទសវត្សរ៍១៩៦០ មក គេឃើញមានកិច្ចប្រឹងប្រែងធ្វើ ពិពិធកម្មប្រព័ន្ធអប់រំថ្នាក់ក្រោយមធ្យមសិក្សា ដើម្បីដោះស្រាយ គុណភាពនិស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សានៅសាកលវិទ្យាល័យ (Chhem 1997, 49)។ នៅពេលនោះ ពិពិធកាតសំដៅលើ ការបង្កើត វិទ្យាស្ថានអប់រំបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ដែលមានគោលដៅ បន្ស៊ីការអប់រំ ជាមួយនឹងតម្រូវការទីផ្សារពលកម្ម និងដើម្បី ផ្តល់នូវជម្រើសផ្សេងៗ សម្រាប់និស្សិតដែលប្រព័ន្ធសាកល វិទ្យាល័យមិនទទួលយក។ ការប្រឹងប្រែងរបស់ សាស្ត្រាចារ្យ ឆែម វិទ្យុ (Chhem 1997) ក្នុងការស្នើឡើងនូវចំណាត់ក្រុម និង ចំណាត់ប្រភេទ ឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា នៅពាក់កណ្តាល ទសវត្សរ៍១៩៩០ បានជួបការលំបាកច្រើន ដោយសារតែឧត្តម សិក្សានៅកម្ពុជាជាប្រព័ន្ធកូនកាត់ ដោយយកតាមគំរូរបស់ ប្រទេសបារាំង រុស្ស៊ី និងថ្មីៗនេះទៀតរបស់អូស្ត្រាលី និងសហរដ្ឋ អាមេរិក ដែលជាកេរ្តិ៍ដំណែលនៃឥទ្ធិពលបរទេសដ៏ខ្លាំងក្លានៅ ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ។ ប៉ុន្តែការវិភាគនានាបានផ្សារភ្ជាប់ឧត្តមសិក្សា នៅកម្ពុជា ជាមួយនឹង "ប្រព័ន្ធសម្រាប់អភិជន" (elitist system) (Kerr 1979) "មជ្ឈមណ្ឌលផលិតកម្ម និងពុម្ពបញ្ញា" (production milieu and an intellectual mould) និង "សាកលវិទ្យាល័យ សម្រាប់អ្នកមានអំណាច" (power university) (Jacques Drèze and Debelle 1968)។ ក្នុងស្ថានភាពនេះ ការតម្រង់ទិស វិជ្ជាជីវៈនិងជំនាញបច្ចេកទេស មានអាទិភាពជាងការអប់រំផ្នែក សិល្បៈសេរី ដែលប្រហែលជាដោយសារជំនឿថា "ការអប់រំដែល មិនបានជួយ និស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សាឲ្យត្រៀមខ្លួនរួចជាស្រេច សម្រាប់ធ្វើការងារនោះ ជាក់ជាងត្រូវបរាជ័យ ជាពិសេសនៅក្នុង ប្រទេសក្រីក្រដែលមានធនធានមនុស្សតិច" (Harbison and Myers 1964 cited in Chhem 1997, 87)។

ក្នុងទសវត្សរ៍២០០០ ក្រសួងអប់រំ វិទ្យាសាស្ត្រ និងបណ្តុះ បណ្តាលរបស់អូស្ត្រាលី (Innes-Brown 2006) បានផ្តល់ចំណុច ធ្វើការសិក្សាចំណាត់ក្រុមមួយទៀតហើយលទ្ធផលការសិក្សានោះ បានបង្ហាញពីឧត្តមសិក្សាដែលមាន ៣ ថ្នាក់ធំៗ។ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចម្បងៗ ដែលគេប្រើក្នុងការវិភាគទៅលើគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា មានជាអាទិ៍ អភិបាលកិច្ចនិងហិរញ្ញប្បទាន ការធានាគុណភាព ធាតុចេញនិងឥទ្ធិពលនៃការស្រាវជ្រាវ អន្តរជាតិតូបនីយកម្ម និង ភាសាសម្រាប់ការបង្រៀន។ ប៉ុន្តែ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ និងហេតុផល

លើកឡើងក្នុងការធ្វើចំណាត់ក្រុមនេះវាចោទជាបញ្ហា ព្រោះ អ្នកនិពន្ធក៏បានទទួលស្គាល់ដែរថា "វាមិនយុត្តិធម៌ និងមិនប្រាកដ និយម"។ ទោះបីមានចំណុចខ្វះខាតច្រើនក្តី របាយការណ៍នេះ នៅតែដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការចងក្រង "កម្រងព័ត៌មាន អប់រំស្តីពីកម្ពុជា" ដែលជាគំនិតផ្តួចផ្តើមមួយរបស់ក្រសួងអប់រំ អូស្ត្រាលី។ ការពិនិត្យឡើងវិញនូវ កម្រងព័ត៌មាននេះក្នុងឆ្នាំ ២០១៧ បង្ហាញថា មានការធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពតិចតួចណាស់ដើម្បីឆ្លុះ បញ្ចាំងពីស្ថានភាពជាក់ស្តែងនៃឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា។ ទីភ្នាក់ងារ រដ្ឋាភិបាលអូស្ត្រាលី និងស្ថាប័នឧត្តមសិក្សាអូស្ត្រាលីឯទៀតៗ ហាក់ដូចជាផ្អែកជាសំខាន់ទៅលើ "កម្រងព័ត៌មានអប់រំស្តីពី កម្ពុជា" ដើម្បីធ្វើសេចក្តីសម្រេចផ្សេងៗទាក់ទងនឹង ស្តង់ដារ គុណវិធានរបស់គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា និងនិស្សិតកម្ពុជា។ ជា ឧទាហរណ៍ ព័ត៌មាននោះត្រូវបានគេប្រើ សម្រាប់ទទួលយក និស្សិតមកពីប្រទេសកម្ពុជា ឲ្យចូលរៀននៅតាមគ្រឹះស្ថាន ឧត្តមសិក្សាអូស្ត្រាលី និងការដាក់និស្សិតមកពីប្រទេសអូស្ត្រាលី នៅតាមគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាកម្ពុជា។

មានការសិក្សាស្រាវជ្រាវផ្សេងៗទៀតតិចតួចណាស់ ដែល បានរៀបរាប់លំអិតពី ពិពិធកាតឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា។ មាន អ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវ (Phan 2015; Sam 2017; Chan et al. 2008) និងឯកសារគោលនយោបាយមួយចំនួនតូច (MOEYS 2017) បានធ្វើការពិភាក្សាលើប្រធានបទពិពិធកាតនេះដោយ ប្រយោល និងដោយអន្លើ។ ការវិភាគរបស់ លោក Sam (2017) ស្តីពីអភិបាលកិច្ចស្ថាប័ន បានចាត់ថ្នាក់ គ្រឹះស្ថានឧត្តម សិក្សា ជាបីប្រភេទ៖ គ្រឹះស្ថានរដ្ឋបាលសាធារណៈ (PAI), គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាឯកជន, និង គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា សាធារណៈ។ គ្រឹះស្ថានរដ្ឋបាលសាធារណៈ មានអភិបាលកិច្ច បែបវិមជ្ឈការ, គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាឯកជន មានអភិបាល កិច្ចបែបពិលើចុះក្រោម, និង គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាសាធារណៈ មានអភិបាលកិច្ចបែបវិមជ្ឈការ។^២ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវមួយ ទៀតក្នុងឆ្នាំ២០១៥ ស្តីពី "ការប្រមើលមើលពីប្រព័ន្ធផ្គត់ ផ្គង់សម្រាប់សតវត្សរ៍ទី២១ នៅកម្ពុជា" បានស្នើឱ្យមានប្រព័ន្ធ ពីរថ្នាក់ ដែលក្នុងនោះមានសាកលវិទ្យាល័យមួយចំនួនតូច បំផុតសម្រាប់បម្រើក្រុមអភិជន រីឯ គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាភាគ ច្រើន (ដូចជា វិទ្យាស្ថានពហុបច្ចេកទេស និង TVET) គឺសម្រាប់ បម្រើការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញវិជ្ជាជីវៈ (Phan 2015, 294)។ នៅឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារមួយស្តីពី ផែនទីបង្ហាញផ្លូវ ឧត្តមសិក្សាឆ្នាំ២០៣០ ត្រូវបានផ្តើមឡើងដោយរដ្ឋាភិបាល (MOEYS 2017) ហើយបានផ្តល់ជាទស្សនវិស័យនូវប្រព័ន្ធ ចំណាត់ប្រភេទ គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា មានបួនកម្រិតថ្នាក់ (តារាង១)។ ក្រសួងមានទិសដៅធ្វើចំណាត់ក្រុម គ្រឹះស្ថានឧត្តម សិក្សាទាំងអស់ នៅត្រឹមឆ្នាំ២០២៥ និងមាន "ការដាក់អនុវត្ត

ប្រព័ន្ធជាថ្នាក់អាចដំណើរការបានមួយ នៅត្រឹមឆ្នាំ២០៣០" (MOEYS 2017, 24) ។ ទោះបីមានការសង្កត់ធ្ងន់ពីសារៈសំខាន់ នៃប្រព័ន្ធផ្គត់ផ្គង់សិក្សាដែលមានពិពិធកាតក៏ដោយ ក៏មិនមាន របាយការណ៍ណាមួយបានពិភាក្សាស៊ីជម្រៅពី បែបបទដែល ស្ថាប័នទាំងនេះត្រូវមានលក្ខណៈ ឬកម្មវិធីខុសប្លែកពីគ្នាយ៉ាងណា នោះទេ។

តារាង១៖ សំណើឋានានុក្រមមានបួនកម្រិតថ្នាក់ក្នុងឧត្តមសិក្សា

(១) វិទ្យាស្ថានបច្ចេកទេស និង មហាវិទ្យាល័យសហគមន៍
(២) សាកលវិទ្យាល័យតាមជំនាញឯកទេស
(៣) សាកលវិទ្យាល័យមានសព្វគ្រប់
(៤) សាកលវិទ្យាល័យស្រាវជ្រាវ

ប្រភព៖ MOEYS 2017

កិច្ចប្រឹងប្រែងគូសរំលេចពី សារៈសំខាន់នៃ ពិពិធកាត កម្មវិធីសិក្សានៅតាមគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា រួមមាន សៀវភៅផ្តល់ ព័ត៌មានពី គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សានៅរាជធានីភ្នំពេញ (Chan et al. 2008) និង សៀវភៅណែនាំពីគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាថ្នាក់ជា តិ (MOEYS 2016)។ ឯកសារទាំងពីរនេះ ផ្តល់ព័ត៌មានពីកម្មវិធី ឧត្តមសិក្សា ដើម្បីជួយនិស្សិតក្នុងការជ្រើសរើសជំនាញ និងគន្លង អាជីពដែលខ្លួនចង់បន្តទៅមុខ ដោយសង្ឃឹមថា អាចកាត់បន្ថយ ជំនាញមិនស៊ីគ្នា និងឆ្លើយតបបានល្អទៅនឹងតម្រូវការទីផ្សារ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងការស្រាវជ្រាវបន្ត

ចាប់តាំងពីពេលមានការព្យាយាមជាដំបូងៗ ដើម្បីសិក្សាពី ពិពិធកាត ឬធ្វើចំណាត់ក្រុម គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា នៅកម្ពុជា មក គេសង្កេតឃើញថា មានការផ្លាស់ប្តូរគួរឱ្យកត់សំគាល់ ដូចជា មានគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាបង្កើតថ្មី, ការពង្រឹងគុណភាពដោយ មានកំណត់, និងអភិបាលកិច្ច និងការផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុ។ ដោយ សារចំនួនគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាកើនឡើងយ៉ាងលឿន ក្នុងពេល មិនទាន់មានច្បាប់គ្រប់គ្រងតឹងរឹងផង និងដោយសារការសិក្សា ស្រាវជ្រាវពីពិពិធកាតគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាក៏នៅក្មេងខ្ចីផង គឺ មានការចាំបាច់ជាខ្លាំងក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងវិភាគបន្ថែម លើបញ្ហានេះ។ នៅមានសំណួរ និងបញ្ហាសំខាន់ៗជាច្រើនដែល ឯកសារមានស្រាប់មិនអាចផ្តល់ចម្លើយបាន នាពេលបច្ចុប្បន្ន នេះ។ ក្រៅពីសំណួរចម្បងថា តើប្រព័ន្ធផ្គត់ផ្គង់សិក្សាធ្វើពិពិធកម្ម បែបណានោះ នៅមានសំណួរសំខាន់មួយទៀតថា តើគ្រឹះស្ថាន ឧត្តមសិក្សា បានឆ្លើយតបឬទេទៅនឹងបំណងចង់បានការអប់រំ បន្ថែមរបស់និស្សិត?

លទ្ធផលរកឃើញ និងចំណេះដឹងបានពីការសិក្សាពី ពិពិធកាត មានសារៈសំខាន់បំផុតសម្រាប់អ្នកពាក់ព័ន្ធជាច្រើននៅ ក្នុងឧត្តមសិក្សា៖ ថ្នាក់ដឹកនាំគ្រឹះស្ថានអប់រំ បុគ្គលិកបង្រៀននិង បុគ្គលិករដ្ឋបាល អ្នកកសាងគោលនយោបាយ ក្រុមហ៊ុនឯកជន និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ។ លទ្ធផលរកឃើញ និងចំណេះដឹង ទទួលបាន អាចជួយបំពេញកង្វះខាតផ្នែកស្រាវជ្រាវ របៀបគ្រប់គ្រង ពិពិធកាតឧត្តមសិក្សា នៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ដែលចង់បាន

២ ប្រព័ន្ធអភិបាលកិច្ចស្ថាប័នដូចខាងលើ ដែលក្នុងនោះមានទាំង គ្រឹះស្ថាន ឧត្តមសិក្សាឯកជនផង និងកម្មវិធីសិក្សាបង្រៀនក្នុងគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា សាធារណៈផង គឺជាបញ្ហាប្រឈមដល់ការកសាងចំណាត់ប្រភេទ ឧត្តមសិក្សា មួយប្រភេទដ៏ល្អិតល្អន់ ដែលគួរតែមានប្រព័ន្ធតែមួយសម្រាប់ប្រទេសណា មួយជាក់លាក់។

កំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងមានគោលនយោបាយបែបទីផ្សារសេរី ប៉ុន្តែនៅពឹងផ្អែកខ្លាំងទៅលើជំនួយអន្តរជាតិ។ ដូច្នេះ បញ្ហាប្រឈមសម្រាប់ការធ្វើពិពិធកម្ម ប្រហែលអាចសង្ខេបបានដូចក្នុងការវិភាគមួយនាពេលថ្មីៗនេះ ៖

[ការអប់រំថ្នាក់ក្រោយមធ្យមសិក្សា] កំពុងឆ្លងកាត់កំឡុងពេលអនាធិបតេយ្យមួយ ព្រោះមានការធ្វើពិពិធកម្ម ទាំងគោលបំណង និងអតិថិជនផ្សេងៗគ្នា ហើយរដ្ឋាភិបាល ហាក់ដូចពុំទាន់មានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគ្រប់គ្រងការផ្លាស់ប្តូរទាំងនេះឲ្យបានល្អទេ។ ផ្លូវដើរទៅមុខទៀត គឺត្រូវកែប្រែភាពអនាធិបតេយ្យនេះឲ្យទៅជា ប្រព័ន្ធដ៏រលូននិងរួមគ្នាមួយសម្រាប់ គ្រឹះស្ថានអប់រំថ្នាក់ក្រោយមធ្យមសិក្សា ដែលមានគុណភាពល្អ។ ប៉ុន្តែកិច្ចការនេះត្រូវមានឆន្ទៈនយោបាយខ្ពស់ ថវិកាគ្រប់គ្រាន់ និងសំខាន់បំផុតគឺពេលវេលា។ (Altbach, Reisberg and de Wit 2017, 13)។

ការសិក្សាស្រាវជ្រាវបន្ថែម៖ បញ្ហាដូចខាងក្រោមនេះ គួរមានការសិក្សាអង្កេតបន្ថែមតាមរយៈការស្រាវជ្រាវជាក់ស្តែង និងការពិភាក្សាវែកញែក។

- តើពិពិធកាតក្នុងឧត្តមសិក្សាមានន័យយ៉ាងណា? ហេតុអ្វីបានជាវាសំខាន់?
- តើទ្រឹស្តីអាចយកមកប្រើបាន ដើម្បីពន្យល់ពីពិពិធកាតក្នុងវិស័យឧត្តមសិក្សា? តើកត្តាអ្វីខ្លះ ដែលប៉ះពាល់ដល់ពិពិធកាត? តើពិពិធកាតអាចវាស់វែងបែបណាបាន?
- តើមានបទពិសោធន៍អន្តរជាតិអ្វីខ្លះ សម្រាប់គូសបង្ហាញពីភាពចម្រុះបែបនៃឧត្តមសិក្សា?
- តើប្រព័ន្ធផ្គត្តមសិក្សាឆ្លើយតបបានទេទៅនឹង តម្រូវការអប់រំជាក់លាក់សម្រាប់ឧស្សាហូបនីយកម្ម និងចក្ខុវិស័យកម្ពុជាឆ្នាំ២០៣០ សំដៅកសាងឲ្យបានសម្រេចនូវសេដ្ឋកិច្ចផ្អែកលើចំណេះដឹង?

References

ADB (Asian Development Bank). 2012. *Regional Cooperation and Cross-Border Collaboration in Higher Education in Asia Ensuring That Everyone Wins*. Mandaluyong City: ADB. adbdev.org/sites/default/files/publications/29931/file/regional-cooperation-higher-education-asia.pdf.

Altbach, Philip G. 2012. "The Globalization of College and University Rankings." *Change: The Magazine of Higher Learning* 44 (1): 26–31. doi.org/10.1080/00091383.2012.636 001.

Altbach, Philip G. 2017. "Postsecondary Systems, Massification, and the Research University." *International Higher Education* (91): 5–6.

Altbach, Philip G., and Ellen Hazelkorn. 2017. "Pursuing Rankings in the Age of Massification: For Most—Forget About It." *International Higher Education* (89): 8–10. doi.org/10. 6017/ihe.2017.89.9834.

Altbach, Philip G., Liz Reisberg and Hans de Wit, eds. 2017. *Responding to Massification: Differentiation in Postsecondary Education Worldwide*. Rotterdam: Sense Publishers.

Brito, Maria Paula. 2015. "Ministry Set to Resume University Assessments." *The Cambodia Daily*, 8 May 2015. www.cambodiadaily.com/archives/ministry-set-to-resume-university-assessments-83393/.

Chan Rotha, Ou Sivhuoch, Sen Vicheth, Sok Say and Som Ratana. 2008. *Directory of Higher Education Institutions in Phnom Penh*. Phnom Penh: CAMProbe. www.academia.edu/12068312/Directory_of_Higher_Education_Institutions_in_Phnom_Penh.

Chet Chealy, David Ford and Luise Ahrens. (In press). "Higher Education Reform. Building Best-Practice at the Royal University of Phnom Penh, From Year Zero Towards International Standards." In *Education in Cambodia*. Singapore: Springer.

Chhem, Rethy Kieth. 1997. "University and Human Capital in ASEAN Perspectives: The Case of Cambodia." PhD diss., University of Montreal, Canada.

Drèze, Jacques H., and Jean Debelles. 1968. *Conceptions de l'Université*. Citoyens Dossier Vol. 1. Paris: Éditions Universitaires.

Ford, David. 2006. "Cambodian Higher Education – Growing Pains." *International Higher Education* (44): 9–10. ejournals.bc.edu/ojs/index.php/ihe/article/download/7912/7063.

Ford, David. 2013. "Cambodia: Subprime Degrees?" *International Higher Education* (70): 15–16.

Goedegebuure, Leo, Vin Massaro, Lynn Meek and Alan Pettigrew. 2017. *A Framework for Differentiation*. Melbourne Centre for the Study of Higher Education. minerva-access.unimelb.edu.au/handle/11343/176333.

Innes-Brown, Malcolm. 2006. *Higher Education, Cambodia*. Canberra: Department of Education, Science and Training.

Kerr, Clark. 1979. "Five Strategies for Education and Their Major Variants." *Comparative Education Review* 23 (2): 171–82. doi.org/10.1086/446033

Khieng, Sothy, Srinivasa Madhur and Chhem Rethy, eds. 2015. *Cambodia Education 2015: Employment and Empowerment*. Phnom Penh: CDRI.

Machado, Maria de Lourdes, José Brites Ferreira, Rui Santiago and James S. Taylor. 2008. "Reframing the Non-University Sector in Europe: Convergence or Diversity?" In *Non-University Higher Education in Europe*, edited by J. S. Taylor, José Brites Ferreira, Maria de Lourdes Machado and Rui Santiago, 245–60. New York: Springer.

MOEYS (Ministry of Education, Youth and Sport). 2016. *Guide for Choosing Majors at Higher Education Institutions*. Phnom Penh: MOEYS.

MOEYS. 2017. *Cambodia Higher Education Roadmap 2030 and Beyond*. Phnom Penh: MOEYS.

Phan Sopheap. 2015. "Envisioning a Higher Education System for the 21st Century: Cambodia." PhD diss., University of British Columbia, Canada.

RGC (Royal Government of Cambodia). 2002. *Sub-Decree on Criteria for the Establishment of University*. data.opendevopmentmekong.net/dataset/sub-decree-on-the-criteria-to-establish-university/resource/6b0c57c9-8483-41ef-b553-a6527956bb25?inner_span=True.

RGC. 2007. *Royal Kram on Cambodia Education Law*. NS/RKM/1207/032. iiep.unesco.org/upload/Cambodia/Cambodia_Education_Law.pdf.

Sam Chanphirun. 2017. "Cambodian Higher Education in Transition: An Institutional Governance Perspective." *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy* 11 (3): 414–34. doi.org/10.1108/JEC-11-2015-0051.

Schubert, Ruth, Peter James Bentley and L. C. J. Goedegebuure. 2016. *Profiling Institutional Diversity Across the Australian VET Sector: Briefing*. Melbourne: LH Martin Institute, University of Melbourne.

Trow, Martin. 2007. "Reflections on the Transition from Elite to Mass to Universal Access: Forms and Phases of Higher Education in Modern Societies since WWII." In *International Handbook of Higher Education*, 243–80. Springer International Handbooks of Education. Springer, Dordrecht. link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4020-4012-2_13.

Varghese, N. V., ed. 2014. *The Diversification of Post-Secondary Education*. Paris: International Institute for Educational Planning. repositorio.minedu.gob.pe/handle/12345678/9/2452.

van Vught, Frans A., and Jeroen Huisman. 2013. "Institutional Profiles: Some Strategic Tools." *Tuning Journal for Higher Education* 1 (1): 1–7.

van der Wende, Marijk. 2008. "Rankings and Classifications in Higher Education: A European Perspective." In *Higher Education: Handbook of Theory and Research Vol. 23*, edited by John C. Smart, 49–71. Berlin: Springer. link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4020-6959-8_2.

World Bank. 2010. *Cambodia – Higher education quality and capacity improvement project*. Washington DC: World Bank

ការកំណត់បរិបទនៃការអប់រំនិងបណ្តុះបណ្តាល វិជ្ជាជីវៈទ្វេប្រព័ន្ធ៖ ការពិនិត្យឡើងវិញពីវិធីសាស្ត្រ និងបញ្ហាប្រឈម

សេចក្តីផ្តើម

កម្ពុជាមានគោលដៅ ធ្វើការអភិវឌ្ឍឲ្យក្លាយទៅជាប្រទេស មានប្រាក់ចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់នៅឆ្នាំ២០៣០ និងមានប្រាក់ ចំណូលខ្ពស់នៅឆ្នាំ២០៥០។ យុទ្ធសាស្ត្រមួយដើម្បីសម្រេច គោលដៅនេះគឺត្រូវធ្វើទំនើបកម្មនិងប្រែក្លាយមូលដ្ឋានផលិតកម្មពី ឧស្សាហកម្មប្រើជំនាញទាប និងពលកម្មច្រើន ទៅប្រើជំនាញខ្ពស់ និងបច្ចេកវិទ្យាច្រើនវិញ។ ការសម្រេចគោលដៅទាំងនេះ ត្រូវ ពឹងផ្អែកលើ វត្តមានកម្លាំងពលកម្មដែលមានការអប់រំ និងបណ្តុះ បណ្តាលល្អ។ ការសិក្សានានាបង្ហាញថា រួមជាមួយការអប់រំប្រកប ដោយគុណភាពនៅគ្រប់កម្រិត ការអប់រំបណ្តុះបណ្តាល បច្ចេកទេសនិងវិជ្ជាជីវៈ (TVET) គឺជាកត្តាចាំបាច់សម្រាប់លើក កម្ពស់កម្រិតជំនាញ ព្រោះកម្លាំងពលកម្មជំនាញអាចជួយទ្រទ្រង់ កំណើនសេដ្ឋកិច្ច ទោះបីក្នុងពេលប្រទេសជួបវិបត្តិក្តី។ កម្លាំង ពលកម្មកម្ពុជាមួយភាគធំ កំពុងប្រមូលផ្តុំក្នុងវិស័យប្រើជំនាញ ទាប ដូចជា កសិកម្ម និងផលិតកម្មសម្លៀកបំពាក់ ជាដើម ហើយ ចំនួននិងគុណភាពនៃពលករមានជំនាញដែលស្ថាប័ន TVET បាន បណ្តុះបណ្តាល នៅមិនទាន់បំពេញបានតាមតម្រូវការទេ ។ ដូច្នេះ កម្ពុជាចាំបាច់ត្រូវពង្រឹង TVET ដើម្បីធានានូវកម្លាំងពលកម្មមាន ជំនាញខ្ពស់ សម្រាប់ជួយទ្រទ្រង់ដំណើរការផ្លាស់ប្តូរវិស័យ ឧស្សាហកម្មរបស់ខ្លួន។

គំរូនៃការអប់រំនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈទ្វេប្រព័ន្ធ (Dual VET) បានផ្តល់ផ្លូវសម្រាប់ឲ្យនិស្សិតរៀនទាំង ចំណេះដឹងផ្នែក ទ្រឹស្តីនៅក្នុងសាលា និងទទួលនូវជំនាញអនុវត្តជាក់ស្តែងនៅ ក្នុងកន្លែងធ្វើការ។ ប្រព័ន្ធនេះទទួលបានការលើកសរសើរពី សមត្ថភាពរបស់វា ក្នុងការផលិតពលករប្រកបដោយជំនាញ និងគុណភាព ជួយរក្សាអត្រាមានការងារធ្វើកម្រិតខ្ពស់ និងជួយ ទ្រទ្រង់កំណើនសេដ្ឋកិច្ច នៅប្រទេសស្វីស អាឡឺម៉ង់ និងអូទ្រីស ហើយប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ និងកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ជាច្រើន ក៏បានយកវា មកប្រើដែរ។ ដោយមូលហេតុនេះ អ្នកនិពន្ធបានអះអាងថា ការ រៀនសូត្រពីគំរូដែលមានជោគជ័យនេះ អាចជួយកម្ពុជាធ្វើឲ្យ វិស័យ TVET របស់ខ្លួនកាន់តែប្រសើរឡើង។

អត្ថបទនេះ ពិនិត្យឡើងវិញនូវឯកសារមានស្រាប់ទាំងឡាយ ដើម្បីបង្ហាញពីប្រវត្តិសង្ខេបនៃការបណ្តុះបណ្តាលទ្វេប្រព័ន្ធ, ធ្វើ ការពិពណ៌នាពីវិធីសាស្ត្រ ដែលបានយកមកប្រើប្រាស់ដើម្បី ផ្ទេរប្រព័ន្ធបណ្តុះបណ្តាលប្រភេទនេះ ពីប្រទេសអាឡឺម៉ង់ និង

ស្វីស ទៅប្រទេសផ្សេងទៀត, និងកំណត់នូវបញ្ហានានាដែល បណ្តាប្រទេសទទួលយកវាមកអនុវត្តត្រូវប្រឈមមុខ។ បន្ទាប់ មកមានការពិភាក្សាពី បែបបទដែលកម្ពុជាអាចដកស្រង់យក បទពិសោធន៍ពីអន្តរជាតិ ដើម្បី ផ្តល់ជាមេរៀនដល់ការផ្ទេរ គោលនយោបាយ TVET។

ការបណ្តុះបណ្តាលទ្វេប្រព័ន្ធ (Dual VET)

និយមន័យ និងលក្ខណៈគោល

ប្រព័ន្ធ TVET នានាក្នុងពិភពលោក អាចបែងចែកតាម ៣ គំរូគោល៖

- គំរូទីផ្សារនៅប្រទេសអង់គ្លេស សហរដ្ឋអាមេរិក និងជប៉ុន ដែលក្នុងនោះ រដ្ឋទុកឲ្យសហគ្រាសនានាទទួលបន្ទុកលើការ បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ
- គំរូបែបសាលារៀននៅប្រទេសបារាំង ដែលក្នុងនោះ រដ្ឋធ្វើ ផែនការ ជួយរៀបចំ និងត្រួតពិនិត្យលើការអប់រំវិជ្ជាជីវៈ
- គំរូបណ្តុះបណ្តាលចម្រុះ ឬទ្វេប្រព័ន្ធ នៅប្រទេសអាឡឺម៉ង់ ស្វីស និង អូទ្រីស ដែលក្នុងនោះ រដ្ឋកំណត់នូវបទបញ្ញត្តិ ផ្សេងៗ ហើយវិស័យឯកជនកំណត់ខ្លឹមសារ នៃការបណ្តុះ បណ្តាល និងផ្តល់កន្លែងបណ្តុះបណ្តាល (Greiner 1999 cited in Grollman 2008)។

ប្រព័ន្ធ TVET ផ្សេងៗទៀតគឺគ្រាន់តែជាការកែសម្រួល ឬការ គូបផ្សំគ្នានៃប្រព័ន្ធ TVET ទាំង ៣ ខាងលើប៉ុណ្ណោះ (Greiner 2004)។

អត្ថបទស្រាវជ្រាវនេះពិនិត្យពី គំរូបណ្តុះបណ្តាលទ្វេប្រព័ន្ធ ក្នុងនិយមន័យជា ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់មួយដែលកំណត់ឲ្យ ការអប់រំនិង បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ កើតមានឡើងនៅ ពីរកន្លែងផ្សេងគ្នា ពោលគឺ នៅក្រុមហ៊ុនឬគ្រូបង្វឹកផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលផ្ទាល់នៅ កន្លែងអាជីវកម្មក្នុងទម្រង់ជាការហ្វឹកហាត់ធ្វើការ និងនៅសាលា វិជ្ជាជីវៈមិនពេញម៉ោងដែលនៅទីនោះ អ្នកហ្វឹកហាត់ទទួលបាន ការបង្រៀនផ្នែកទ្រឹស្តី និងរៀនមុខវិជ្ជា ដូចជា វិទ្យាសាស្ត្រ គណិតវិទ្យា ការសិក្សាសង្គម ជាដើម (Deissinger 1997)។ ទាំងសាលាបណ្តុះបណ្តាល និងក្រុមហ៊ុន ថ្វីបើដំណើរការទៅតាម ប្រព័ន្ធបទបញ្ញត្តិផ្សេងគ្នា គឺត្រូវធ្វើការរួមគ្នា ដើម្បីឲ្យអ្នកហ្វឹកហាត់ ឬកូនជាងទទួលបានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការងារ ឬមុខ របរដែលរដ្ឋបានទទួលស្គាល់ហើយ។ នៅប្រទេសស្វីស មានមុខ របរដែលរដ្ឋបានទទួលស្គាល់សម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាលទ្វេប្រព័ន្ធ ប្រហែល ២៣០ ហើយនៅប្រទេសអាឡឺម៉ង់មានប្រហែល ៣៥០ (SERI 2018; Sloane 2014)។ ប្រមាណពីរភាគបីនៃនិស្សិត

អត្ថបទនេះរៀបរៀងឡើងដោយ សុង សុភក្តិ អ្នកស្រាវជ្រាវ និង ហេង សម្បត្តិ ជំនួយការស្រាវជ្រាវ នៅផ្នែកអប់រំ នៃវិទ្យាស្ថាន CDRI ។ សូមយោងឯកសារនេះថា Song Sopheak and Heng Sambath. 2018. "Contextualising the Dual VET System: A Review of Approaches and Challenges." *Cambodia Development Review* 22 (4): 7-13.

តារាង១៖ លក្ខណៈគោលនិច្ចនៃ ការបណ្តុះបណ្តាលទ្វេប្រព័ន្ធ

លក្ខណៈសំខាន់ៗ	ពិពណ៌នា
ទីកន្លែងនិងរយៈពេលរៀន	៣-៤ថ្ងៃ/សប្តាហ៍ នៅកន្លែងធ្វើការ និង ១-២ថ្ងៃ/សប្តាហ៍ នៅសាលាវិជ្ជាជីវៈ ក្នុងរយៈពេល ២ ឬ ៣ ឆ្នាំ
យុទ្ធសាស្ត្របណ្តុះគុណវុឌ្ឍនៅក្នុងក្រុមហ៊ុន	ការបណ្តុះបណ្តាលភ្ជាប់នឹងការងារ ការប្តូរវេលាពីការងារមួយទៅមួយទៀត វិធីសាស្ត្រគម្រោង វគ្គបណ្តុះបណ្តាល
ការសង្កត់ធ្ងន់លើកម្មវិធីសិក្សា និងការបង្រៀន	គុណវុឌ្ឍសម្រាប់មុខរបរជាក់លាក់ណាមួយ ទាំងនៅកន្លែងធ្វើការ និង នៅសាលាវិជ្ជាជីវៈ
បំណងចែកបន្ទុកចំណាយ	ក្រុមហ៊ុនរ៉ាប់រងចំណាយលើការបណ្តុះបណ្តាលនៅកន្លែងធ្វើការ ហើយ រដ្ឋរ៉ាប់រងចំណាយលើ ការបណ្តុះបណ្តាលនៅសាលាវិជ្ជាជីវៈ
អ្នកបណ្តុះបណ្តាល	មេការនិងប្រធានក្រុមដែលទទួលបានការអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល និងណែនាំ គ្រូនៅសាលាវិជ្ជាជីវៈ
លក្ខខណ្ឌចូលរៀន	បានបញ្ចប់ការអប់រំកាតព្វកិច្ច ៩ឆ្នាំ (មិនចាំបាច់មានលិខិតបញ្ជាក់លើការចេញពីសាលា)

ប្រភព៖ កែសម្រួលពី Pilz and Li 2014

ក្នុងប្រទេសទាំងពីរនេះ ជ្រើសយកការបណ្តុះបណ្តាលទ្វេប្រព័ន្ធ បន្ទាប់ពីបានបញ្ចប់ការអប់រំកាតព្វកិច្ចរយៈពេល ៩ឆ្នាំ ជាជាងបន្ត ការសិក្សាចំណេះដឹងទូទៅនៅកម្រិតវិទ្យាល័យ។ ក្នុងការបណ្តុះ បណ្តាលទ្វេប្រព័ន្ធ និស្សិតត្រូវរៀនពី ២ ទៅ ៤ឆ្នាំ ទៅតាមប្រភេទ មុខរបរ។ តារាង១ បង្ហាញពីលក្ខណៈគោលនិច្ចនៃការបណ្តុះ បណ្តាលទ្វេប្រព័ន្ធ។

ប្រវត្តិនៃការបណ្តុះបណ្តាលទ្វេប្រព័ន្ធ

ពាក្យ "វិជ្ជាជីវៈ (vocation)" មានន័យបង្កប់ជាវិជ្ជមាននៅ ប្រទេសស្វីស និងអាឡឺម៉ង់ ហើយការអប់រំវិជ្ជាជីវៈ (vocational education) តែងមានន័យថាជា ការអភិវឌ្ឍក្នុងពេលដំណាល គ្នានូវ សមត្ថភាពវិជ្ជាជីវៈ សមត្ថភាពផ្ទាល់ខ្លួន និងសមត្ថភាពផ្នែក សង្គម។ ការឲ្យតម្លៃខ្ពស់លើការអប់រំបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈក្នុង ប្រទេសទាំងនេះ មិនអាចយល់ច្បាស់បានឡើយ ប្រសិនបើមិន មានការយល់ដឹងពីប្រវត្តិដើមកំណើតនៃប្រព័ន្ធនេះ។ ក្នុងយុគ សម័យកណ្តាលនៅអឺរ៉ុប ជាពិសេសនៅសតវត្សរ៍ទី ១៣ និង ១៤ សាជីវកម្ម (guild) (សមាគមនៃឈ្មួញ ឬសិប្បករក្នុងមូលដ្ឋាន) នានាក្នុងទីក្រុង មានសិទ្ធិអំណាចនិងឥទ្ធិពលខ្លាំងលើសេដ្ឋកិច្ច ក្នុងមូលដ្ឋាន។ ពួកគេចាត់ចែងលើថ្លៃផលិតផលនិងប្រាក់ឈ្នួល និងគ្រប់គ្រងលើ ការបណ្តុះបណ្តាលអ្នកហ្វឹកហ្វឺនទាំងឡាយ (កូនជាង) នៅក្នុងក្រុងរបស់ខ្លួន (Schmidt 1998)។ បន្ទាប់ពី មានការធ្វើឧស្សាហូបនីយកម្ម និងសេរីភាវូបនីយកម្មពាណិជ្ជកម្ម ក្នុងសតវត្សរ៍ទី១៩ កិច្ចានុភាពរបស់សាជីវកម្មដែលបានយក ចិត្តទុកដាក់ផ្តល់សេវាផ្សេងៗដល់សហគមន៍ក្នុងមូលដ្ឋាន ក៏ ចាប់ផ្តើមថយចុះ (Gessler and Howe 2013)។ ប៉ុន្តែតួនាទី សាជីវកម្មនៅប្រទេសអាឡឺម៉ង់ មិនមែនបាត់បង់ទាំងអស់ទេ ព្រោះនៅឆ្នាំ១៨៨១ គេបានធ្វើវិសោធនកម្មបទបញ្ញត្តិផ្នែក ពាណិជ្ជកម្ម ដើម្បីពង្រឹងសិប្បកម្ម (Gessler and Howe 2013)

ដោយផ្តល់ឲ្យសាជីវកម្មនូវ សិទ្ធិរៀបចំការហ្វឹកហ្វឺនកូនជាង។ ស្រដៀងគ្នាដែរ នៅឆ្នាំ១៨៨៤ ប្រទេសស្វីសបានដាក់ការបណ្តុះ បណ្តាលតាមការហ្វឹកហ្វឺនកូនជាង ឲ្យនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យ របស់រដ្ឋ ប៉ុន្តែគោលការណ៍នៃការបណ្តុះបណ្តាលផ្អែកលើការ អនុវត្តដែលធ្វើឡើងដោយគ្រូបង្វឹកជាសិប្បករជំនាញ នៅតែជា មធ្យោបាយចម្បងនៃការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ។ ទើបតែចាប់ពី ឆ្នាំ១៩៣០ មកទេ ដែលការចូលរៀននៅសាលាវិជ្ជាជីវៈបានក្លាយ ជាកាតព្វកិច្ចរបស់អ្នកហ្វឹកហ្វឺន (SDC 2016)។ ដោយមាន ការយល់ព្រម និងការគាំទ្រពីសាជីវកម្ម និងក្រោយមកទៀតពី សភាពាណិជ្ជកម្ម និងសមាគមនានា ប្រព័ន្ធហ្វឹកហ្វឺនកូនជាង ក៏បានដំណើរការយ៉ាងរលូនរហូតដល់សព្វថ្ងៃ។

ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញនាបច្ចុប្បន្ន តាមលក្ខណៈទ្វេ ប្រព័ន្ធដែលគេហៅថា dual system នៅអាឡឺម៉ង់ និង dual VET នៅស្វីស ដើមឡើយកើតចេញពីមជ្ឈដ្ឋានសាជីវកម្ម ហើយអស់ ជាច្រើនសតវត្សរ៍ វាបានរីកចម្រើនផ្អែកលើទំនាក់ទំនងជាប្រពៃណីរវាង សិប្បករជំនាញ និងកូនជាង។ រហូតមកដល់សតវត្សរ៍ទី២០ ទើប រដ្ឋចូលធ្វើអន្តរាគមន៍ដោយកំណត់ ការចូលរៀននៅសាលាវិជ្ជាជីវៈ ជាចំណែកមួយដ៏ចាំបាច់នៃប្រព័ន្ធនេះ។ សូម្បីតែបច្ចុប្បន្ន និស្សិត ក៏ត្រូវតែមានកិច្ចសន្យាហ្វឹកហ្វឺនជាមួយសហគ្រាសណាមួយ មុន នឹងអាចចូលរៀននៅសាលាវិជ្ជាជីវៈ។

ការឆ្លើយតបនឹងការបណ្តុះបណ្តាលទ្វេប្រព័ន្ធ ចំណាប់អារម្មណ៍ជាសកលលើការបណ្តុះបណ្តាលទ្វេប្រព័ន្ធ

ក្តីបារម្ភពីការកាត់បន្ថយភាពអត់ការងារធ្វើរបស់យុវជន និង បញ្ហាពាក់ព័ន្ធជាមួយគម្លាត និងកង្វះជំនាញនៅតាមប្រទេសជា ច្រើន បានបង្កើនសំណួរថា តើគួរប្រើប្រាស់ការបណ្តុះបណ្តាល ប្រភេទណា ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាបែបនេះឲ្យបានប្រសើរ (Pilz 2017)។ លទ្ធផលសេដ្ឋកិច្ចល្អ ភាពអត់ការងារធ្វើកម្រិតទាប

របស់យុវជន នៅតាមប្រទេសអនុវត្តការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ (Valiente and Scandurra 2017), កំណើនតម្រូវការជំនាញបច្ចេកទេសនិងវិជ្ជាជីវៈនៅក្នុងទីផ្សារពលកម្ម (Blossfeld and Stockmann 1998) និងលក្ខណៈងាយអនុវត្ត ដែលជាប់ទាក់ទងល្អ និងមានគុណភាពខ្ពស់ (Hummelshien and Baur 2014) បានផ្តល់អំណះអំណាងរឹងមាំសម្រាប់ ការណែនាំឲ្យទទួលយកការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ ធ្វើជាគំរូសកល។ រដ្ឋាភិបាលជាច្រើនទាំងក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ និងកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ បានបង្ហាញចំណាប់អារម្មណ៍ខ្លាំង ក្នុងការកែសម្រួលការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ ឲ្យសមស្របនឹងបរិបទក្នុងប្រទេសខ្លួន។ តាំងពីទសវត្សរ៍ ១៩៥០ មក ការផ្ទេរគំរូនៃការអប់រំបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ (VET) គឺជាចំណុចស្នូលមួយនៃ គោលនយោបាយជំនួយអភិវឌ្ឍន៍របស់អាឡឺម៉ង់ (Mayer 2001)។ ទីភ្នាក់ងារសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាពរបស់អាឡឺម៉ង់ (GIZ) បានជួយគាំទ្រកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ VET ក្នុងជាង ៨០ប្រទេស (Hummelshien and Baur 2014)។ ទីភ្នាក់ងារស្វ័យសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍនិងសហប្រតិបត្តិការ (SDC) ក៏បាន "ប្រឹងប្រែងខ្លាំងណាស់ដើម្បីជួយការផ្ទេរការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ ទៅដល់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ជាច្រើន" (Valiente and Scandurra 2017, 44)។ នៅចុងឆ្នាំ២០១៦ ក្នុងសំណុំការងារបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈរបស់ប្រទេសស្វីស គឺមាន ៥៤គម្រោង ក្នុង ៣៥ប្រទេសលើពិភពលោក (SDC 2017)។ ម៉្យាងទៀត ការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ ក៏បានទទួលការកោតសរសើរជាខ្លាំងពីសំណាក់ទីភ្នាក់ងារពហុភាគីដូចជាអង្គការពលកម្មអន្តរជាតិអង្គការសម្រាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចនិងអភិវឌ្ឍន៍ និងធនាគារពិភពលោក ជាដើម ដែលបានហៅវាថាជា គំរូ VET "តម្រង់ទិសឆ្ពោះទៅអនាគត" (Hummelshien and Baur 2014, 280)។

វិធីសាស្ត្រដើម្បីផ្ទេរការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ

ការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ បានក្លាយជាចំណុចស្នូលនៃការយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការផ្ទេរ VET តាំងពីឆ្នាំ១៩៥០ មក។ Hummelsheim and Baur (2014) បានកត់សម្គាល់ថា តាំងពីឆ្នាំ១៩៧០ មក ការផ្ទេរ ការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធបានឆ្លងកាត់ដំណាក់កាលជាក់លាក់ ៣ ដែលប្រើវិធីសាស្ត្រខុសៗគ្នា។ ក្នុងដំណាក់កាលទី១ ពីទសវត្សរ៍១៩៧០ ដល់ ១៩៩០ ដោយមានកម្លាំងជម្រុញពីមហិច្ឆតាសេដ្ឋកិច្ចស្របតាម ទ្រឹស្តីមូលធនមនុស្ស ការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ(រចនាសម្ព័ន្ធ និងបទដ្ឋានរបស់វា) ត្រូវបានផ្ទេរទាំងស្រុងដោយគ្មានការកែប្រែ ទៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ក្នុងគោលបំណងជំនួសរចនាសម្ព័ន្ធ VET ដែលមានស្រាប់នៅក្នុងស្រុក ដើម្បីដោះស្រាយកង្វះកម្លាំងពលកម្មមានជំនាញ។ ក្នុងដំណាក់កាលទី២ ចាប់ពីពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍១៩៩០ ដល់ឆ្នាំ២០១០ សមាសភាគនីមួយៗនៃការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធដែលស៊ីគ្នាជាមួយស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចសង្គមក្នុងស្រុក (គឺមិនមែនរចនាសម្ព័ន្ធ និងបទដ្ឋានទាំងមូលទេ) ត្រូវបានផ្ទេរ។ ក្នុងដំណាក់កាលទី៣ ពីឆ្នាំ២០១០ ដល់បច្ចុប្បន្ន ដោយមានជំនឿកាន់តែខ្លាំងថា ទាំងប្រព័ន្ធទាំងមូល និងទាំង

សមាសភាគនីមួយៗនៃការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ គឺមិនអាចផ្ទេរក្នុងរូបភាពដើមបាន គេក៏ប្រើវិធីសាស្ត្រគន្លឹះមួយ។ ដោយផ្អែកលើវិធីសាស្ត្រនេះ "សមាសភាគសំខាន់ៗនៃប្រព័ន្ធដែលរួមគ្នាមកបង្កើតបានជា ទស្សនវិជ្ជា ឬស្មារតីនៃការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធគឺត្រូវតែកែសម្រួលឲ្យស្របទៅតាមស្ថានភាពជាក់លាក់ក្នុងស្រុក" (Hummelsheim and Baur 2014, 287)។

ការប្រឹងប្រែងនាពេលថ្មីៗ ក៏ផ្តោតលើការកែប្រែស្ថាប័នក្នុងមូលដ្ឋាន និងរចនាសម្ព័ន្ធអភិបាលកិច្ចនានា ដើម្បីជួយគាំទ្រដល់ការអនុវត្តជាបណ្តើរៗ នូវការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ នៅក្នុងមូលដ្ឋានដែរ។ លក្ខខណ្ឌជាក់លាក់ខ្លះក៏ត្រូវបំពេញឲ្យបានដែរ ដើម្បីឲ្យការផ្ទេរការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ ទទួលបានជោគជ័យ។

ការចូលរួមរបស់និយោជក ក្នុងការផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាល កម្រិតវិកលចរិតលាស់នៃសភាពណាឡិកម្មសមត្ថភាពស្ថាប័នក្នុងការតាមដាន និងវាយតម្លៃគុណភាពនៃ ការបណ្តុះបណ្តាលនៅកន្លែងធ្វើការ កេរ្តិ៍ឈ្មោះល្អនៃការសិក្សាផ្នែកវិជ្ជាជីវៈ និងលទ្ធភាពសម្រេចបានកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងដៃគូនានា នៅក្នុងសង្គម គឺជាកត្តាសំខាន់ ដែលកំណត់ប្រសិទ្ធភាពនៃការអនុវត្តការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ។ (Valiente and Scandurra 2017, 44)

បញ្ហាប្រឈមក្នុងការកែសម្រួលការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ

ថ្វីបើទាំងអង្គការអន្តរជាតិ និងប្រទេសទទួលបានផលបានមើលឃើញថា ការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ ជាជម្រើសអាចអនុវត្តកើតនិងគួរឲ្យពេញចិត្តក្តី ក៏កិច្ចប្រឹងប្រែងដើម្បីផ្ទេរវាទៅអនុវត្តក្នុងបរិបទខុសៗគ្នា គឺមិនសូវបានជោគជ័យទេ។ មានគម្រោង VET តិចតួចណាស់ដែលដំណើរការបាន ធ្វើឲ្យអ្នកស្រាវជ្រាវខ្លះសន្និដ្ឋានថា ប្រព័ន្ធ VET មិនអាចផ្ទេរពីប្រទេសមួយទៅប្រទេសមួយទៀតបានទេ (Hummelshien and Baur 2014; Mayer 2011; Valiente and Scandurra 2017)។ ឧទាហរណ៍ Mayer (2011) បានកត់សម្គាល់ថា ការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ គឺជាផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងប្រព័ន្ធសាស្ត្រ សង្គម និងវប្បធម៌នៃប្រទេសអាឡឺម៉ង់យ៉ាងមាំ សឹងតែមិនអាចផ្ទេរទៅប្រទេសដទៃទៀតកើត។ GILL and Bar (1996, 462) បានកត់សម្គាល់ថា ទោះបី គំរូការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធអាចជាការរៀនសូត្រដ៏មានប្រយោជន៍ក្តី ប៉ុន្តែ "វាមិនប្រាកដនិយមទេដែលរំពឹងថា ប្រព័ន្ធមួយដែលបានរីកលូតលាស់ពេញរូបរាងនៅក្នុង ប្រទេសឧស្សាហកម្មកម្រិតខ្ពស់មានសហជីពពលករនិងនិយោជកមាំមាំ និងមានយន្តការផ្នែកបទបញ្ញត្តិនិងរដ្ឋបាលរីកចម្រើនខ្លាំងបែបនេះ អាចផ្ទេរបានយ៉ាងងាយទៅឲ្យប្រទេសដទៃទៀតដែលនៅខ្វះខាតលក្ខណៈទាំងនេះ"។ ឯកសារមានស្រាប់បានបង្ហាញពីបញ្ហាប្រឈមធំៗ ៤ ដែលការផ្ទេរការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ ពីប្រទេសមួយទៅប្រទេសមួយ បានជួបប្រទះ។

បញ្ហាប្រឈមផ្នែកវប្បធម៌៖ VET ជារឿយៗត្រូវគេចាត់ទុកជាជម្រើសទី២។ បណ្តាប្រទេសមានការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ

រឹងមាំ តែងឲ្យតម្លៃខ្ពស់ទៅលើ "វិជ្ជាជីវៈ (vocation)" ពោលគឺស្មើនឹងឧបនិស្ស័យក្នុងជីវិតដែលមានទាំងការប្រឹងប្រែងផ្នែកទ្រឹស្តី និងការអនុវត្តជាក់ស្តែង។ ការមានមុខរបរច្បាស់លាស់ វាសំខាន់ជាងការមានកម្រិតអប់រំខ្ពស់។ ប៉ុន្តែប្រទេសអាស៊ីភាគច្រើន តែងឲ្យតម្លៃទៅលើការអប់រំ ជាជាងការចូលទៅក្នុងទីផ្សារការងារតាំងពីវ័យក្មេង។ គេតែងចាត់ទុក VET ជាឱកាសអប់រំទី២ សម្រាប់និស្សិតដែលមិនសូវមានសមត្ថភាព ដូច្នេះវាមានលក្ខណៈទាបជាងការសិក្សាអប់រំថ្នាក់ឧត្តមសិក្សាផ្សេងទៀត (Ratnata, 2013 cited in Hummelsheim and Baur 2014)។ តែស្វែងរកការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញតែនៅពេល បរាជ័យក្នុងការព្យាយាមចូលរៀននៅតាមសាកលវិទ្យាល័យនានា។ កត្តាមួយទៀតគឺ ភាពខុសគ្នានៅក្នុងវប្បធម៌បណ្តុះបណ្តាល។ ប្រទេសជាច្រើនមិនមានប្រពៃណីរឹងមាំនៃ សហគ្រាសឯកជនមកចូលរួមក្នុងការអភិវឌ្ឍជំនាញនោះទេ ដូច្នេះហើយការអប់រំវិជ្ជាជីវៈពីដំបូងតែងតែជាទំនួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋ។ ការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ ទាមទារឲ្យមានការប្តេជ្ញាចិត្តរយៈពេលវែងរបស់ សហគ្រាសលើការបណ្តុះបណ្តាលដែលជាកត្តាមិនសូវមានទេ នៅតាមប្រទេសជាច្រើន។ ឧទាហរណ៍ ការធ្វើអង្កេតប្រចាំឆ្នាំ និងមានរយៈពេលវែងនៅសហរដ្ឋអាមេរិកបានរកឃើញថា ការហ្វឹកហ្វឺនកូនជាង (apprenticeships) សម្រាប់សិស្សរៀនចប់ថ្នាក់វិទ្យាល័យ តែងមានរយៈពេលតិចជាង ៦ខែ ហើយមានសហគ្រាសធំៗ តិចណាស់ដែលមានផ្តល់ឱកាសបែបនេះ (Dougherty 1987)។ Lehmann (2000) បានរកឃើញបញ្ហាស្រដៀងគ្នានៅប្រទេសកាណាដា ដែលសហប្រតិបត្តិការកម្រិតទាបរបស់និយោជក នៅក្នុងកម្មវិធីហ្វឹកហ្វឺនការមានការចុះបញ្ជីត្រឹមត្រូវ បានកាត់បន្ថយបរិមាណការបណ្តុះបណ្តាលសម្រាប់មុខរបរមួយចំនួន។ តាមសំដីរបស់ Wilson (2000, 1) "វប្បធម៌ប្រទេសអាឡឺម៉ង់ លើការបណ្តុះបណ្តាលនៅក្នុងក្រុមហ៊ុន អាចជាលក្ខណៈមួយលំបាកបង្កើតឡើងជាងគេសម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ ទាំងនៅក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ និងកំពុងអភិវឌ្ឍន៍"។

បញ្ហាប្រឈមផ្នែកស្ថាប័ន៖ ការផ្តល់ VET ត្រូវមានកិច្ចសហការ និងការសម្របសម្រួលអន្តរស្ថាប័ន ដែលជារឿយៗនៅខ្វះខាតក្នុងបណ្តាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ នៅប្រទេស អាឡឺម៉ង់ ស្វីស និងអូទ្រីស តួនាទី និងទំនួលខុសត្រូវរបស់ដៃគូជាប់ពាក់ព័ន្ធក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលផ្សេងៗ សុទ្ធតែមានការកំណត់បញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់លាស់។ រដ្ឋាភិបាលសហព័ន្ធទទួលខុសត្រូវលើការគ្រប់គ្រង និងអភិវឌ្ឍន៍ VET ជាយុទ្ធសាស្ត្រ ហើយរដ្ឋាភិបាលតាមរដ្ឋនានាត្រូវអនុវត្ត និងត្រួតពិនិត្យ VET រីឯបណ្តាសហគ្រាស និងសមាគមសហគ្រាស ត្រូវរៀបចំខ្លឹមសារ និងផ្តល់កន្លែងសម្រាប់ការហ្វឹកហ្វឺនកូនជាង។ ភាពជាដៃគូធំទូលាយនេះ អាចធ្វើទៅបានដោយអាស្រ័យលើ វិស័យឯកជនដែលមានការរៀបចំយ៉ាងល្អ។ សហគ្រាសឯកជននានាគេរៀបចំចងក្រងជា សភា ឬសមាគមវិជ្ជាជីវៈ ហើយ សភា ឬ សមាគមនីមួយៗ តំណាងឲ្យផ្នែកជាក់លាក់ណាមួយនៃសេដ្ឋកិច្ច (ឧទាហរណ៍ សភាឧស្សាហកម្ម និងពាណិជ្ជកម្ម, សភាសិប្បកម្ម, សភាសិកម្ម)។ រដ្ឋចេញសេចក្តីណែនាំ និងធ្វើប្រតិភូកម្មសមត្ថកិច្ចកំណត់បទបញ្ញត្តិ

ទៅឲ្យ អង្គភាពស្វ័យគ្រប់គ្រងទាំងនេះដែលដើរតួនាទីសំខាន់ក្នុងការរៀបចំ គ្រប់គ្រង និងវាយតម្លៃលើ VET ក្នុងវិស័យជាទំនួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួន (Sloane 2014)។ នៅតាមប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ដែលតែងមានសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចមិនរៀបរយ (ក្រៅផ្លូវការ) ភាគច្រើននោះ សមាគមអាជីវកម្មនានាពុំមានការរៀបចំល្អទេ ហើយទំនាក់ទំនងការងាររវាង និយោជក សហជីព និងសមភាគីក្នុងជួររដ្ឋាភិបាល មិនទាន់មានលក្ខណៈជាស្ថាប័នត្រឹមត្រូវនៅឡើយ។ ដូច្នេះ បរិយាកាសស្ថាប័នជាទូទៅ នៅមិនទាន់អំណោយផលដល់ VET នោះទេ។

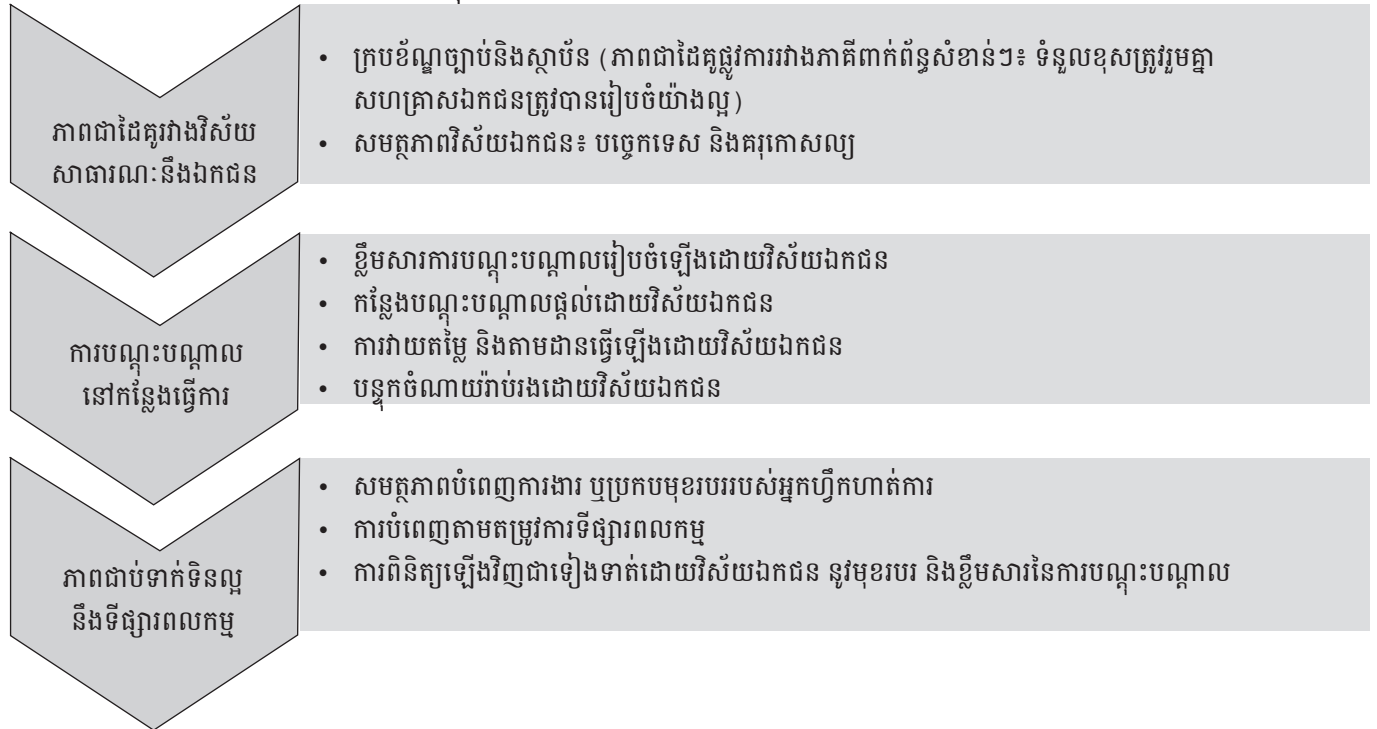
បញ្ហាប្រឈមផ្នែកបច្ចេកទេស៖ កង្វះបទពិសោធន៍ក្នុងការបណ្តុះបណ្តាល និងកង្វះចំណេះដឹងផ្នែកគុកោសល្យ បានរារាំងសហគ្រាសនៅតាមប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ក្នុងការចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុង VET ។ VET ត្រូវការទាំងចំណេះដឹងបច្ចេកទេសតាមមុខជំនួញជាក់លាក់ និងទាំងជំនាញគុកោសល្យ ដើម្បីអាចធ្វើវាទៅឲ្យអ្នកដទៃ។ សមាគមវិជ្ជាជីវៈក្នុងបណ្តាប្រទេសមានការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ ជារឿយៗគឺដឹកនាំឡើងដោយសិប្បករជំនាញមានបទពិសោធន៍រឹងមាំក្នុងមុខជំនាញរបស់ខ្លួន ហើយនិងក្នុងការបណ្តុះបណ្តាល និងជួយណែនាំដល់អ្នករួមការងារមានបទពិសោធន៍តិចជាង។ សិប្បករទាំងនោះមានចំណេះដឹងផ្នែកបច្ចេកទេស និងជំនាញកម្រិតខ្ពស់ ហើយអាចចូលរួមក្នុងកិច្ចការគុកោសល្យ មានតាំងពី ការរចនារៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាល រហូតដល់ ការតាមដាន និងវាយតម្លៃការរីកចម្រើនរបស់អ្នកហ្វឹកហ្វឺនការ។

បញ្ហាប្រឈមផ្នែកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ៖ កង្វះធនធានរូបវន្តស្របតាមស្តង់ដារឧស្សាហកម្ម បានដាក់កម្រិតលើការទទួលយកគំរូ VET មកអនុវត្ត និងផ្តល់សេវាកម្ម VET ដែលមានគុណភាពល្អ ជាពិសេសនៅតាមប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ អង្កេតលើប្រមាណ ៥០០សហគ្រាស ក្នុងទូទាំងប្រទេសម៉ាឡេស៊ីនៅឆ្នាំ២០០៩ បានរកឃើញថា កង្វះអាគារនិងសម្ភារសិក្សា កង្វះគ្រូប្រកបដោយគុណភាព ជាហេតុផលសំខាន់នៃការរារាំងកម្រិតទទួលយក VET ទ្រូបព័ន្ធ (Md Deros, Zohdi and Mohamad 2012)។ ស្រដៀងគ្នាដែរ បញ្ហាប្រឈមនៃកង្វះបរិក្ខារ អាគារ និងសម្ភារសិក្សា ក៏ឃើញមានរាយការណ៍ឡើងដែរ ក្នុងករណីសិក្សានានាស្តីពីការផ្ទេរ ការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ និងកំណែទម្រង់ការបណ្តុះបណ្តាល នៅក្នុងប្រទេសចិន និងឥណ្ឌា (Wilson 2000; Zhiquan and Han 2009)។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងផលពាក់ព័ន្ធសម្រាប់កម្ពុជា

អត្ថបទនេះបានគូសបញ្ជាក់នូវគោលការណ៍សំខាន់ ៣ នៃការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធពោលគឺ ការចូលរួមរបស់សហគ្រាស ការបណ្តុះបណ្តាលនៅកន្លែងធ្វើការ និង ការតម្រង់ទិសទៅរកទីផ្សារពលកម្ម (រូបភាព១)។ គោលដៅសំខាន់នៃការបណ្តុះបណ្តាលទ្រូបព័ន្ធ គឺផ្តល់ឲ្យយុវជននូវ ជំនាញតាមមុខរបរដែលមានគុណភាព និងស៊ីនីតតម្រូវការ ពោលគឺជំនាញសម្រាប់ជួយបំពេញតម្រូវការទីផ្សារពលកម្ម បង្កើនផលិតភាពកម្លាំងពលកម្ម និងពង្រឹងសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែងរបស់ប្រទេសជាតិ។

រូបភាព១៖ គោលការណ៍សំខាន់ៗនៃការបណ្តុះបណ្តាលទ្វេប្រព័ន្ធ

ប្រភព៖ សំយោគរបស់អ្នកនិពន្ធ

មធ្យោបាយចម្បងដែលប្រទេសស្វីស និងអាឡឺម៉ង់បានប្រើដើម្បីឲ្យមានភាពជាប់ទាក់ទិនល្អទៅនឹងទីផ្សារពលកម្ម គឺធ្វើការបណ្តុះបណ្តាលកម្លាំងពលកម្មនៅកន្លែងធ្វើការផ្ទាល់ ដែលនៅទីនោះ និស្សិតចំណាយពេលវេលាច្រើនរបស់ខ្លួនធ្វើជាអ្នកហ្វឹកហាត់ធ្វើការ។ និយោជក និងសមាគមនិយោជក បានចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងការបណ្តុះបណ្តាល។ ពួកគេរៀបចំខ្លឹមសារនៃការបណ្តុះបណ្តាល ផ្តល់ទីកន្លែងបណ្តុះបណ្តាល និងរ៉ាប់រងបន្ទុកចំណាយបណ្តុះបណ្តាលនៅក្នុងសហគ្រាស ព្រមទាំងធ្វើការយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយសាលាវិជ្ជាជីវៈ វិស័យសាធារណៈ និងដៃគូសង្គមដទៃទៀត។ ភាពជាដៃគូរវាងភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងនេះ មានក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ច្បាស់លាស់សម្រាប់កំណត់ និងគ្រប់គ្រងវាយ៉ាងល្អ។

នៅតាមប្រទេសដែលការអប់រំ និងបណ្តុះបណ្តាល តែងតែជាទំនួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋ ហើយក្របខ័ណ្ឌច្បាប់សម្រាប់ភាពជាដៃគូរវាងវិស័យសាធារណៈនឹងឯកជន (PPPs) ក៏មិនទាន់មាននៅឡើយនោះ ការលើកទឹកចិត្តឲ្យវិស័យឯកជនចូលរួមក្នុងការអភិវឌ្ឍ និងផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ អាចជាបញ្ហាប្រឈមយ៉ាងធំមួយ។ ជាលទ្ធផល ប្រទេសទាំងនោះបានអនុម័តប្រើយុទ្ធសាស្ត្រផ្អែកលើសាលារៀន ដែលនៅទីនោះ និស្សិតចូលរៀនជំនាញជាប់ទាក់ទិននឹងការងារ តាមរយៈ ការងារក្នុងមន្ទីរពិសោធន៍ រោងជាងនៅក្នុងសាលា និង កម្មវិធីហាត់ការនៅតាមសហគ្រាស ជាដើម (ចាប់ពី ២អាទិត្យ ដល់ ៦ខែ)។ ដូច្នេះ រដ្ឋាភិបាលដើរតួនាទីជាអ្នកដឹកនាំ និងធ្វើវិនិយោគយ៉ាងច្រើនដើម្បីធានាឲ្យមាន កិច្ចការអនុវត្តន៍ជាប់ទាក់ទិននឹងការងារ និងការកសាងភាពជាដៃគូរវាងមាំមួនរវាងសាលា TVET ជាមួយនឹងសហគ្រាសអាជីវកម្មនិងឧស្សាហកម្ម ដូចនៅប្រទេសចិន សិង្ហបុរី និងកូរ៉េខាងត្បូង។

ថ្វីបើដោយសារបរិបទខុសប្លែកគ្នា គេមិនអាចធ្វើការផ្ទេរការបណ្តុះបណ្តាលទ្វេប្រព័ន្ធទាំងមូល ឬក៏មួយសមាសភាគម្តងក្តីប្រព័ន្ធនេះនៅតែជាគំរូមួយដ៏មានប្រយោជន៍។ កម្ពុជាអាចពិនិត្យលើគោលការណ៍សំខាន់ៗទាំង ៣ នៃការបណ្តុះបណ្តាលទ្វេប្រព័ន្ធនិងពិចារណាដាក់បញ្ចូលវាទៅក្នុង របៀបរបបអនុវត្តន៍ជាក់ស្តែងនូវការអប់រំបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈសព្វថ្ងៃ។ គេបានណែនាំថា ដំណោះស្រាយតែភាគខ្លះ សម្រាប់តម្រូវទៅតាមស្ថានភាពជាក់លាក់ និងអាទិភាពរបស់ប្រទេសនីមួយៗ ជាមធ្យោបាយល្អជាងគេសម្រាប់ការផ្ទេរប្រព័ន្ធនេះ។ កំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្លាំងនិងយូរឆ្នាំរបស់កម្ពុជា ហើយនិងកង្វះជំនាញជាប្រចាំ ជាហេតុផលសំខាន់សម្រាប់ឲ្យនិយោជកចូលរួមក្នុង TVET។ ប៉ុន្តែការអនុវត្តតាមគោលការណ៍ទាំងបី ត្រូវមានកិច្ចប្រឹងប្រែងខ្លាំងក្លា និងរួមគ្នា។ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមចម្បងទាំងបួនដែលបានរកឃើញមានការផ្តល់មតិមួយចំនួនដូចតទៅ៖

- **ជំនះលើគំនិតបង្កាប់ TVET និងកែលំអភាពទាក់ទាញរបស់វាដោយ៖**
 - ការលើកស្ទួយតម្លៃគុណវុឌ្ឍនៃ TVET៖ ដើម្បីផ្លាស់ប្តូរទស្សនៈ និងឥរិយាបថលើការអប់រំវិជ្ជាជីវៈនោះ TVET ត្រូវមានការលើកកេរ្តិ៍ឈ្មោះឡើង។ រដ្ឋាភិបាលត្រូវផ្សព្វផ្សាយ TVET ទៅដល់សិស្សក្មេងៗ, បង្កើនការយល់ដឹងពីឱកាសល្អនៃ TVET, និងបង្កើនភាពទាក់ទាញក្នុងចំណោមនិស្សិត ក្រុមគ្រួសាររបស់និស្សិត និង សាធារណជន។ ការលើកកេរ្តិ៍ឈ្មោះ TVET ត្រូវទៅឲ្យឆ្ងាយជាងចំណូលជាប្រាក់ តាមរយៈការកសាងនូវគំនិតគិតគូរដល់ ផលប្រយោជន៍ជាបទពិសោធន៍ដែលក្នុងនោះមានទាំង ការប្តេជ្ញាចិត្តចំពោះវិជ្ជាជីវៈ

របស់ខ្លួន ការពេញចិត្តលើខ្លួនឯងដោយបានបំពេញ អាជីពមួយដែលខ្លួនពេញចិត្តនិងហុចផលល្អ និងការរួម ចំណែកកសាងសង្គមជាតិ។

- ការលើកទឹកចិត្តដល់ការអប់រំវិជ្ជាជីវៈ៖ ក្រោយបញ្ចប់ ថ្នាក់ទី៩ សិស្សអាចមើលឃើញផ្លូវអាជីពវិជ្ជាជីវៈថាមាន ភាពទាក់ទាញ ប្រសិនបើខ្លួនអាចជ្រើសរើសមុខជំនាញ និងការបណ្តុះបណ្តាលក្នុងផ្នែកដែលមាន តម្រូវការ ខ្ពស់នៅក្នុងទីផ្សារពលកម្ម និងប្រសិនបើទទួលបាន អាហារូបករណ៍។
- ការធ្វើឲ្យការបណ្តុះបណ្តាលនៅសហគ្រាស ក្លាយជា ករណីអាជីវកម្មល្អមួយ សម្រាប់សាមីសហគ្រាស៖ សហគ្រាសឯកជនតែងតែងតែងតែងតែងតែងតែងតែងតែងតែង ជៀសនឹង អត្ថប្រយោជន៍នៃការបណ្តុះបណ្តាល។ ដើម្បី ឲ្យវិស័យឯកជនមើលឃើញ ការបណ្តុះបណ្តាលថាជា វិនិយោគដ៏ល្អមួយ កម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលនៅកន្លែងធ្វើ ការត្រូវមានរយៈពេលវែងគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ឲ្យក្រុមហ៊ុន ទទួលបានចំណេញពី ផលិតភាពការងាររបស់អ្នក ហ្វឹកហាត់ការងារ។ ចំពោះប្រភេទការងារដែលទទួល បានផលិតភាពក្រោយពេលបណ្តុះបណ្តាល រដ្ឋាភិបាល ត្រូវផ្តល់ឧបត្ថម្ភធនដើម្បីជួយប៉ះប៉ូវបន្ទុកចំណាយរបស់ សហគ្រាសលើការបណ្តុះបណ្តាល។

• **បង្កើតស្ថានភាពល្អសម្រាប់ឲ្យកិច្ចសហការ និងការសម្រប សម្រួលអន្តរស្ថាប័នមានជោគជ័យ៖**

- ការអភិវឌ្ឍក្របខ័ណ្ឌភាពជាដៃគូរវាង វិស័យសាធារណៈ និងឯកជន (PPP) សម្រាប់ TVET៖ ភាគីពាក់ព័ន្ធ ចម្បងៗក្នុងប្រព័ន្ធ TVET នៅកម្ពុជា គឺមាន ក្រសួងមន្ទីរ សហគ្រាសអ្នកផ្គត់ផ្គង់ TVET អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍នានា ដែលផ្តោតកម្លាំងប្រឹងកែលំអការ អប់រំ។ ម្យ៉ាងទៀត ត្រូវបង្កើតនូវ ក្របខ័ណ្ឌភាពជាដៃគូ ដែលមានអ្នកពាក់ព័ន្ធច្រើន ដោយត្រូវកំណត់ច្បាស់នូវ តួនាទី និងទំនួលខុសត្រូវរបស់អ្នកពាក់ព័ន្ធនីមួយៗ ក្នុង កិច្ចដំណើរការ ការគ្រប់គ្រង និងការផ្តល់មូលនិធិឲ្យ TVET ។
- ការរៀបចំវិស័យឯកជន៖ សហគ្រាសខ្នាតតូចនិងមធ្យម នៅកម្ពុជា កំពុងស្ថិតក្នុងដំណាក់កាលដំបូងៗនៃការរីក លូតលាស់ហើយនៅខ្វះខាតសមត្ថភាពនិងមិនទាន់ចាប់ អារម្មណ៍លើការបណ្តុះបណ្តាលនៅឡើយ។ សមាគម និយោជកមានស្រាប់នានា ដែលគេបានបង្កើតឡើងជា សំខាន់សម្រាប់តំណាងឲ្យ និងធ្វើការបញ្ចុះបញ្ចូលបម្រើ ផលប្រយោជន៍របស់ពួកសមាជិកនោះ សព្វថ្ងៃនៅ ខ្វះខាតសមត្ថភាពផ្នែកបច្ចេកទេស និងបណ្តុះបណ្តាល។ ពេលនេះសំខាន់បំផុតដែលត្រូវរៀបចំ ចងក្រងសហគ្រាស ខ្នាតតូចនិងមធ្យម ជាសមាគមផ្សេងៗ ដោយផ្អែកលើ អនុវិស័យនីមួយៗនៃសេដ្ឋកិច្ចជាតិ។ ចំណុចសំខាន់ មួយ គឺសមាគមដែលត្រូវចងក្រងនោះ ត្រូវមាន

សមត្ថភាពបច្ចេកទេសទាំងអស់ក្នុងអនុវិស័យរបស់ខ្លួន និង ទាំងក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលកម្លាំងពលកម្ម។

- ការពង្រឹងក្របខ័ណ្ឌបទបញ្ញត្តិ ដើម្បីលើកទឹកចិត្តឲ្យ វិស័យឯកជនចូលរួមសហការ៖ កត្តាសំខាន់មួយដែល លើកទឹកចិត្តឲ្យ សហគ្រាសចូលរួមក្នុងការបណ្តុះ បណ្តាល គឺលទ្ធភាពជ្រើសរើសអ្នកដែលបានមកទទួល ការហ្វឹកហាត់ ធ្វើជាបុគ្គលិក។ ប៉ុន្តែហានិភ័យខ្ពស់នៃ ការឆក់យកបុគ្គលិកពីគ្នា និងបុគ្គលិកផ្លាស់ប្តូរការងារ ចុះឡើង បានបន្ថយបង្អាក់ក្រុមហ៊ុនក្នុងការធ្វើវិនិយោគ លើ TVET។ ដូច្នេះត្រូវមានការបង្កើតច្បាប់ និងគោល នយោបាយដើម្បី ទប់ស្កាត់ការឆក់យកបុគ្គលិក និង កំណត់ឲ្យបុគ្គលិកចាកចេញបង្វិលសងវិញនូវចំណាយ លើការបណ្តុះបណ្តាល។

• **ការដាក់បញ្ចូលគ្នានូវចំណេះដឹងផ្នែកគរុកោសល្យ និង ភាពជំនាញការផ្នែកឧស្សាហកម្ម ដោយ៖**

- បង្កើតចំណងទាក់ទងរវាងសាលា TVET នឹងសហគ្រាស នានា៖ ដើម្បីក្លាយជាតាមសាលា ជាមួយនឹង បទពិសោធន៍ ភាពជំនាញការផ្នែកឧស្សាហកម្ម គឺ ត្រូវជម្រុញ ការផ្លាស់ប្តូរចំណេះដឹងជំនាញការ ដើម្បី ឲ្យគ្រូបង្រៀននៅតាមសាលាវិជ្ជាជីវៈ អាចទទួលបាន អត្ថប្រយោជន៍ពី ការបណ្តុះបណ្តាលបំប៉នជាទៀងទាត់ ដែលធ្វើឡើងដោយ អ្នកជំនាញការ នៅក្នុងសហគ្រាស ឧស្សាហកម្ម ហើយអ្នកបណ្តុះបណ្តាលមកពីខាង ឧស្សាហកម្ម ក៏អាចទទួលបានចំណេះដឹងផ្នែក គរុកោសល្យដែរ។

• **ការបង្កើតអាគារសម្ភារសិក្សា និងបរិក្ខារបណ្តុះបណ្តាលតាម ស្តង់ដារឧស្សាហកម្ម ដោយ៖**

- លើកទឹកចិត្តសហគ្រាស ឲ្យធ្វើវិនិយោគលើធនធាន បណ្តុះបណ្តាល៖ គួរមានការលើកលែងពន្ធទាំងស្រុង ឬកាត់បន្ថយពន្ធមួយភាគ លើសម្ភារផ្គត់ផ្គង់ និងបរិក្ខារ ផ្សេងៗដែលយកមកប្រើប្រាស់ក្នុងការបណ្តុះបណ្តាល។
- ប្រមូលផ្តុំធនធានបណ្តុះបណ្តាល៖ សមាគមអាជីវកម្ម នានាគួរធ្វើការជាមួយគ្នា ដើម្បីផ្តល់ឲ្យនិស្សិតគ្រប់ៗគ្នា នូវឱកាសទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ។

References

- Blossfeld, Hans-Peter and Reinhard Stockmann. 1998. "Guest Editors' Introduction: The German Dual System in Comparative Perspective." *International Journal of Sociology* 28 (4): 3–28. doi.org/10.1080/15579336.1998.1 770184.
- Deissinger, Thomas. 1997. "The German Dual System - a Model for Europe?" *Education + Training* 39 (8): 297–302. doi.org/10.1108/00400919710190090.

- Dougherty, Christopher. 1987. "The German Dual System: A Heretical View." *European Journal of Education* 22 (2): 195–99.
- Gessler, Michael, and Falk Howe. 2013. "The German Dual Vocational Training System – The Origin of the Current Architecture." www.researchgate.net/profile/Michael_Gessler/publication/274898245_The_German_dual_vocational_training_system_-_the_origin_of_the_current_architecture/links/552c382b0cf29b22c9c443e2/The-German-dual-vocational-training-system-the-origin-of-the-current-architecture.pdf.
- Gill, Indermit, and Amit Dar. 1996. *Germany's Dual System: Lessons for Low and Middle-Income Countries.* Constraints and Innovations in Reform of VET. Washington, DC: World Bank.
- Greinert, Wolf-Dietrich. 2004. "European Vocational Training 'Systems' – Some Thoughts on the Theoretical Context of Their Historical Development." *European Journal of Vocational Training* 32: 18–25.
- Grollmann, Philipp. 2008. "Comparative Research on Technical and Vocational Educational and Training – Methodological Consideration." In *Handbook of Technical and Vocational Education and Training Research*, edited by Felix Rauner and Rupert Maclean, 253–59. Springer. DOI 10.1007/978-1-4020-8347-1.
- Hummelsheim, Stefan, and Michaela Baur. 2014. "The German Dual System of Initial Vocational Education and Training and Its Potential for Transfer to Asia." *Prospects* 44 (2): 279–96. doi.org/10.1007/s11125-014-9311-4.
- Lehmann, Wolfgang. 2000. "Is Germany's Dual System Still a Model for Canadian Youth Apprenticeship Initiatives?" *Canadian Public Policy* 26 (2): 225–40. doi.org/10.2307/3552557.
- Mayer, Christine. 2001. "Transfer of Concepts and Practices of Vocational Education and Training from the Center to the Peripheries: The Case of Germany." *Journal of Education and Work* 14 (2): 189–208. doi.org/doi.org/10.1080/13639080120056655.
- Md Deros, Baba., Suzana Mohammed Zohdi and Darliana Mohamad. 2012. "A National Survey on Dual Training System Implementation in Malaysian Industry." *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 60: 484–88. doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.09.411.
- Pilz, Matthias, ed. 2017. *Vocational Education and Training in Times of Economic Crisis*. Vol. 24. Technical and Vocational Education and Training: Issues, Concerns and Prospects. Cham: Springer International Publishing. doi.org/10.1007/978-3-319-47856-2.
- Pilz, Matthias, and Junmin Li. 2014. "Tracing Teutonic Footprints in VET around the World?" *European Journal of Training and Development* 38 (8): 745–63. doi.org/10.1108/EJTD-10-2013-0110.
- Schmidt, Klaus. 1998. "Comparative Study of Two Delivery Mechanisms of Dual Vocational Training in Germany: Implications for Vocational Training in the United States." *Journal of Industrial Teacher Education* 35 (3): 24–43.
- SDC (Swiss Agency for Development and Cooperation). 2016. "Vocational Skills Development: Key to Employment and Income." www.shareweb.ch/site/EI/Documents/VSD/About/SDC%20-%20VSD%20Brochure%20-%202016.pdf.
- SDC. 2017. "The SDC Portfolio in Vocational Skills Development (VSD) – Key Figures." Bern: SDC.
- Sloane, Peter F. E. 2014. "Professional Education Between School and Practice Settings: The German Dual System as an Example." In *International Handbook of Research in Professional and Practice-based Learning*, edited by Stephen Billett, Christian Harteis and Hans Gruber, 397–425. Springer International Handbooks of Education Series. Dordrecht: Springer. doi.org/10.1007/978-94-017-8902-8.
- Valiente, Oscar, and Rosario Scandurra. 2017. "Challenges to the Implementation of Dual Apprenticeships in OECD Countries: A Literature Review." In *Vocational Education and Training in Times of Economic Crisis: Lessons from Around the World*, edited by Matthias Pilz, 41–57. Springer. doi.org/10.1007/978-3-319-47856-2.
- Wilson, David N. 2000. "The German 'Dual System' of Occupational Training: A Much-Replicated but Oft-Failed Transfer." eric.ed.gov/?id=ED450264.
- Zhiqun, Zhao, and Xu Han. 2009. "Implementing Dual Vocational Education in China: A Case of Transnational Innovation Transfer through a German-Chinese Research and Development Project." In *Handbook of Technical and Vocational Education and Training Research*, edited by Felix Rauner and Rupert Maclean, 656–60. Dordrecht: Springer. doi.org/10.1007/978-1-4020-8347-1.

តាមដានសេដ្ឋកិច្ច - ស្ថានភាពក្រៅប្រទេស

ផ្នែកនេះ ពណ៌នាពីសូចនាករសេដ្ឋកិច្ចនៃប្រទេសជំរុញមួយចំនួន និងបណ្តាប្រទេសអាស៊ីអាគ្នេយ៍ នៅត្រីមាសទី ៣ ឆ្នាំ២០១៧។

នៅត្រីមាសទី៣ ឆ្នាំ២០១៧ ផលស នៅឥណ្ឌូនេស៊ីមានកំណើន ៥,១% ធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន ហើយវិនិយោគ និងចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលក៏កើនឡើងដែរ។

កំណើន ផលស ពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំនៅម៉ាឡេស៊ី មានកម្រិត ៦,២% ដែលជាកំណើនខ្ពស់បំផុតគិតតាំងពីឆ្នាំ២០១៤ មក ហើយកម្មន្តសាលកម្ម និងសេវាកម្មក៏រីកធំដែរ។

កំណើនពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំនៅសិង្ហបុរី មានកម្រិត ៥,២% ដែលជាកំណើនខ្ពស់បំផុតគិតតាំងពីឆ្នាំ២០១៤ មក និងជំរុញឡើងដោយផ្នែកអេឡិចត្រូនិក ផលិតកម្មជីវវិទ្យាសាស្ត្រ និងវិស្វកម្មមានខ្នាតត្រឹមត្រូវកម្រិតខ្ពស់ (precision engineering) ។

សេដ្ឋកិច្ចថៃ មានកំណើនពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ៤,៣% ធៀបនឹង ៣,៧% កាលពីត្រីមាសមុន និង ជំរុញឡើងដោយការនាំចេញ និងវិស័យកសិកម្ម។ ការរីកធំនៃពាណិជ្ជកម្មសកល បានបង្កើនតម្រូវការផលិតផលឧស្សាហកម្មសំខាន់ៗរបស់ថៃ ជាពិសេសគ្រឿងអេឡិចត្រូនិក និងបរិក្ខារអគ្គិសនី។

កំណើនពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំនៅវៀតណាម មានកម្រិត ៧,៥% ឬ ១,២ ឯកតាភាគរយ ខ្ពស់ជាងកាលពីត្រីមាសមុន និងជំរុញឡើងដោយសារ កំណើនក្នុងសេវាកម្ម និងកម្មន្តសាលកម្ម។ វិស័យកសិកម្ម ព្រៃឈើ និងនេសាទ បានងើបឡើងវិញ បន្ទាប់ពីកំណើនយឺតៗក្នុងត្រីមាសមុន ប៉ុន្តែឧស្សាហកម្មយករ៉ែបានរួមចុះ។

សេដ្ឋកិច្ចប្រទេសចិន មានកំណើនពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ៦,៨% ឬ ០,១% ទាបជាងត្រីមាសមុន ដោយសាររដ្ឋាភិបាលបានខិតខំសម្រួលឲ្យទីផ្សារអចលនទ្រព្យស្ងប់មកវិញ និងកាត់បន្ថយហានិភ័យបំណុល។

សេដ្ឋកិច្ចក្នុងតំបន់រដ្ឋបាលពិសេស ក្រុងហុងកុងក្នុង នៃប្រទេសចិន មានកំណើនពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ៣,៨% ក្នុងនេះ ការនាំចេញមានកំណើន ៥,៥%។

កំណើនពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំនៅកូរ៉េខាងត្បូងមានដល់ ៣,៦% ឬ ០,៩ ឯកតាភាគរយខ្ពស់ជាងកាលពីត្រីមាសមុន។ ចំណាយប្រើប្រាស់របស់ឯកជន ចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាល និងវិនិយោគជាប់លាប់ មានដំណើរការល្អ ហើយ ការនាំចេញមានកំណើនពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ៥,០%។

ផលស នៅតៃវ៉ាន់ មានកំណើន ៣,១% ធៀបមួយឆ្នាំមុន ឬ ១ ឯកតាភាគរយ ខ្ពស់ជាងកាលពីត្រីមាសមុន ដោយសារការនាំចេញ និងចំណាយប្រើប្រាស់ក្នុងគ្រួសារ មានសន្ទុះខ្លាំង។

កំណើន ផលស ពិតពីមួយឆ្នាំនៅតំបន់អឺរ៉ុប មានកម្រិត ២,៥% ធៀបនឹង ២,១% ក្នុងត្រីមាសមុន។

សេដ្ឋកិច្ចជប៉ុនមានកំណើន ១,៧% ដែលជំរុញឡើងដោយសារមានការនាំចេញខ្លាំង។

សហរដ្ឋអាមេរិកមានកំណើនពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ២,៣% ធៀបនឹង ២,១% កាលពីត្រីមាសមុន និងជំរុញឡើងដោយសារចំណាយរបស់វិស័យឯកជនលើទ្រព្យមូលធន និងស្តុកទំនិញ។

អភិវឌ្ឍន៍ពិភពលោក និងអត្រាប្តូរប្រាក់

អភិវឌ្ឍន៍ពិភពលោកមានកម្រិត ២,៥% នៅកម្ពុជា ៣,៨% នៅឥណ្ឌូនេស៊ី ៣,៧% នៅម៉ាឡេស៊ី ០,៥% នៅសិង្ហបុរី ០,៥% នៅថៃ និង ២,៨% នៅវៀតណាម។ វាមានកម្រិត ១,៦% នៅចិន ១,៨% នៅហុងកុង ២,៣% នៅកូរ៉េខាងត្បូង និង ០,៨% នៅតៃវ៉ាន់។ អភិវឌ្ឍន៍ពិភពលោកដល់ ១,៤%នៅតំបន់អឺរ៉ុប ១,១%នៅជប៉ុន និង ១,៩% នៅសហរដ្ឋអាមេរិក។

នៅត្រីមាសទី៣ ឆ្នាំ២០១៧ ប្រាក់រៀលប្តូរបាន ៤.០៨៧,៨ រៀល/ដុល្លារ។ ប្រាក់បាតថៃ ឡើងថ្លៃ ២,៧% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ដល់ ៣៣,៤បាត/ដុល្លារ ហើយប្រាក់ដុល្លារវៀតណាម ចុះថ្លៃ ០,១% ដល់ ២២,៧៣២,៨ដុល្លារ/ដុល្លារ។ ប្រាក់យ៉េនចិនឡើងថ្លៃ ២,៨% ដល់ ៦,៧យ៉េន/ដុល្លារ ហើយប្រាក់យេនជប៉ុន ឡើងថ្លៃ ០,១% ដល់ ១១០,៩យេន/ដុល្លារ។

ថ្លៃទំនិញនៅលើទីផ្សារពិភពលោក

នៅត្រីមាសទី៣ ឆ្នាំ២០១៧ ផលិតផលកសិកម្មនៅលើទីផ្សារពិភពលោក បានចុះថ្លៃធៀបនឹងត្រីមាសមុន លើកលែងតែប្រេងដូងប្រេង និងសណ្តែកសៀង។ ពោត ចុះថ្លៃ ៦,០% ដល់ ១៤៨,១ដុល្លារ/តោន, កៅស៊ូ ចុះថ្លៃ ១,០% ដល់ ១.៥៥១,៧ដុល្លារ/តោន, អង្ករ ចុះថ្លៃ ៤,៥% ដល់ ៤១១,៧ដុល្លារ/តោន។ ប្រេងនៅឡើងថ្លៃ ១,៤% ដល់ ៧០៦,៣ដុល្លារ/តោន ហើយសណ្តែកសៀងឡើងថ្លៃ ២,៥% ដល់ ៣៩៥,៣ដុល្លារ/តោន។ ប្រេងនៅឡើងថ្លៃ ១០,៣% ដល់ ៥២,៨ដុល្លារ/ធុង, សាំងឡើងថ្លៃ ១០,៣% ដល់ ៤៤,៤សេនដុល្លារ/លីត្រ ហើយម៉ាសូតឡើងថ្លៃ ១៦,០% ដល់ ៤៥,២សេនដុល្លារ/លីត្រ។

អត្ថបទនេះ រៀបរាប់ដោយលោក វ៉ែន សីហា ជាអ្នកស្រាវជ្រាវ និង លោកស្រី ប៊ុន ជូរិណ ជាជំនួយការស្រាវជ្រាវ ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច នៅវិទ្យាស្ថាន CDR។

តារាង១. កំណើន ផលិត ពិត នៃផលិតផលក្នុងកម្មវិធីសេរីស ពីឆ្នាំ២០១១-២០១៧ (កំណើនជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016				2017		
						Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
ប្រទេសអាស៊ានជ្រើសរើស												
កម្ពុជា	7.1	7.3	7.4	7.1	-	-	-	-	-	-	-	-
ឥណ្ឌូនេស៊ី	6.5	6.3	5.8	5.2	4.8	4.9	5.2	5.0	4.9	5.0	5.2	5.1
ម៉ាឡេស៊ី	4.9	5.4	4.6	6.0	4.9	4.2	4.0	4.3	4.5	5.6	5.8	6.2
សិង្ហបុរី	4.7	1.3	3.8	3.0	2.0	1.8	2.1	1.1	2.9	2.7	2.9	5.2
ថៃ	0.0	6.7	2.8	1.6	2.8	3.2	3.5	3.2	3.0	3.3	3.7	4.3
វៀតណាម	6.2	5.2	5.4	5.9	6.6	5.5	3.5	6.4	6.7	5.1	6.2	7.5
ប្រទេសអាស៊ីជ្រើសរើស												
ចិន	9.3	7.7	7.7	7.3	7.0	6.7	6.7	6.7	6.8	6.9	6.9	6.8
ហុងកុង	4.9	2.9	3.0	2.3	2.3	0.8	1.7	1.3	3.1	4.3		3.6
កូរ៉េខាងត្បូង	3.6	2.1	2.8	3.4	2.6	2.7	3.2	2.3	2.3	2.8	2.7	3.6
តៃវ៉ាន់	4.2	1.2	2.2	3.5	0.6	-0.8	0.7	2.0	2.9	2.6	2.1	3.1
ប្រទេសឧស្សាហកម្មជ្រើសរើស												
អឺរ៉ុប១២	1.6	-0.5	0.1	0.7	1.3	1.5	1.6	1.7	1.7	1.7	2.1	2.5
ជប៉ុន	-0.8	1.7	1.7	0.6	0.3	0.2	0.8	1.1	1.6	1.6	2.0	1.7
សហរដ្ឋអាមេរិក	1.8	2.1	1.8	2.4	2.3	2.1	1.2	1.3	1.9	2.1	2.1	2.3

Sources: International Monetary Fund, *Economist* and countries' statistics offices

តារាង២. អត្រាអតិផរណានៃផលិតផលក្នុងកម្មវិធីសេរីស ពីឆ្នាំ២០១១-២០១៧ (កំណើនថ្លៃជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន-មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016				2017		
						Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
ប្រទេសអាស៊ានប្រព្រឹត្តិសមីស												
កម្ពុជា	5.5	3.0	3.0	3.9	1.2	2.4	3.1	3.0	3.6	4.2	2.7	2.5
ឥណ្ឌូនេស៊ី	5.4	4.3	7.0	6.4	6.4	4.3	3.5	3.0	3.3	3.6	4.1	3.8
ម៉ាឡេស៊ី	3.2	1.7	2.1	3.2	2.1	3.4	1.9	1.4	1.7	4.3	4.0	3.7
សិង្ហបុរី	5.2	4.6	2.3	1.0	-0.5	-0.8	-0.9	-1.5	0.0	0.7	0.8	0.5
ថៃ	3.8	3.0	2.2	1.9	-0.9	-0.5	0.3	0.3	0.7	1.1	0.2	0.5
វៀតណាម	18.6	9.3	6.6	4.8	0.6	1.3	2.2	2.8	4.4	5.0	0.8	2.8
ប្រទេសអាស៊ីប្រព្រឹត្តិសមីស												
ចិន	5.4	2.7	2.6	2.0	1.4	2.1	2.1	1.7	2.2	1.4	1.4	1.6
ហុងកុង	5.3	4.1	4.0	4.4	3.1	2.9	2.6	3.1	1.2	1.0	2.4	1.8
កូរ៉េខាងត្បូង	4.4	2.1	1.1	1.3	0.7	0.2	0.9	0.8	1.3	2.0	2.0	2.3
តៃវ៉ាន់	1.4	1.9	0.8	1.5	0.6	1.7	1.3	0.7	1.8	0.8	0.6	0.8
ប្រទេសឧស្សាហកម្មប្រព្រឹត្តិសមីស												
អឺរ៉ុប-១២	2.7	2.5	1.4	0.4	0.0	0.1	0.2	0.3	0.7	1.8	1.2	1.4
ជប៉ុន	0.1	-0.03	0.4	2.8	0.9	0.2	-0.4	-0.5	0.3	0.2	0.3	1.1
សហរដ្ឋអាមេរិក	3.2	2.1	1.5	1.6	0.0	1.1	0.7	1.1	1.9	2.5	1.9	1.9

Sources: International Monetary Fund, *Economist* and National Institute of Statistics

តារាង៣. អត្រាប្តូរប្រាក់ធៀបនឹងដុល្លារអាមេរិកនៃរូបិយប័ណ្ណរបស់កម្ពុជា ពីឆ្នាំ២០១១-២០១៧ (មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016				2017		
						Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
ប្រទេសអាស៊ីប្រសើរ												
កម្ពុជា (រៀល)	4063.6	4037.8	4027.2	4037.6	4060.4	4022.4	4056.3	4094.1	4041.9	4015.8	4048.2	4087.8
ឥណ្ឌូនេស៊ី (រូបៀ)	8748.0	9363.0	10419.2	11850.2	13394.8	13627.3	13324.1	13136.6	13265.3	13344.7	13312.8	13327.0
ម៉ាឡេស៊ី (រីងហ្គីត)	3.1	3.1	3.1	3.3	3.9	4.2	4.0	4.0	4.3	4.4	4.3	4.3
សិង្ហបុរី (ដុល្លារសិង្ហបុរី)	1.3	1.2	1.3	1.3	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4
ថៃ (បាត)	30.5	31.1	30.7	32.5	34.2	35.6	35.3	34.8	35.4	35.1	34.3	33.4
វៀតណាម (ដុង)	20574.3	20856.9	20990.3	21138.2	21917.7	22929.4	22314.5	22292.2	22493.7	22429.1	22704.3	22732.8
ប្រទេសអាស៊ីប្រសើរ												
ចិន (យ៉េន)	6.5	6.3	6.1	6.2	6.3	6.5	6.5	6.7	6.8	6.9	6.9	6.7
ហុងកុង (ដុល្លារហុងកុង)	7.8	7.8	7.8	7.8	7.8	7.8	7.8	7.8	7.8	7.8	7.8	7.8
កូរ៉េខាងត្បូង (វ៉ុន)	1108.6	1126.6	1095.0	1053.6	1131.9	1200.8	1163.4	1120.9	1159.0	1152.4	1129.9	1132.8
តៃវ៉ាន់ (ដុល្លារតៃវ៉ាន់-NT\$)	29.4	29.6	29.7	30.3	31.8	33.1	32.4	31.7	31.8	31.1	30.3	30.3
ប្រទេសឧស្សាហកម្មប្រសើរ												
អឺរ៉ុប-១២ (អឺរ៉ូ)	0.7	0.8	0.8	0.8	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9
ជប៉ុន (យ៉េន)	79.9	79.8	97.6	105.9	121.0	115.3	107.9	102.4	109.5	113.7	111.1	110.9

Sources: International Monetary Fund, *Economist* and National Bank of Cambodia

តារាង៤. ថ្លៃផលិតផលសេរីសនៅលើទីផ្សារពិភពលោក ពីឆ្នាំ២០១១-២០១៧ (មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016				2017		
						Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
ពោត (US No.2) - (ដុល្លារ/តោន)	291.7	298.4	259.4	192.9	169.8	160.0	171.1	153.5	152.2	160.6	157.7	148.1
ប្រេងដូងប្រេង - អឺរ៉ុបពាយព្យ (ដុល្លារ/តោន)	1125.4	999.3	856.9	821.4	622.7	586.9	647.8	714.7	753.0	773.0	696.3	706.3
កៅស៊ូ SMR 5 ដុល្លារ/តោន	4630.6	3200.7	2575.3	1755.6	1392.7	1190.0	1408.1	1349.4	1716.9	2147.7	1568.1	1551.7
អង្ករ (Thai 100% B) - បាងកក (ដុល្លារ/តោន)	558.5	594.8	533.8	434.9	395.5	385.3	465.0	430.3	376.0	537.0	431.0	411.7
សណ្តែកសៀង (US No.1) - USA (ដុល្លារ/តោន)	540.7	591.4	538.4	491.8	390.4	328.0	418.7	416.7	411.7	419.1	385.7	395.3
ប្រេងឆៅ - OPEC spot (ដុល្លារ/ធុង)	106.2	109.5	105.9	96.2	49.6	31.2	44.7	43.3	47.9	52.0	47.9	52.8
សាំង - US Gulf Coast (សេន/លីត្រ)	71.9	74.6	71.2	65.6	41.0	27.9	37.5	36.8	38.5	41.0	40.3	44.4
ម៉ាស៊ូត (ស្ថានភាពលើស - US Gulf Coast (សេន/លីត្រ)	75.7	80.7	78.4	71.5	41.7	27.2	35.6	36.3	40.2	41.4	39.0	45.2

Sources: Food and Agriculture Organisation and US Energy Information Administration

តារាងសេដ្ឋកិច្ច - ស្ថានភាពក្នុងប្រទេស

សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗ

នៅត្រីមាសទី៣ អនុម័តវិនិយោគជាទ្រព្យសកម្មជាប់លាប់សរុប បានបន្តកើនឡើង ដល់ ៣.០០៥,៤លានដុល្លារ (ធៀបនឹង ១.៦៥២,៦ លានដុល្លារនៅត្រីមាសមុន) ឬ កើន ២១៤,៥% ធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន។ បើធៀបនឹងត្រីមាសមុន វិនិយោគបានកើនឡើងច្រើនណាស់ក្នុងគ្រប់វិស័យ លើកលែងតែក្នុងកសិកម្ម។ នៅត្រីមាសនេះ គ្មានវិនិយោគក្នុងកសិកម្មទេ បន្ទាប់ពីមានវិនិយោគ ៥៤,៩លានដុល្លារនៅត្រីមាសមុន។ អនុម័តវិនិយោគខាងឧស្សាហកម្មមានទាំងអស់ ៤៨៦,៦លានដុល្លារ ឬកើន ៨៣,១% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន។ វិនិយោគក្នុងផ្នែកកាត់ដេរ មានដល់ ៧៨,៩ លានដុល្លារ ឬកើន ២៥៨,៤% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន។ អនុម័តវិនិយោគក្នុងផ្នែកសេវាកម្មកើនដល់ ២.៥១៨,៨លានដុល្លារ ធៀបនឹង ១.៣៣២,០លានដុល្លារនៅត្រីមាសមុន។ វិនិយោគខាងសណ្ឋាគារនិងទេសចរណ៍ មានដល់ ២.៥១៨,៨លានដុល្លារ ធៀបនឹង ២៣៧,២លានដុល្លារនៅត្រីមាសមុន។

ត្រីមាសទី៣ ជាដូវរដូវកាលទេសចរ ប៉ុន្តែចំនួនទេសចរអន្តរជាតិមកដល់សរុប កើនដល់ ១.២៥០.០៨២ នាក់ ឬកើន ២២,៧% ធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន ក្នុងនេះ ភ្ញៀវទេសចរមកដល់តាមផ្លូវអាកាសកើន ២៩,២% ដល់ ៧៧៧.៧៤៥នាក់ ប៉ុន្តែភ្ញៀវមកដល់តាមផ្លូវគោក និងផ្លូវទឹក ថយចុះ ១៣,៤% មកត្រឹម ៤៧២.៣៣៧ នាក់។

ក្នុងត្រីមាសទី៣ នេះ ការនាំចេញសរុប មានដល់ ៣.០៩៨,៣ លានដុល្លារ ឬកើន ១៧,៩% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ឬកើន ១១០,០% ធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន។ ការនាំចេញសម្លៀកបំពាក់ កើនដល់ ២.២៩០,៣ លានដុល្លារ ឬកើន ២២,២% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ឬកើន ១១០,៥% ធៀបកាលពីមួយឆ្នាំមុន។ ការនាំចេញសម្លៀកបំពាក់ទៅសហរដ្ឋអាមេរិក សហភាពអឺរ៉ុប និងជប៉ុន កើនឡើង ប៉ុន្តែការនាំចេញទៅអាស៊ានបានធ្លាក់ចុះ។

ការនាំចេញផលិតផលកសិកម្មកើនដល់ ១៧៥,៤លានដុល្លារ ឬកើន ២១,៦% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ឬកើន ១៤៨,៥% ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នាឆ្នាំមុន។ ធៀបត្រីមាសមុន ការនាំចេញ អង្ករ កៅស៊ូ និងត្រី កើនឡើង ប៉ុន្តែការនាំចេញឈើ បានធ្លាក់ចុះ។

ការនាំចូលសរុបធ្លាក់ចុះ ២៧,២% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ប៉ុន្តែកើន ៤២,៦% ធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន ដល់ ៤.៣០៣,៣ លានដុល្លារ។ ការនាំចូលសំខាន់ៗ មានតម្លៃដល់ ៥៨,៣ លានដុល្លារ,

ម៉ាស៊ូត មានដល់ ១១៣,៣ លានដុល្លារ, សម្ភារសំណង់ ៨៩,៦ លានដុល្លារ, និងការនាំចូលផ្សេងទៀត ៤.០៤២,២ លានដុល្លារ។

ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ

នៅត្រីមាសនេះ ថវិការដ្ឋាភិបាលមានឱនភាព ៥៥០,១ ប៊ីលានរៀល។ ចំណូលរដ្ឋាភិបាលសរុប មាន ៣.៨៧០,៨ ប៊ីលានរៀល ឬ ធ្លាក់ចុះ ៥,២% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ប៉ុន្តែកើន ១៣,៧% ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នាឆ្នាំមុន។ ចំណូលចរន្ត មាន ៣.៨៣៩,២ ប៊ីលានរៀល ឬ ៥,៥% ទាបជាងត្រីមាសមុន។ ចំណូលពន្ធ មាន ៣.៣១៨,៤ ប៊ីលានរៀល ឬ ៧,៣% ទាបជាងត្រីមាសមុន រីឯចំណូលមិនមែនពន្ធ មាន ៥២០,៩ ប៊ីលានរៀល ឬ ៧,៧% ខ្ពស់ជាងត្រីមាសមុន។

ចំណាយសរុបមានដល់ ៤.៤២០,៩ប៊ីលានរៀល ឬកើន ១៧,៩% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ប៉ុន្តែធ្លាក់ចុះ ២,០% ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នាឆ្នាំមុន។ ចំណាយមូលធន មាន ១.២០២,១ប៊ីលានរៀល ឬ ២៤,២% ច្រើនជាងត្រីមាសមុន។ ចំណាយចរន្ត មាន ៣.២១៨,៧ប៊ីលានរៀល ឬ ១៥,៧% ច្រើនជាងត្រីមាសមុន។

អតិផរណា និងអត្រាប្តូរប្រាក់

នៅត្រីមាសទី៣ឆ្នាំ២០១៧សន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់សរុប (CPI) មានកម្រិត ២,៥% ធៀបនឹង ២,៧% នៅត្រីមាសមុន។ ថ្លៃស្បៀងអាហារ និងភេសជ្ជៈមិនមែនស្រា កើន ២,៧% ឬ ០,៤ ឯកតាភាគរយ ទាបជាងត្រីមាសមុន ប៉ុន្តែការដឹកជញ្ជូន កើន ៣,៨% ធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន។

ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ប្រាក់រៀល ចុះថ្លៃ ១,០% ទល់នឹងប្រាក់ដុល្លារ ដល់ ៤.០៨៩,៥ រៀល/ដុល្លារ, ចុះថ្លៃ ៣,៤% ទល់នឹងប្រាក់បាតថៃ ដល់ ១២២,៨ រៀល/បាត និងចុះថ្លៃ ០,៩% ទល់នឹងប្រាក់ដុល្លារអាមេរិក ដល់ ១៨,១ រៀល/១០០ដុល្លារ។

នៅត្រីមាសទី៣ នេះដែរ មាសឡើងថ្លៃ ២,១% ដល់ ១៥៤,១ ដុល្លារ/ដី។ ម៉ាស៊ូតឡើងថ្លៃ ១,៨% ដល់ ៣.៣៦៩,០ រៀល/លីត្រ ហើយសាំងឡើងថ្លៃ ២,៧% ដល់ ៣.៧២២,០ រៀល/លីត្រ។

ស្ថានភាពក្រីក្រ

ផ្នែកនេះ ពិពណ៌នាពីស្ថានភាពរបស់ពលករងាយរងគ្រោះ និងកម្មកររោងចក្រកាត់ដេរ ដោយផ្អែកតាមអង្កេតលើពលករងាយរងគ្រោះ ៣៦០នាក់ និងកម្មកររោងចក្រកាត់ដេរ ១២០នាក់ នៅខែវិច្ឆិកា ២០១៧ ។ លទ្ធផលអង្កេតបង្ហាញថា ចំណូលប្រចាំថ្ងៃពិតជាមធ្យមរបស់ពលករងាយរងគ្រោះ កើនឡើង ធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន ប៉ុន្តែ ចំណូលរបស់អ្នករត់ស៊ីក្លូ អ្នកលក់បន្លែតូចតាច អ្នករើសអេតតាយ និងអ្នកស៊ីឈ្នួលធ្វើស្រែ បានថយចុះ។

អត្ថបទនេះ រៀបរាប់ដោយ ជឿន សីហា ជាអ្នកស្រាវជ្រាវ និង ប៉ុន ដូណា ជាជំនួយការស្រាវជ្រាវ ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច នៅវិទ្យាស្ថាន CDRI។

ពលករងាយរងគ្រោះ ៦៥,០% បានប្រាប់ថា បើគិតតាំងពីពេលចាប់ប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិតនេះមក ជីវភាពរបស់គាត់បានប្រសើរឡើង, ២៦,៨% ប្រាប់ថា ជីវភាពរបស់គាត់នៅដដែល ហើយ ៨,១% ប្រាប់ថា វាបានធ្លាក់ចុះ។

ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់កម្មកររោងចក្រកាត់ដេរ កើន ៨,៧% ធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន ដល់ ១៤.២៧៥រៀល/ថ្ងៃ។ ជាមធ្យម ពួកគាត់មានអាយុ ២៩ឆ្នាំ និងមានកម្រិតអប់រំត្រឹមថ្នាក់ទី៥។ គាត់ធ្វើការ ៥៤,៩ម៉ោង/សប្តាហ៍ ហើយសន្សំទុកបាន ៤៩,១% នៃប្រាក់ខែរបស់ខ្លួន។ កម្មករ ៨៨% ធ្វើប្រាក់សន្សំទៅឲ្យក្រុមគ្រួសារ ហើយអាចជួយទ្រទ្រង់ជីវភាពគ្រួសារបានមួយភាគ។ កម្មករ ៣៥,៨% មិនចង់ផ្លាស់ប្តូរការងារទេ, ៣៨,៣៥% ចង់ផ្លាស់ប្តូរការងារ ហើយ ២៥,៨% មិនទាន់ច្បាស់ក្នុងចិត្ត។ កម្មករ ៥៥% មានសុខុមាលភាពលើ អនាគតនៃរោងចក្ររបស់គាត់, ២០,០% ប្រាប់ថា រោងមានអនាគតមិនសូវល្អ, ៨,៣% ប្រាប់ថា រោងចក្រនឹងនៅដដែលដូចធម្មតា ហើយកម្មករដទៃទៀតប្រាប់ថា មិនដឹងទេ។

ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នកស៊ីល្អលធ្វើស្រែ កើនដល់ ៨.១៣២ រៀល/ថ្ងៃ ឬ កើន ១,២% ធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន។ ៦៥% នៃអ្នកឆ្លើយសម្ភាសន៍ជាអ្នករកចំណូលចម្បងក្នុងគ្រួសារ។ អ្នកស៊ីល្អលធ្វើស្រែ ៥៧,៥% ប្រាប់ថា ចំណូលរបស់គាត់ក្នុងខែវិច្ឆិកា អាចទ្រទ្រង់គ្រួសារបានមួយភាគ រីឯ ៤២,៥% ទៀតប្រាប់ថា មិនអាចជួយគ្រួសារបានទេ។ អ្នកស៊ីល្អលធ្វើស្រែ ៥៥% ជំពាក់បំណុលគេ ដោយត្រូវបង់ការប្រាក់ជាមធ្យម គឺ ២,២% ក្នុងមួយខែ។

អ្នកលក់បន្លែតូចតាចមានចំណូលធ្លាក់ចុះដល់ ១៦.០១៥ រៀល/ថ្ងៃ ឬ ៨,៤% ទាបជាងពីមួយឆ្នាំមុន។ ពួកគាត់ភាគច្រើន មកពីខេត្តកណ្តាល ស្វាយរៀង ព្រៃវែង កំពង់ស្ពឺ និងតាកែវ។ ពួកគាត់ ២៥% មិនមានដឹកសិកម្មទេ, ២,៥% មានដឹកសិកម្ម តិចជាង ១ហិកតា, ៤២,៥% មានដីពី ០,៥ ទៅ ១ហិកតា និង ៣០,០% មានដីពី ១ ទៅ ២ហិកតា។ ពួកគាត់ទាំងអស់ជា អ្នករកចំណូលចម្បងក្នុងគ្រួសារ។ ហើយ ២៧,៥% ប្រាប់ថា គាត់មានជំពាក់បំណុលគេ។

ចំណូលរបស់អ្នករើសអេតចាយ កើន ៥,៧% ធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន ដល់ ១០.៧០៣ រៀល/ថ្ងៃ។ ពួកគាត់ភាគច្រើនប្រាប់ថា ចំនួនអ្នករើសអេតចាយកើនឡើង ប៉ុន្តែប្រភពសំរាម និងថ្លៃរបស់ អេតចាយ បានធ្លាក់ចុះ បើធៀបនឹងកាលពីបីខែមុន។ អ្នកឆ្លើយ សម្ភាសន៍ប្រមាណ ៩៧,៥% ជាអ្នករកចំណូលចិញ្ចឹមគ្រួសារ ហើយត្រូវធ្វើការជាមធ្យម ១១,៧ ម៉ោង/ថ្ងៃ និង ២៧,៧ ថ្ងៃ/ខែ។ ពួកគាត់ចំណាយជាសំខាន់ទៅលើ ស្បៀងអាហារ (៦៦,០% នៃ ចំណាយសរុប) ថ្លៃឈ្នួលកន្លែងស្នាក់នៅ (១៩,២%) ការថែទាំ សុខភាព (១,៤%) និង ចំណាយផ្សេងទៀត (១៣,៣%)។

ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់កម្មករសំណង់មិនជំនាញ កើន ៦,២% ធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន ដល់ ២០.៣៧១រៀល/ថ្ងៃ។ កម្មករ

ភាគច្រើនប្រាប់ថា បើធៀបនឹងកាលពីបីខែមុន ចំនួនកម្មករ សំណង់មិនជំនាញបានកើនឡើង ហើយសកម្មភាពសាងសង់ក៏ កើនឡើងដែរ។ កម្មករ ៩០% បានមកក្រុងភ្នំពេញ ឬ សៀមរាប តែម្នាក់ឯង ដើម្បីធ្វើការងារ ហើយ ១០% បានមកជាមួយគ្រួសារ។ ជាមធ្យម ពួកគាត់ធ្វើការ ៩,៤ម៉ោង/ថ្ងៃ។ ចំណូលសរុបរបស់គាត់ ត្រូវបានចាយអស់ ៧៨,៧% លើស្បៀងអាហារ, ១២,២% លើ ថ្លៃឈ្នួលកន្លែងស្នាក់នៅ, ០,២% លើការថែទាំសុខភាព និង ៨,៩% លើចំណាយផ្សេងទៀត។ អ្នកឆ្លើយសម្ភាសន៍ ៩៥% ប្រាប់ថា ចំណូលរបស់គាត់អាចទ្រទ្រង់ជីវភាពគ្រួសារបានតែមួយ ភាគប៉ុណ្ណោះ។

ចំណូលរបស់អ្នកលីសែង កើនដល់ ១៤.៥៤៩ រៀល/ថ្ងៃ ឬ កើន ៧,៧% ធៀបនឹងខែដូចគ្នាឆ្នាំមុន។ អ្នកលីសែង ៧០% បានធ្វើចំណាកស្រុកតែម្នាក់ឯងមកក្រុងភ្នំពេញ ឬ សៀមរាប ដើម្បីរកការងារធ្វើ ហើយ ៣០,០% ធ្វើចំណាកស្រុកមកជា មួយគ្រួសារ។ ចំណូលរបស់គាត់ ត្រូវបានចាយទៅលើ ស្បៀង អាហារ (៧៥,៨% នៃចំណាយសរុប) ថ្លៃឈ្នួលកន្លែងស្នាក់នៅ (១៤,១%) ការថែទាំសុខភាព (០,៩%) និងចំណាយផ្សេង ទៀត (៩,០%)។ អ្នកឆ្លើយសម្ភាសន៍ ៦៧,៥% ប្រាប់ថា តាំងពីចាប់ប្រកបរបរធ្វើជាអ្នកលីសែងមក គ្រួសាររបស់គាត់មានជីវភាព ប្រសើរជាងមុន, ៣០,០% ប្រាប់ថា គ្រួសារគាត់មានជីវភាព នៅដដែល ហើយ ២,៥% ទៀតប្រាប់ថា មានជីវភាពខ្វះខាត ជាងមុន។

ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នករត់តុភោជនីយដ្ឋាន កើនឡើង ២,២% ធៀបនឹងខែដូចគ្នាឆ្នាំមុន ដល់ ៨.១៩០ រៀល/ថ្ងៃ។ ជាមធ្យម ពួកគាត់ធ្វើការជាអ្នករត់តុភោជនីយដ្ឋានបាន ៤,៥ ឆ្នាំ មកហើយ និងត្រូវបម្រើការក្នុងហាងជាមធ្យម ១១,០ ម៉ោង/ថ្ងៃ និង ៣០ ថ្ងៃ/ខែ។ គាត់ត្រូវចំណាយភាគច្រើនទៅលើ ស្បៀងអាហារ (៨២,៤% នៃចំណាយសរុប), ការថែទាំសុខភាព (៣,៤%) និង ចំណាយផ្សេងទៀត (១៤,១%)។

តារាងទិន្នន័យសេដ្ឋកិច្ច - សូចនាករសេដ្ឋកិច្ច

តារាង១៖ គម្រោងវិនិយោគឯកជនបានអនុម័ត ឆ្នាំ២០១១-១៧ *

	2011	2012	2013	2014	2015	2016				2017		
						Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
	ទ្រព្យសកម្មជាប់លាប់ (លានដុល្លារ)											
កសិកម្ម	725.0	531.6	930.5	56.5	169.8	27.6	0.0	7.4	82.1	8.0	54.9	-
ឧស្សាហកម្ម	2860.1	829.3	3257.0	1002.5	1014.7	252.4	597.0	266.1	320.8	115.6	265.7	486.6
. កាត់ដេរ	393.9	497.0	324.1	393.5	225.2	70.8	239.9	51.1	19.0	54.0	22.0	78.88
សេវាកម្ម	3425.4	916.6	140.7	622.6	2734.4	643.6	234.1	681.9	104.6	7.8	1332.0	2518.8
. សណ្ឋាគារ និងទេសចរ	2850.9	691.5	106.0	446.9	98.6	611.1	19.8	679.8	56.3	3.6	237.2	2518.8
សរុប	7010.4	2278.0	4328.0	1583.9	3918.9	923.7	831.2	955.5	507.4	131.4	1652.6	3005.4
	បម្រែបម្រួលជាភាគរយធៀបនឹងត្រីមាសមុន											
សរុប	-	-	-	-		80.5	-10.0	15.0	-46.9	-74.1	1158.0	81.9
	បម្រែបម្រួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន											
សរុប	209.0	-67.5	90.1	63.4	147.4	-67.9	226.4	242.0	-0.8	-85.8	98.8	214.5

* Including expansion project approvals. Source: Cambodian Investment Board

តារាង២៖ តម្លៃគម្រោងសំណង់នៅភ្នំពេញបានអនុម័ត ឆ្នាំ២០០៩-១៥

	2009	2010	2011	2012	2013	2014				2015		
						Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
		លានដុល្លារ										
ភូមិគ្រឹះ និងផ្ទះ	213.9	220.1	405.1	547.3	658.9	133.6	84.0	33.1	20.4	122.3	-	637.6
ផ្សេងៗ	187.8	217.8	199.9	463.6	859.6	190.0	141.7	105.6	11.7	49.8	-	252.6
សរុប	441.2	489.8	605.0	1010.9	1518.5	323.6	225.7	138.7	32.1	172.0	-	897.4
	បម្រែបម្រួលជាភាគរយធៀបនឹងត្រីមាសមុន											
សរុប	-	-	-	-	-	34.3	-30.2	-38.5	-77.8	437.3	-	-
	បម្រែបម្រួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន											
សរុប	-60.5	11.0	23.5	67.1	28.1	8.0	-9.2	-64.2	-86.7	-46.8	-	-

Source: Department of Cadastre and Geography of Phnom Penh municipality

តារាង៣៖ ចំនួនអ្នកដំណើរបរទេសមកដល់ប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០១១-១៧

	2011	2012	2013	2014	2015	2016				2017		
						Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
	ចំនួនអ្នកដំណើរ (ពាន់នាក់)											
តាមផ្លូវអាកាស	1480.4	1722.1	2017.7	2273.5	2476.0	785.0	593.5	602.2	797.4	921.4	684.3	777.7
តាមផ្លូវគោក និងទឹក	1401.4	1862.2	2192.5	2229.3	2299.2	557.4	522,7	545,3	705.9	581.5	475.5	472.3
សរុប	2881.8	3584.3	4210.2	4502.8	4775.2	1342.5	1116.2	1147.5	1503.3	1502.9	1159.8	1250.1
	បម្រែបម្រួលជាភាគរយធៀបនឹងត្រីមាសមុន											
សរុប	-	-	-	-	-	-0.6	-16.9	2.8	47.6	-0.03	-22.8	7.3
	បម្រែបម្រួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន											
សរុប	20.1	24.4	17.5	7.0	6.1	-2.4	12.3	9.8	5.2	11.9	3.9	22.7

Source: Ministry of Tourism

តារាង៤៖ ការនាំចេញ និងនាំចូល ឆ្នាំ២០១១-១៧ *

	2011	2012	2013	2014	2015	2016				2017		
						Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
						លានដុល្លារ						
ការនាំចេញសរុប	4929.5	6106.4	6982.4	8106.0	9256.4	2388.3	2383.4	2817.7	2454.0	2290.7	2626.9	3098.3
ក្នុងនេះ៖ សម្លៀកបំពាក់ទៅ	4259.6	5015.4	5386.1	5960.5	6827.0	1759.4	1717.8	2072.5	1758.2	1856.3	1874.1	2290.3
- សហរដ្ឋអាមេរិក	2055.3	2143.3	2075.2	1963.6	2009.4	423.1	440.4	554.5	413.5	452.3	426.0	570.8
- សហភាពអឺរ៉ុប	1322.2	1716.9	1969.6	2403.7	2903.9	789.6	776.6	733.4	629.2	583.0	693.3	787.9
- អាស៊ាន	17.6	39.4	60.2	83.3	103.4	25.6	25.7	21.4	25.7	24.2	29.0	24.2
- ជប៉ុន	147.0	188.6	278.7	383.1	524.2	176.0	122.5	216	141.0	196.2	136.7	204.8
- ប្រទេសផ្សេងៗ	717.5	927.2	1002.9	1126.8	1286.3	345.2	352.7	547.1	548.9	600.6	589.2	702.7
កសិកម្ម	362.1	376.7	554.5	624.4	548.8	137.5	98.9	118.1	179.5	201.0	144.2	175.4
- កៅស៊ូ	197.6	176.6	175.2	153.9	165.4	30.7	26.8	48.3	59.6	66.1	65.2	71.7
- ឈើ	48.8	36.8	73.6	132.0	46.3	4.9	12.4	11.6	18.3	11.7	28.9	24.6
- ត្រី	3.1	2.0	1.2	0.8	0.5	0.2	0.1	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1
- អង្ករ	106.6	146.4	262.3	248.5	315.3	91.4	56.1	53.4	99.9	83.1	35.0	66.5
- ផលិតផលកសិកម្មផ្សេងៗ	6.0	14.9	42.4	89.1	21.3	10.3	3.6	4.6	1.6	39.9	15.0	12.4
ផ្សេងៗ	307.9	714.4	1088.2	1520.1	1880.2	491.3	566.6	627.1	516.2	233.4	608.6	632.6
ការនាំចូលសរុប	6375.9	8593.3	8639.4	10,295.4	11494.5	2784.7	6136.6	3017.0	3080.8	3173.5	5914.4	4303.3
ក្នុងនេះ៖												
សំរាង	294.4	308.0	306.4	334.7	377.3	95.4	99.2	93.3	97.1	75.1	57.5	58.3
ម៉ាស៊ីន	447.0	559.5	569.1	602.3	607.8	163.1	194.6	173.7	178.0	146.4	111.1	113.3
សម្ភារសំណង់	48.1	66.1	80.8	117.6	164.4	50.8	62.1	83.1	57.4	55.6	90.3	89.6
ផ្សេងៗ	5586.4	7659.1	7682.6	9240.7	10345.1	2475.0	5780.8	2667.0	2748.4	2896.4	5655.5	4042.2
ជញ្ជីងពាណិជ្ជកម្ម	-1446.4	-1341.6	-1610.9	-2184.3	-2238.1	-390.7	-3753.3	-199.4	-626.8	882.8	-3287.6	-1205.0
	បម្រែបម្រួលជាភាគរយធៀបនឹងត្រីមាសមុន											
ការនាំចេញសម្លៀកបំពាក់សរុប	-	-	-	-	-	4.7	-2.4	20.6	-15.2	5.6	1.0	22.2
ការនាំចេញសរុប	-	-	-	-	-	3.4	-0.2	18.2	-12.9	-6.7	14.7	17.9
ការនាំចូលសរុប	-	-	-	-	-	-5.8	120.8	-50.8	2.1	3.0	86.4	-27.2
	បម្រែបម្រួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន											
ការនាំចេញសម្លៀកបំពាក់សរុប	32.1	17.7	7.4	10.7	14.5	13.6	7.2	3.9	4.6	5.5	9.1	10.5
ការនាំចេញសរុប	14.3	16.1	-	-	14.2	10.1	9.2	8.6	6.3	-4.1	10.2	10.0
ការនាំចូលសរុប	15.4	19.7	21.4	19.2	11.7	5.0	2.5	110.1	3.8	14.2	-3.6	42.6

* Import data include tax-exempt imports. Sources: Department of Trade Preference Systems, MOC and Customs and Excise Department, MEF (web site)

តារាង៥៖ ប្រតិបត្តិការវិកាជាតិលើមូលដ្ឋានសាច់ប្រាក់ ឆ្នាំ២០១១-១៧ (ប៊ីលានរៀល)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016				2017		
						Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
ចំណូលសរុប	6251.4	7691.9	8255.2	10,543.4	11879.9	3533.1	3849.7	3413.7	3405.0	4261.9	4093.6	3870.8
ចំណូលចរន្ត	6179.3	7443.8	8233.2	10,359.4	11759.0	3514.7	3836.3	3375.9	3361.7	4261.9	4071.5	3839.2
ចំណូលពន្ធ	5277.5	6334.8	7198.1	8995.2	10502.4	3255.5	3368.1	2850.5	2722.4	3905.8	3580.5	3318.4
ពន្ធក្នុងស្រុក	4071.6	5002.8	5728.1	7226.5	8591.7	2715.3	2854.5	2378.5	2237.4	2450.0	3107.5	2844.0
ពន្ធលើពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេស	1205.9	1331.7	1470.0	1822.7	1910.7	540.1	513.6	472.0	485.0	455.8	473.1	474.4
ចំណូលមិនមែនពន្ធ	901.8	1118.2	1035.2	1310.3	1256.6	259.3	468.2	525.4	639.4	356.2	490.9	520.9
ចំណូលលើទ្រព្យសម្បត្តិ	63.8	143.0	84.0	88.5	77.3	8.1	26.1	43.2	38.5	17.4	35.8	39.1
លក់ទំនិញ និងសេវា	588.7	667.4	750.3	871.2	1047.1	198.5	315.3	294.9	439.5	272.1	360.3	347.3
ចំណូលមិនមែនពន្ធផ្សេងទៀត	249.3	298.8	200.8	350.5	132.2	52.7	126.8	187.3	161.3	66.6	94.8	134.7
ចំណូលជាមូលធន	72.1	247.9	73.4	184.0	121.0	18.3	13.4	38.4	43.3	0.0	22.1	31.5
ចំណាយសរុប	9032.4	9660.9	12,535.7	13,306.5	13849.5	2364.3	3405.3	3460.8	4509.2	3090.9	3878.4	4420.9
ចំណាយជាមូលធន	3546.9	3628.3	5567.5	5590.7	5290.3	620.9	1091.1	811.3	1225.6	859.0	1096.0	1202.1
ចំណាយចរន្ត	5341.2	6188.4	6968.3	7715.8	8544.6	1743.4	2314.2	2649.1	3283.6	2231.9	2782.4	3218.7
បៀវត្សរ៍	2170.6	2486.6	2997.3	3755.5	4271.9	1133.1	1418.3	1403.6	1426.7	1567.6	1515.7	1739.3
ឧបត្ថម្ភធន និងជំនួយសង្គមកិច្ច	1518.8	1586.8	1563.0	1627.0	1742.9	259.1	439.7	447.5	628.7	312.9	635.2	617.0
ចំណាយចរន្តផ្សេងទៀត	1651.8	2115.1	2408.0	2333.4	2529.8	351.2	456.2	798.1	1228.2	664.3	1266.7	1479.5
សមតុល្យជាទូទៅ	-1271.4	-1969.0	-4280.6	-2763.1	-1969.6	1168.8	444.4	-47.0	-1104.2	1171.1	215.2	-550.1
ហិរញ្ញប្បទានពីក្រៅប្រទេស	-2781.0	2457.8	4326.2	3972.1	3729.4	266.4	775.6	141.0	661.9	598.5	960.8	640.6
ហិរញ្ញប្បទានក្នុងស្រុក	2379.2	-332.9	824.4	-1428.7	-2034.9	-1631.4	-488.5	37.5	342.7	-352.8	-339.1	88.8

Source: MEF web site

តារាង៦៖ សន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ អត្រាប្តូរប្រាក់ និងថ្លៃមាស (មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ) ២០១១-១៧

	2011	2012	2013	2014	2015	2016				2017		
						Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
	សន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ (បម្រែបម្រួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន)											
ភ្នំពេញ - ទំនិញគ្រប់មុខ	5.4	2.3	3.0	3.9	1.2	2.5	3.0	3.0	3.9	4.2	2.7	2.5
- អាហារ និងភេសជ្ជៈមិនមែនស្រា	6.5	2.5	3.9	4.9	4.0	4.7	6.2	5.5	6.0	6.0	3.1	2.7
- ដឹកជញ្ជូន	6.9	3.3	-0.6	-1.0	-9.2	-6.5	-9.9	-7.9	-3.4	4.1	4.3	3.8
	អត្រាប្តូរប្រាក់ ថ្លៃមាស ថ្លៃប្រេងឥន្ធនៈ (តាមអត្រាទីផ្សារនៅភ្នំពេញ)											
រៀលក្នុង ១ ដុល្លារ	4063.6	4039.2	4036.2	4060.4	4060.4	4022.4	4056.3	4094.1	4041.9	4015.8	4048.2	4089.5
រៀលក្នុង ១ បាតថៃ	133.2	130.0	124.9	119.4	119.4	113.4	115.7	118.1	114.9	114.9	118.8	122.8
រៀលក្នុង ១០០ ដុងវៀតណាម	19.7	19.4	19.1	18.7	18.7	18.1	18.3	18.5	18.1	17.8	17.9	18.1
ថ្លៃមាស (ដុល្លារក្នុង១ដី)	184.5	200.9	175.9	152.3	140.6	151.2	151.2	157.1	148.3	145.5	150.9	154.1
ថ្លៃម៉ាស៊ូត (រៀល/លីត្រ)	4761.2	4941.2	4852.1	4934.1	3771.3	2903.8	2932.8	3050.2	3129.3	3391.6	3310.4	3369.0
ថ្លៃសាំង (រៀល/លីត្រ)	5044.5	5312.7	5083.3	5155.7	3951.7	3310.6	3318.2	3281.4	3437.1	3697.0	3625.2	3722.0

Sources: NIS, NBC and CDRI

តារាង៧៖ ស្ថានភាពរូបិយវត្ថុ ឆ្នាំ២០១១-១៧ (តួលេខនៅចុងការិយបរិច្ឆេទ)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016				2017		
						Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
	បីលានរៀល											
ទ្រព្យសកម្មបរទេសសុទ្ធ	17893.9	18154.5	21260.1	26699.7	26665.5	29247.8	30138.5	32188.4	32814.5	36490.5	40285.4	43301.5
ទ្រព្យសកម្មក្នុងស្រុកសុទ្ធ	5760.8	10437.4	11508.3	15859.8	22157.6	21643.0	24399.1	24939.2	25802.3	24057.0	24985.6	26440.4
ឥណទេយសុទ្ធលើរដ្ឋាភិបាល	-2123.1	-2486.4	-2794.9	-4359.1	-6428.8	-7621.2	-7977.4	-7916.6	-8148.5	-9818.9	-10128.0	-10347.7
ឥណទានដល់វិស័យឯកជន	17552.8	23536.6	27608.8	36244.6	46,071	47627.0	52528.6	54551.1	56458.8	57385.9	61189.9	63492.6
រូបិយវត្ថុទូទៅ M2	23654.7	28591.9	32768.4	42559.5	48823.1	50890.9	54537.6	57127.5	57616.8	60547.4	65271.0	69741.9
រូបិយវត្ថុ M1	3956.2	4045.7	4878.2	6308.4	6741.4	6717.8	6872.0	7460.9	7273.0	7524.7	8186.1	8925.0
រូបិយវត្ថុផ្សេងៗ	17893.9	18154.5	21260.1	26699.7	42081.7	44173.1	47665.6	49666.6	53022.7	53022.7	57084.8	60816.9
	បម្រែបម្រួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន											
រូបិយវត្ថុទូទៅ M2	17.8	20.9	14.6	29.9	14.7	16.5	18.2	21.7	18.0	19.0	19.7	22.1
រូបិយវត្ថុ M1	16.9	2.3	20.6	29.3	6.9	1.4	9.2	18.7	7.9	12.2	19.1	19.6
រូបិយវត្ថុផ្សេងៗ	17.9	44.6	13.6	30.0	16.1	19.2	19.6	22.1	19.6	20.0	19.8	22.5

Source: National Bank of Cambodia

តារាង៨៖ ចំណូលប្រចាំថ្ងៃជាមធ្យមពិតរបស់ពលករងាយរងគ្រោះ (ថ្លៃថេរ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០០)

	ចំណូលប្រចាំថ្ងៃ (ជាដុល្លារ)									បម្រែបម្រួលជាភាគរយ ធៀបឆ្នាំមុន		
	2012	2013	2014	2015	2016	2017				2017		
						កុម្ភៈ	ឧសភា	សីហា	វិច្ឆិកា	ឧសភា	សីហា	វិច្ឆិកា
អ្នករត់ស៊ីក្លូ	10303	10438	10774	12405	11516	11092	10916	10804	10362	-8.3	-4.4	-7.5
អ្នកលីសែង	12143	13247	13580	15631	14318	15171	14625	15423	14549	-1.0	9.4	7.7
អ្នកលក់បន្លែតូចតាច	10771	11366	14751	15867	17177	18411	13980	19655	16015	-26.3	65.1	-8.4
អ្នករើសអេក្រចាយ	8680	9819	9173	12344	10297	11478	12428	11754	10703	42.3	18.1	-5.7
អ្នករត់តុភោជនីយដ្ឋាន*	6111	6697	7789	8436	7989	7905	8141	8135	8190	-0.6	3.0	2.2
អ្នកស៊ីឈ្នួលធ្វើស្រែ	6151	6599	7514	8745	8088	8332	7049	8708	8132	-11.0	12.8	-1.2
កម្មកររោងចក្រកាត់ដេរ	8932	10161	11178	-	13688	14889	12910	14299	14275	-6.6	10.8	8.7
អ្នករត់ម៉ូតូឌុប	12930	13450	13386	14455	14509	14770	13888	14370	13895	-10.0	5.3	3.3
កម្មករសំណង់មិនជំនាញ	11078	13184	13336	15349	17365	16664	14796	17533	20371	-26.9	26.2	6.2
កម្មករសំណង់មានជំនាញ	13743	15442	17420	18624	-	21716	21924	23014	24951	3.7	20.0	19.7

* Waitresses' earnings do not include meals and accommodation provided by shop owners. Surveys on the revenue of waitresses, rice-field workers, garment workers, motorcycle taxi drivers and construction workers began in February 2000. Source: CDRI
November 2015 data are not available.

ភពីទំព័រ ២៤ ឆ័ត្តមានឡិ្វា...

នៃផ្នែកផ្លូវសូត្រសមុទ្រនៅក្នុងគំនិតផ្តួចផ្តើម ខ្សែក្រវាត់មួយ ផ្លូវមួយ របស់ប្រទេសចិន ទៅលើ ដំណើរការសន្តិសុខក្នុងតំបន់ អាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក។

ថ្ងៃទី២២-២៣ វិច្ឆិកា ប្រទេសសិង្ហបុរី

កិច្ចប្រជុំកំពូលនៃក្រុមផ្តល់គំនិតអាស៊ីឆ្នាំ២០១៧ លើក្រុម ផ្តល់គំនិតនានា គោលនយោបាយសាធារណៈ និងអភិបាលកិច្ច៖ ព្រឹត្តិការណ៍នេះ សហការរៀបចំឡើងដោយ វិទ្យាស្ថាន ភាពប្រកួតប្រជែងអាស៊ី នៃសាលា Lee Kuan Yew នៃ គោលនយោបាយសាធារណៈ, សាកលវិទ្យាល័យជាតិសិង្ហបុរី, កម្មវិធីសិក្សាពិក្រុមផ្តល់គំនិត និងសង្គមស៊ីវិល, វិទ្យាស្ថាន Lauder, សាកលវិទ្យាល័យ Pennsylvania, និងវិទ្យាស្ថានធនាគារ អភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី។ កិច្ចប្រជុំកំពូលនេះមានគោលដៅ ប្រមូលគំនិតពី បែបបទដែលក្រុមផ្តល់គំនិតនានាអាចសម្របខ្លួនទៅនឹង ការវិវត្ត ថ្មីៗនៅក្នុងរបៀបរបបសេដ្ឋកិច្ចដើម្បី កសាងនូវដំណោះស្រាយ បញ្ហាបន្ទាន់ផ្សេងៗ ដោយផ្អែកលើការស្រាវជ្រាវមានចីរភាពល្អ, ចូលរួមចំណែកដល់ការជជែកវែកញែកជាលក្ខណៈកសាង, និង ផ្តល់គំនិតពីជម្រើសគោលនយោបាយផ្សេងៗទៀតដល់ អ្នកធ្វើ សេចក្តីសម្រេចចិត្ត។ ក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះ នាយកប្រតិបត្តិ CDRI បាន ចូលរួមក្នុងលក្ខណៈ ជាវគ្គនិម្មិតសំនុំគំនិតក្នុងវគ្គបំបែកតាមក្រុម លើ "ការប្រយុទ្ធនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ"។

ថ្ងៃទី២៩ វិច្ឆិកា ក្រុងភ្នំពេញ

អ្នកតំណាងនៃ សហព័ន្ធហៃណាននៃសមាគមវិទ្យាសាស្ត្រ សង្គម បានមកធ្វើទស្សនកិច្ចនៅ CDRI ក្នុងគោលបំណងស្រាវ ជ្រាវពី ឱកាសចូលរួមសហការស្រាវជ្រាវជាមួយ CDRI ។

ថ្ងៃទី១ ធ្នូ ក្រុងភ្នំពេញ

វិទ្យាស្ថាន CDRI ទទួលស្វាគមន៍ទស្សនកិច្ចសំដែងការគួរ សមរបស់លោកស្រី Carin Salerno នាយិកាប្រចាំប្រទេសនៃ ទីភ្នាក់ងារស៊ីសសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍនិងសហប្រតិបត្តិការ (SDC)៖ ក្នុងនោះ លោកស្រី បានទទួលការអធិប្បាយប្រាប់ជាទូទៅពី សកម្មភាពស្រាវជ្រាវផ្នែកគោលនយោបាយរបស់ CDRI និងជា ពិសេសពី ការស្រាវជ្រាវផ្តល់ថវិកាដោយ SDC លើ ការអប់រំបណ្តុះ បណ្តាលបច្ចេកទេសនិងវិជ្ជាជីវៈ។

ថ្ងៃទី៥ ធ្នូ ខេត្តសៀមរាប

ការថយទៅពិភាក្សាបុកសរុបរបស់ថ្នាក់គ្រប់គ្រង CDRI។ អ្នក ចូលរួមបានពិភាក្សាពី យុទ្ធសាស្ត្រស្រាវជ្រាវឆ្នាំ២០១៨ ហើយ ក្នុងនេះ បានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាព ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ ឆ្នាំ២០១៦-២១ របស់ CDRI។

ថ្ងៃទី ៦-៨ ធ្នូ ខេត្តសៀមរាប

ការថយទៅពិភាក្សាបុកសរុបប្រចាំឆ្នាំ៖ បុគ្គលិកដែលបាន ចូលរួមក្នុងការបុកសរុបនាឆ្នាំនេះនៅខេត្តសៀមរាប បាននិយាយ ថា គឺជាព្រឹត្តិការណ៍ដ៏ល្អបំផុតមួយដែលខ្លួនចង់ចាំជាយូរឆ្នាំថាជា ឱកាសដ៏សប្បាយរីករាយណាស់។ បុគ្គលិកបានត្រឡប់មកវិញ ជាមួយអារម្មណ៍ស្រស់ថ្លា និងពេញចិត្តធ្វើជាសមាជិកនៃគ្រួសារ CDRI។ ជោគជ័យនេះបានមកពីការតាំងចិត្តខ្ពស់ ការងារខ្លាំងក្លា និងការប្តេជ្ញាចិត្ត របស់គណៈកម្មាធិការរៀបចំកម្មវិធី។

ការស្រាវជ្រាវ ផ្នែកកសិកម្ម

ក្រុមការងារកំពុងអនុវត្តន៍ ៥ គម្រោង។ ការធ្វើសារសាកល្បង ជាសម្លេងទៅកសិករសម្រាប់គម្រោងការសាកល្បងគំរូ (Models) ជួរព្យាបាលកសិកម្មថ្មីនៅកម្ពុជា ក្រោមជំនួយឧបត្ថម្ភពី វិទ្យាស្ថាន ស្រាវជ្រាវគោលនយោបាយស្បៀងអាហារអន្តរជាតិ (IFPRI) ដំណើរការទៅយ៉ាងរលូននិងចប់ជាស្ថាពរនៅពាក់កណ្តាលខែធ្នូ។ ការស្ទង់មតិវាយតម្លៃលើកចុងក្រោយគ្រោងធ្វើឡើងនៅឆ្នាំក្រោយ ដើម្បីវាយតម្លៃពីឥទ្ធិពលនៃការធ្វើសារសម្លេងនេះ។ សម្រាប់ ការសិក្សាវាយតម្លៃចុងក្រោយ ដែលជាគម្រោងក្រោមកិច្ចសន្យា ជាមួយមូលនិធិក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល (ACF) ក្រុមសិក្សា កំពុងឆ្លើយតបនឹងមតិយោបល់ដែលទទួលបានពី ACF។ ការ ចុះសិក្សានៅមូលដ្ឋានសម្រាប់ គម្រោងការពង្រីកស្ថានដំណាំ តាមផ្ទះសម្រាប់សន្តិសុខស្បៀង និងអាហារូបត្ថម្ភនៅកម្ពុជា ក្នុង កិច្ចសហការស្រាវជ្រាវជាមួយ វិទ្យាស្ថានអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស (ODI) ដែលជាគម្រោងស្រាវជ្រាវសហការជាមួយវិទ្យាស្ថាន អភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស (ODI) ក្រោមជំនួយឧបត្ថម្ភពីមូលនិធិ ស្រាវជ្រាវពីសន្តិសុខស្បៀងអន្តរជាតិ របស់មជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវ អភិវឌ្ឍន៍អនុវត្តជាតិនៃប្រទេសកាណាដាដំណាក់កាលទី២ បានបញ្ចប់រួចហើយ ដែលបច្ចុប្បន្នក្រុមការងារកំពុងសរសេរ របាយការណ៍សម្រេច។ ចំណែកឯ គម្រោងដែលទទួលជំនួយ ឧបត្ថម្ភពីទីភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិស៊ីយ៉ាអែត (Sida) ស្តីពី ការអនុវត្តស្តង់ដារសុវត្ថិភាពក្នុងផលិតកម្មបន្លែនៅកម្ពុជា កំពុង ដំណើរការទៅយ៉ាងល្អ ដោយក្នុងនេះ ក្រុមការងារបានចងក្រង រួចរាល់នូវឯកសារគោលគំនិត និងកំពុងធ្វើការចុះពិនិត្យទីតាំង សិក្សា។ លទ្ធផលរកឃើញសំខាន់ៗនៅក្នុងគម្រោង ការសិក្សា ពីនយោបាយស្រូវ ក្រោមជំនួយឧបត្ថម្ភពី កម្មវិធីផ្តួចផ្តើមគោល នយោបាយសាធារណៈមេគង្គក្រោម (LMPPI) ក្រុមការងារបាន យកទៅបង្ហាញនៅក្នុង វេទិកាគោលនយោបាយមេគង្គក្រោម ឆ្នាំ២០១៧ ស្តីពី ថាមពល កសិកម្ម និង ធនធានធម្មជាតិ ដែល LMPPI បានរៀបចំឡើងនៅក្រុងដាណាង ប្រទេសវៀតណាម។ លទ្ធផលរកឃើញត្រូវបានយកមកចងក្រងជាឯកសារពិភាក្សា និង សង្ខេបគោលនយោបាយដែលចេញផ្សាយដោយ CDRI ហើយ គ្រោងបោះពុម្ពផ្សាយនៅដើមឆ្នាំ២០១៨។

ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច

ការសិក្សាពី ការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ និងការវិវត្តនៃ ទីផ្សារពលកម្ម៖ ការសិក្សាពីសោធន៍ដោយចៃដន្យក្នុងចំណោម យុវជនពេញវ័យកម្ពុជា បានបញ្ចប់ដោយជោគជ័យ។ អនុវត្តជិត រួចរាល់ដែរគឺ គម្រោងស្តីពីគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ឧស្សាហកម្ម កម្ពុជា និងគំនិតផ្តួចផ្តើមខ្សែក្រវាត់មួយ-ផ្លូវមួយ (OBOR) - ការ អភិវឌ្ឍខេត្តព្រះសីហនុ ទៅជា តំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសមានគោល ដៅច្រើន និងការប្រើប្រាស់គំនិតផ្តួចផ្តើម OBOR ដែលទទួលបាន មូលនិធិពី មជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវផ្លូវសូត្រសមុទ្រសតវត្សរ៍ទី២១ កម្ពុជា។ ឈានដល់ដំណាក់កាលបញ្ចប់ដូចគ្នា គឺកម្មវិធីរយៈពេល ៣ឆ្នាំ ស្តីពីការកែលម្អលទ្ធភាពមានការងារធ្វើសម្រាប់ជនរងគ្រោះ ទីផ្សារពលកម្ម ការអភិវឌ្ឍជំនាញ និងការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន ក្នុងតំបន់មេគង្គជំនួលាយ ក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃ បណ្តាញស្រាវជ្រាវ មហាអនុតំបន់មេគង្គ (GMS-Net) ដែលជាសម្ព័ន្ធស្រាវជ្រាវ ថ្នាក់តំបន់មួយទទួលបានជំនួយគាំទ្រពី មជ្ឈមណ្ឌលធនធាន អភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិនៃ ប្រទេសកាណាដា (IDRC)។ នាបច្ចុប្បន្ន ក្រុមស្រាវជ្រាវផ្នែកនេះ កំពុងចងក្រងសៀវភៅមួយសម្រាប់ ការបោះពុម្ពផ្សាយ និងកំពុងរៀបចំធ្វើសិក្ខាសាលាផ្សព្វផ្សាយ សៀវភៅមួយនៅខែឧសភា ២០១៨ ខាងមុខ។

គម្រោង ៣ទៀត ក៏ជឿនលឿនទៅមុខល្អដែរ។ គម្រោង ទី១ ការកំណត់ផែនការចូលរួមរបស់កម្ពុជាក្នុងខ្សែសង្វាក់ តម្លៃសកល (GVCs) ផ្នែកអគ្គិសនី និងអេឡិចត្រូនិក គឺជា ការសិក្សាស្រាវជ្រាវមួយក្នុង កម្មវិធីរយៈពេល ៥ឆ្នាំផ្តល់មូលនិធិ ដោយ ទីភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិស៊ុយអែត(Sida) ផ្តោតលើ ការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម មូលធនមនុស្ស និង សហគ្រាសខ្នាតតូច និងមធ្យម(SME) នៅកម្ពុជា។ ក្នុងនេះ ក្រុមស្រាវជ្រាវបានបង្ហើយ កម្រងសំណួរអង្កេត ហើយបច្ចុប្បន្នកំពុងត្រៀមធ្វើអង្កេតលើ សហគ្រាសអេឡិចត្រូនិកនានា។ គម្រោងទី២ ការសិក្សាពី វិសមភាព និងគណនេយ្យភាពហិរញ្ញវត្ថុនៅកម្ពុជា ទទួលបាន មូលនិធិពី អង្គការអុកស្វាម ហើយក្នុងនេះ ក្រុមស្រាវជ្រាវបាន បង្ហើយរបាយការណ៍សិក្សា និងកំពុងរៀបចំបង្ហាញលទ្ធផល រកឃើញដំបូងៗក្នុង សិក្ខាសាលាគ្រោះយោបល់មួយនៅខែកុម្ភៈ ២០១៨ ។ គម្រោងទី៣ ស្តីពីឥទ្ធិពលនៃភាពក្រីក្រ៖ ករណីសិក្សា នៅកម្ពុជា ទទួលបានជំនួយគាំទ្រហិរញ្ញវត្ថុពីវិទ្យាស្ថានអភិវឌ្ឍន៍ ក្រៅប្រទេស (ODI) ហើយបច្ចុប្បន្នក្រុមស្រាវជ្រាវកំពុងរៀបចំ សេចក្តីណែនាំសម្រាប់ការធ្វើសម្ភាសន៍អ្នកពាក់ព័ន្ធ និងការចុះ អង្កេតដល់កន្លែង។

ផ្នែកនេះក៏បានទទួលបានអំណោយហិរញ្ញវត្ថុពី សាកល វិទ្យាល័យក្រុងហ្សឺកនៃការអប់រំត្រួបត្រៀន (PH Zurich) ដើម្បី រួមសហការជាមួយ សាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជា អនុវត្ត គម្រោងស្រាវជ្រាវមួយស្តីពី ការចូលរួមចំណែកនៃការអភិវឌ្ឍ ជំនាញវិជ្ជាជីវៈដល់ កំណើន និងការប្រែក្លាយឧស្សាហកម្មសម្រាប់ គ្រប់គ្នា៖ ការវិភាគពីកត្តាសំខាន់ៗក្នុង ៦ប្រទេស។

ផ្នែកអប់រំ

ការប្រជុំប្រចាំឆ្នាំលើកទី២ របស់គណៈកម្មាធិការដឹកនាំការងារ សម្រាប់កម្មវិធីស្រាវជ្រាវលើ ការស្រាវជ្រាវ និងការជះឥទ្ធិពលលើ គោលនយោបាយឧត្តមសិក្សា នៅកម្ពុជា បានធ្វើឡើងក្នុងខែ កញ្ញា។ គណៈកម្មាធិការបាន ទទួលស្គាល់ពីលទ្ធផលល្អនៃ ការស្រាវជ្រាវរបស់ CDRI និងការផ្តល់មតិផ្នែកគោលនយោបាយ ប៉ុន្តែគិតថា គួរមានការយល់ដឹងកាន់តែប្រសើរពីបញ្ហាផ្សេងៗក្នុង ការអនុវត្តគោលនយោបាយ។ ដើម្បីដោះស្រាយតម្រូវការនេះ គណៈកម្មាធិការបានផ្តល់មតិឲ្យ CDRI ធ្វើទំនាក់ទំនងជាមួយភាគី ពាក់ព័ន្ធសំខាន់ៗក្នុងជួររដ្ឋាភិបាលឲ្យបានកាន់តែច្រើនជាពិសេស ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ នៅក្នុងកិច្ចសន្ទនាផ្នែកគោល នយោបាយ។

នៅខែតុលា អ្នកស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់ម្នាក់របស់ CDRI បាន ដឹកនាំគណៈប្រតិភូដែលមានសមាសភាពចូលរួមពី អ្នកតំណាង ជាន់ខ្ពស់នៃ ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ សមាគម សហគ្រិនវ័យក្មេងកម្ពុជា និង សាកលវិទ្យាល័យជាស៊ីមកំចាយមារ ទៅធ្វើទស្សនកិច្ចទៅប្រទេសកូរ៉េខាងត្បូង និងជួបជាមួយដៃគូ កូរ៉េក្នុងផ្នែកអប់រំ ស្រាវជ្រាវ និងឧស្សាហកម្ម ដើម្បីស្វែងយល់ពី បែបបទដែល រដ្ឋាភិបាលកូរ៉េ វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវផ្នែកអប់រំបណ្តុះ បណ្តាលបច្ចេកទេសនិងវិជ្ជាជីវៈ(TVET) សាលាបណ្តុះបណ្តាល TVET និង មជ្ឈមណ្ឌលឧស្សាហកម្ម ធ្វើអន្តរកម្មនិងសហការគ្នាក្នុង ការផ្តល់ TVET។ នេះជាដំណើរលើកទី១ នៃទស្សនកិច្ចស្វែង យល់មួយខ្សែទៅអន្តរជាតិ នៅក្នុង ការស្រាវជ្រាវនិងកិច្ចសន្ទនាពី គោលនយោបាយលើ TVET ដែលបានទទួលជំនួយគាំទ្រពី ទីភ្នាក់ងារស្វីសសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍនិងសហប្រតិបត្តិការ។

ក្នុងត្រីមាសនេះ មានការទទួលបានអត្ថបទសង្ខេប និង សំណើចូលរួមធ្វើបទបង្ហាញជាច្រើនសម្រាប់សន្និសីទនៃ សង្គម អប់រំប្រៀបធៀបនៅអាស៊ី (CESA) ដែលគ្រោងធ្វើឡើងនៅថ្ងៃ ទី១០-១២ ឧសភា ២០១៨ នៅខេត្តសៀមរាប ក្រោមប្រធានបទ ការអប់រំ និងវឌ្ឍនភាពសង្គម៖ ការស្វែងយល់តាមរយៈទស្សនៈ ប្រៀបធៀប។ ព័ត៌មានបន្ថែម និងបែបបទចុះឈ្មោះចូលរួម ព្រឹត្តិការណ៍ដ៏សំខាន់នេះ អាចរកបាននៅ [www.cdri.org.kh/ cesa](http://www.cdri.org.kh/cesa)។ មានសិក្ខាសាលាសម្រាប់អ្នកសរសេរមួយទៀតរៀបចំឡើង ដោយ CESA ក្រោមកិច្ចសហការជាមួយ ទស្សនាវដ្តីអាស៊ីប៉ាស៊ី ហ្វិកនៃការអប់រំ (Asia Pacific Journal of Education) និង ទទួលបានជំនួយគាំទ្រពី ទស្សនាវដ្តី Compare (ប្រៀបធៀប) របស់សមាគមអង់គ្លេសសម្រាប់ការអប់រំអន្តរជាតិ និងប្រៀបធៀប (BAICE journal Compare) នឹងដំណើរការព្រមគ្នាជាមួយ សន្និសីទ។ សិក្ខាសាលានេះជាឱកាសវិសេស សម្រាប់ឲ្យបុគ្គល អ្នកនិពន្ធទទួលបានការគាំទ្រដល់សំណើ និងសំណើចុះផ្សាយ អត្ថបទស្រាវជ្រាវក្នុងទស្សនាវដ្តីអន្តរជាតិ ដែលមានអ្នកជួយ ពិនិត្យ (Peer-reviewed journal)។ អ្នកសិក្សាអប់រំថ្មីថ្មោងក្នុង អាជីព អាចស្វែងរកព័ត៌មានបន្ថែម និងដាក់ពាក្យសុំចូលរួមក្នុង សិក្ខាសាលាសម្រាប់អ្នកនិពន្ធនេះ តាមរយៈ [cesa.secretariat@ gmail.com](mailto:cesa.secretariat@gmail.com) ។

ផ្នែកបរិស្ថាន

ក្នុងដំណើរការអនុវត្តគម្រោង "ការពង្រឹងសមត្ថភាពស្ត្រីសម្រាប់ភាពធន់នឹងអាកាសធាតុនៅកម្ពុជា" ដែលទទួលបានជំនួយឧបត្ថម្ភពី មូលនិធិសហប្រជាជាតិដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ (UNDEF) ក្រុមការងារបានបំពេញរួចរាល់នូវ សកម្មភាពបានគ្រោងទុកនានា ដូចជា ការធ្វើអង្កេតជាមូលដ្ឋានស្តីពី ចំណេះដឹង ឥរិយាបថ និងការអនុវត្ត (KAP) នៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ, ប្លង់មេរៀននៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្គោល, និងការរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាលស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុចំនួន ៤ វគ្គ។ អង្កេតជាមូលដ្ឋានបានធ្វើឡើងដើម្បី វាយតម្លៃពីចំណេះដឹង ឥរិយាបថ និងការអនុវត្តរបស់អ្នកទទួលបានផលពីគម្រោងស្តីពី ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និង ទទួលបានទិន្នន័យមូលដ្ឋានសម្រាប់កំណត់សូចនាករ និងក្របខ័ណ្ឌនៃលទ្ធផល។ ប្លង់មេរៀនសម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាល ២វគ្គ ត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយ អ្នកជំនាញការងារផ្នែកការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ មកពី កម្មវិធីសម្ព័ន្ធភាពប្រែប្រួលអាកាសធាតុកម្ពុជា (CCCA) និងគណៈកម្មការជាតិសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យ នៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ (NCDD)។ វគ្គបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្គោលមួយវគ្គបានបញ្ចប់ដោយជោគជ័យ ដោយមានសិក្ខាកាមជាស្ត្រីជីកនាំ ២០រូប មកពីខេត្តគោលដៅទាំង ៤។ បន្ទាប់មកទៀត ក្រុមការងារបានរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាលស្តីពី ការបន្ស៊ាំនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងការវាយតម្លៃភាពងាយរងគ្រោះនៃ ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុចំនួន ៤លើក ដល់ស្ត្រីជាអ្នកជីកនាំនៅថ្នាក់សហគមន៍ ៨០នាក់ មកពីខេត្តគោលដៅទាំង ៤។

ក្រុមការងារផ្នែកបរិស្ថាន ក៏បានបង្កើតការចុះប្រមូលទិន្នន័យក្នុង គម្រោងស្រាវជ្រាវស្តីពី ការបន្ស៊ាំនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងការកាត់បន្ថយគ្រោះមហន្តរាយ ដោយផ្តោតជាសំខាន់លើ ការឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងការអនុវត្តល្អៗ ក្នុងខេត្តបាត់ដំបង ព្រៃវែង កំពត កំពង់ធំ និងកំពង់ឆ្នាំង។ បច្ចុប្បន្នគម្រោងនេះកំពុងស្ថិតក្នុងដំណាក់កាលវិភាគ និងសរសេររបាយការណ៍ ហើយរំពឹងថាអាចចប់រួចរាល់ និងបោះពុម្ពផ្សាយជាឯកសារពិភាក្សានៅចុងត្រីមាសទី១ ឆ្នាំ២០១៨។

ក្រុមស្រាវជ្រាវផ្នែកបរិស្ថាន បានទទួលយកកិច្ចសន្យាមួយពីសាកលវិទ្យាល័យ Chicago ដើម្បីប្រមូលទិន្នន័យក្នុងខេត្តកំពង់ចាម ព្រៃវែង តាកែវ កំពង់ស្ពឺ និងកណ្តាល សម្រាប់គម្រោងស្រាវជ្រាវមួយស្តីពី ការឆ្លើយតបរបស់ប្រជាជនទៅនឹងការផ្លាស់ប្តូរផ្នែកបរិស្ថាននៅអាងទន្លេមេគង្គក្រោម។ ការប្រមូលទិន្នន័យនេះត្រូវអនុវត្តឡើងតាមរយៈ ការពិភាក្សាតាមក្រុមស្នូលចំនួន ១១ ក្រុម និងសម្ភាសន៍ស៊ីជម្រៅជាមួយតំណាង ១៨នាក់ នៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន គណៈកម្មាធិការខេត្តគ្រប់គ្រងគ្រោះមហន្តរាយ មន្ទីរធនធានទឹកនិងឧតុនិយម មន្ទីរកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងមន្ទីរអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ។ សម្រាប់ គម្រោងរួមសហការជាមួយផ្នែកអភិបាលកិច្ចស្តីពី យេនឌ័រ និងការតាំងទីលំនៅឡើងវិញ៖ ករណីទន្លេសេសានក្រោម២ ក្រុមស្រាវជ្រាវបានបង្កើត

របាយការណ៍ ហើយលទ្ធផលរកឃើញគ្រោងបោះពុម្ពផ្សាយជាឯកសារពិភាក្សារបស់វិទ្យាស្ថាន CDRI នៅខែមីនា ២០១៨។

ផ្នែកអភិបាលកិច្ច

ផ្នែកនេះបានរៀបចំសិក្ខាសាលាជាច្រើនជាមួយមេភូមិ មុនពេលមានការចុះប្រមូលទិន្នន័យសម្រាប់គម្រោងស្តីពី ការចូលរួមរបស់យុវជនកម្ពុជាក្នុងការអភិវឌ្ឍ និងនយោបាយ។ ការធ្វើអង្កេតមានដំណើរការល្អ ហើយរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្នបានប្រមូលទិន្នន័យនៅក្នុងខេត្ត កំពត ស្ទឹងត្រែង កំពង់ចាម និង ស្វាយរៀង។

អ្នកស្រាវជ្រាវក្នុងផ្នែកនេះក៏បានចូលរួមក្នុងវេទិកាឆ្នាំ២០១៧ ស្តីពី ទឹក ស្បៀងអាហារ និងថាមពល ដែលរៀបចំឡើងដោយកម្មវិធីស្រាវជ្រាវរបស់ ក្រុមប្រឹក្សាខាងការស្រាវជ្រាវពីកសិកម្មអន្តរជាតិ (CGIAR) ស្តីអំពី ទឹក ដី និងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី (WLE Greater Mekong) នៅ Yangon ប្រទេសមីយ៉ាន់ម៉ា ពីថ្ងៃទី២៥ ដល់ ២៧ តុលា ២០១៧។ ផ្នែកនេះបានរៀបចំវគ្គពិភាក្សាមួយមានចំណងជើងថា "ទន្លេ ទំនប់ និងប្រជាជន៖ ករណីទំនប់សេសានក្រោម២ នៅកម្ពុជា"។ ទន្លេសេសាន សេសាន ស្រែពក (3s) (ដៃទន្លេមេគង្គទាំងអស់) ជាប្រភពទ្រទ្រង់ជីវភាពរបស់ប្រជាជនជាច្រើន ជាពិសេស ជនជាតិភាគតិច និងជាកត្តាកំណត់វប្បធម៌ និងសង្គមរបស់ពួកគេ។ ទន្លេទាំងនោះក៏ជាប្រភពថាមពលវារីអគ្គិសនីដែរ ហើយនាពេលថ្មីៗមានការសាងសង់រួចរាល់នូវទំនប់សេសានក្រោម២ លើទន្លេសេសាន។ បទបង្ហាញរបស់ក្រុមវាគ្មិន និងការពិភាក្សាទាំងឡាយ បានចែករំលែកលទ្ធផលនៃការស្រាវជ្រាវថ្មីៗដែលផ្តោតលើ បែបបទដែលទំនប់ និងអាងទំនប់បានប៉ះពាល់ដល់ជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជននៅតាមមូលដ្ឋាន។

ផ្នែកសុខាភិបាល

ផ្នែកសុខាភិបាលកំពុងធ្វើការក្នុងភាពជាដៃគូជាមួយ សាកលវិទ្យាល័យវិទ្យាសាស្ត្រសុខាភិបាល (សវស) ដើម្បីអនុវត្តគម្រោងស្តីពី ការពង្រឹងវិជ្ជាជីវៈគ្រូពេទ្យតាមរយៈ ការពង្រឹងចំណេះដឹង និងឥរិយាបថលើក្រុមសីលធម៌គ្រូពេទ្យ នៅសាកលវិទ្យាល័យវិទ្យាសាស្ត្រសុខាភិបាល។ សំណើចុងក្រោយដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវ ក្នុងនោះមានទាំង ផែនការស្រាវជ្រាវ កម្រងសំណួរសម្រាប់ធ្វើអង្កេតលើនិស្សិតពេទ្យនិងធ្វើសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នកផ្តល់ព័ត៌មានគន្លឹះ ព្រមទាំងទម្រង់បញ្ជាក់ការយល់ព្រម គឺបានទទួលការបញ្ជាក់ពីភាពត្រឹមត្រូវ និងការយល់ព្រមពី គណៈកម្មការក្រុមសីលធម៌ជាតិសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវផ្នែកសុខាភិបាល រួចហើយ។ អ្នកចុះធ្វើសម្ភាសន៍ ៥នាក់ បានជ្រើសចូលរួចរាល់ និងទទួលការបណ្តុះបណ្តាលពីការប្រើប្រាស់កម្រងសំណួរអង្កេតរួមទាំងការធ្វើតេសសាកល្បង និងការកែសម្រួលបញ្ចប់។ នាបច្ចុប្បន្ន ការប្រមូលទិន្នន័យកំពុងដំណើរការទៅមុខ ហើយរំពឹងថាអាចចប់សព្វគ្រប់នៅពាក់កណ្តាលខែមករា ២០១៨។ រហូតមកដល់ដំណាច់ខែធ្នូ ២០១៧ ការធ្វើសម្ភាសន៍បានចប់អស់លើប្រមាណ ៥០% នៃអ្នកត្រូវឆ្លើយសំណួរ។

ព័ត៌មានថ្មីៗពីវិទ្យាស្ថាន CDRI

ព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗ

ចាប់ពីខែ តុលា ដល់ ធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧ អ្នកស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់ នាយកស្តីទីផ្នែកស្រាវជ្រាវ និង នាយកប្រតិបត្តិ បានតំណាងឲ្យ វិទ្យាស្ថាន CDRI ក្នុងព្រឹត្តិការណ៍ដូចតទៅ៖

ថ្ងៃទី១៧ តុលា ក្រុងភ្នំពេញ

វិទ្យាស្ថាន CDRI បានទទួល គណៈប្រតិភូនៃ ក្រុមប្រឹក្សា សហប្រតិបត្តិការបច្ចេកទេសនៃប្រទេសហ្វីលីពីន ដែលដឹកនាំ ដោយ ឯ.ឧ Christopher B. Montero ឯកអគ្គរដ្ឋទូតប្រទេស ហ្វីលីពីនប្រចាំនៅកម្ពុជា ដើម្បីពិនិត្យពីឱកាសចូលរួមសហការក្នុង គម្រោងស្រាវជ្រាវផ្នែកគោលនយោបាយ និងការកសាង សមត្ថភាពស្រាវជ្រាវផ្នែកគោលនយោបាយ។

ថ្ងៃទី២៤ តុលា ក្រុងភ្នំពេញ

វិទ្យាស្ថាន CDRI បានទទួលលោកស្រី Zuo Wenxing ជា ប្រឹក្សានយោបាយនៃ ស្ថានទូតប្រទេសចិននៅកម្ពុជា ហើយ នាយកប្រតិបត្តិនៃ CDRI បានអធិប្បាយប្រាប់ពី គម្រោង សហការស្រាវជ្រាវរវាង CDRI-ភាគីចិន ព្រមទាំងសកម្មភាព ផ្សេងៗក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃ សហប្រតិបត្តិការមេគង្គ-ឡានឆាង និង គំនិតផ្តួចផ្តើមខ្សែក្រវាត់មួយផ្លូវមួយរបស់ប្រទេសចិន។

ថ្ងៃទី២៦ តុលា ២០១៧ ក្រុងភ្នំពេញ

វិទ្យាស្ថាន CDRI បានទទួលស្វាគមន៍អ្នកតំណាងរបស់ស្ថាន ទូតប្រទេសស៊ុយអែតនៅកម្ពុជា ដែលរួមមាន លោក Samuel Hurtig ជាប្រធានផ្នែកសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍របស់ស្ថានទូត និងលោក Magnus Saemundsson ជាលេខាទី១ ទទួលបន្ទុក ផ្នែកអប់រំនិងស្រាវជ្រាវ។ ក្នុងពេលទស្សនកិច្ចសំដែងការគូរសមនេះ អ្នកស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់មួយចំនួន និងនាយកប្រតិបត្តិ CDRI បាន ផ្តល់ព័ត៌មានពី កម្មវិធីស្រាវជ្រាវផ្នែកគោលនយោបាយនានាដែល

កំពុងអនុវត្តទៅមុខ នៅក្នុងកិច្ចសហការជាដៃគូ ផ្តល់ធនធាន CDRI-Sida។

ថ្ងៃទី៣០ តុលា ក្រុងភ្នំពេញ

គំនិតផ្តួចផ្តើម ខ្សែក្រវាត់មួយផ្លូវមួយ របស់ប្រទេសចិន នៅកម្ពុជា៖ មជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវផ្លូវសូត្រសមុទ្រ សកវត្សរ៍ ទី២១ នៅកម្ពុជា ដោយរួមសហការជាដៃគូជាមួយ វិទ្យាស្ថាន CDRI បានរៀបចំសន្និសីទលើកទី២ របស់ខ្លួន នៅសណ្ឋាគារ អាំងទែរកុងទីណង់តាល់ លើប្រធានបទ "ការលើកកម្ពស់ សហប្រតិបត្តិការ៖ កម្ពុជា និងតំបន់ជុំវិញ នៅក្នុងគំនិតផ្តួចផ្តើម ខ្សែក្រវាត់មួយផ្លូវមួយ" ដែលចែកចេញជា ៤ អនុប្រធានបទ គឺ សុវត្ថិភាពក្នុងតំបន់, ផលពាក់ព័ន្ធដល់ពាណិជ្ជកម្ម និង សមាហរណកម្មផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ, អភិបាលកិច្ចបរិស្ថានក្នុងតំបន់, និងសមាហរណកម្មរវាងប្រជាជន និងប្រជាជន។

ថ្ងៃទី៣១ តុលា ក្រុងកែប

ការថយទៅតាក់តែងគោលនយោបាយ៖ CDRI និង ក្រុម ប្រឹក្សាជាតិ វិទ្យាសាស្ត្រនិងបច្ចេកវិទ្យា កំពុងធ្វើការជាមួយគ្នា ដើម្បីតាក់តែងឯកសារ គោលនយោបាយវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ជាតិ ថ្មីមួយ។

ថ្ងៃទី១៣-១៤ វិច្ឆិកា ក្រុងម៉ានីល ប្រទេសហ្វីលីពីន

សុវត្ថិភាពក្នុងផ្លូវសូត្រសមុទ្ររបស់ប្រទេសចិន៖ នាយក ប្រតិបត្តិ CDRI បានចូលរួមជាវគ្គិនៅក្នុង សិក្ខាសាលារយៈពេល ២ថ្ងៃ មានចំណងជើងថា "ផ្លូវសូត្រសមុទ្រសកវត្សរ៍ទី២១៖ ការ ពិចារណាពីផលពាក់ព័ន្ធនៃសុវត្ថិភាព" ដែលរៀបចំឡើងដោយ អង្គការ Friedrich-Ebert-Stiftung និង វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវពី សន្តិភាពអន្តរជាតិនៃក្រុង Stockholm ដើម្បីពិភាក្សាពី ឥទ្ធិពល

តទៅទំព័រ ២១

ទស្សនាវដ្តី អភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយរបស់ វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ឆ្នាំទី២១ លេខ៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧

ទស្សនាវដ្តីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា បោះពុម្ពផ្សាយដោយ វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ កម្ពុជា នៅភ្នំពេញចំនួន ៤៨៦ ក្នុងមួយឆ្នាំជាភាសាខ្មែរ និងភាសាអង់គ្លេសនៅពេលដំណាលគ្នា។

ទស្សនាវដ្តីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ផ្តល់ជាមេរៀនដល់អ្នកស្រាវជ្រាវ ដើម្បីពិភាក្សាពីបញ្ហាអភិវឌ្ឍន៍ដែលកំពុងជះឥទ្ធិពលដល់ ប្រទេសកម្ពុជា។ អត្ថបទតាមដានសេដ្ឋកិច្ច ផ្តល់ជូននូវការវាយតម្លៃឯករាជ្យពីដំណើរការនៃសេដ្ឋកិច្ច ប្រទេសកម្ពុជា។

ទស្សនាវដ្តីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ស្វាគមន៍អត្ថបទទាំងឡាយពីមិត្តអ្នកអាន។ លិខិត ត្រូវមានចុះហត្ថលេខា អាចផ្ញើតាមផ្ទៃក្នុង មានលេខទូរស័ព្ទ និងអាសយដ្ឋាន។ អ្នកនិពន្ធ ត្រូវទាក់ទងវិទ្យាស្ថាន CDRI មុននឹង ផ្តល់អត្ថបទ ទោះជាឯកសារនោះមិនទាន់រៀបរយក៏ដោយ។ ឯកសារទាំងអស់នឹងត្រូវកែសម្រួលសម្រាប់ ការបោះពុម្ព។ របស់អរ សូមរក្សាសិទ្ធិបដិសេធការបោះពុម្ព ដោយមិនចាំបាច់បញ្ជាក់ពីហេតុផល។

វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

អាសយដ្ឋាន ៨៦ ផ្លូវ ៣១៥ ទួលគោក ភ្នំពេញ កម្ពុជា
 ☑ ប្រអប់សំបុត្រលេខ ៦២២ ភ្នំពេញ កម្ពុជា
 ☎ +៨៥៥២៣៨៨១៧០១/៨៨១៩១៦/៨៨៣៦០៣ ☎ +៨៥៥២៣៨៨០៧៣៤
 e-mail: cdri@cdri.org.kh
 website: www.cdri.org.kh

9 789995 052065

គ្រឹះស្ថានផ្សាយ៖ របស់អរ គ្រប់គ្រងកែសម្រួល៖ យូ សិទ្ធិវិទ្យា កែសម្រួលផលិតកម្ម៖ អ៊ុំ ចាន់ថា

សហគ្រាសបោះពុម្ព Invent Cambodia, រូបភាពទំព័រមុខ៖ រូបភាព របស់អរ

© រក្សាសិទ្ធិ ២០១៧ វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង-គ្មានផ្នែកណាមួយនៃការបោះពុម្ពផ្សាយនេះត្រូវបានចម្លងទុក ឬផ្សព្វផ្សាយ តាមទម្រង់ និងមធ្យោបាយផ្សេងៗដូចជា៖ អេឡិចត្រូនិក យន្តកម្មចម្លង... ដោយគ្មាន ការអនុញ្ញាតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពី វិទ្យាស្ថានCDRI ឡើយ។

ISSN 1560-7615 / ISBN 978-99950-52-06-5